

S
T
U
D
I
J
A

Mogućnosti razvoja
zaklada lokalnih
zajednica u Hrvatskoj

S
T
U
D
I
J
A

Mogućnosti razvoja
zaklada lokalnih
zajednica u Hrvatskoj

IMPRESSUM

PRIPREMILE: LIDIJA PAVIĆ-ROGOŠIĆ I KSENIJA KUNOVIĆ

IZDAVAČ: ODRAZ - ODRŽIVI RAZVOJ ZAJEDNICE (ODRAZ@ZG.HTNET.HR)

RECENZENT: PROF. DR. SC. GOJKO BEŽOVAN

LEKTURA: MARINA MARIJAČIĆ

STRUČNI SURADNICI:

CENTAR ZA MIR, NENASILJE I LJUĐSKA PRAVA - OSIJEK

BRANKA KASELJ / LEJLA ŠEHIĆ-RELIĆ / DARJA FRIDIRIH

CENTAR ZA PODUZETNIŠTVO, OSIJEK

BORIS LAUC

RI - CENTAR

IGOR BAJOK / SANDRA KOLONIĆ / SANDRA MILOVANOVIĆ / DARKO ROVIŠ

PRIMJERI IZ PRAKSE

MARIO VRANKOVIĆ, CIMA JELSA

NIVES IVELJA, UDRUGA MI, SPLIT

PROF.DR.SC. GOJKO BEŽOVAN, CERANEO, ZAGREB

GRAFIČKO OBLIKOVANJE: KRALJEVIĆ

TISAK: ZNANJE

NAKLADA: 500 KOM.

ZAGREB, LISTOPAD 2004.

SVA PRAVA PRIDRŽANA. NITI JEDAN DIO PRIRUČNIKA NE SMIJE SE KORISTITI

ILI REPRODUCIRATI BEZ PISANOG DOPUŠTENJA IZDAVAČA

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 061.2:352>(497.5)

352:061.2>(497.5)

MOGUĆNOSTI razvoja zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj : studija / <pripremile Lidija Pavić -Rogošić i Ksenija Kunović>. - Zagreb : ODRAZ <i. e.> Održivi razvoj zajednice, 2004.

Bibliografija.

ISBN 953-98563-4-5

1. Pavić, Lidija 2. Kunović, Ksenija

I. Zaklade -- Hrvatska -- Razvojne perspektive II. Lokalna samouprava -- Hrvatska -- Nefitne organizacije III. Nefitne organizacije -- Hrvatska -- Lokalna samouprava

441021029

Smatram da danas svatko mora dati mali dio sebe za dobrobit cijelog društva. Zato iskreno vjerujem u novi val solidarnosti te sam stoga osnovao zakladu...

Od samog početka želio sam da to bude valjan i transparentan posao. Osobno sam se uvjerio u impresivnu mrežu tihe solidarnosti koja postoji u društvu, koja je vrlo raznolika jer se ne sastoji samo od mladih idealista ili odraslih pojedinaca koji žele učiniti nešto za drugoga iako i sami nemaju previše, već i od uglednih poduzetnika, industrijskih magnata s mnogo novca.

To šareno i raznoliko mnoštvo povezuje zajednički zanos u istinskom djelovanju za pomoć onima kojima je to najpotrebnije.

PAULO COELHO¹

¹Juan Arias: "Paulo Coelho - Ispovijest hodočasnika", VBZ, Zagreb 2001.

Sadržaj

1.	UVOD	5	11.	RIJEKA	63
2.	POJAM ZAKLADA	6	11.1.	KRITERIJ IZBORA	63
3.	POVIJEST ZAKLADA U HRVATSKOJ	7	11.2.	OPIS ZAJEDNICE	63
4.	OSNIVANJE ZAKLADE	9	11.3.	PRIMJERI FILANTROPIJE IZ PROŠLOSTI	64
5.	ZAKLADA LOKALNE ZAJEDNICE	10	11.4.	ISPITANICI	65
6.	POVIJEST ZAKLADA LOKALNIH ZAJEDNICA U SVIJETU	13	11.5.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	66
7.	O ISTRAŽIVANJU U PILOT- ZAJEDNICAMA	14	11.6.	FOKUS GRUPA	71
7.1.	CILJEVI ISTRAŽIVANJA	15	11.7.	ZAKLJUČCI	71
7.2.	METODA I POSTUPAK	15	12.	PRIMJERI IZ PRAKSE	75
8.	OTOK HVAR	19	12.1.	POZITIVNI PRIMJERI IZ HRVATSKE	75
8.1.	KRITERIJ IZBORA	19	12.1.1.	ZAKLADA RUNOVIĆI	75
8.2.	OPIS ZAJEDNICE	19	12.1.2.	DOBROTVORNA FUNDACIJA SV. VINKO PALLOTTI	77
8.3.	PRIMJERI FILANTROPIJE IZ PROŠLOSTI	20	12.1.3.	ZAKLADA ZA HUMANITARNI RAD I RAZVOJ ZAJEDNICE "KAJO DADIĆ"	79
8.4.	ISPITANICI	21	12.1.4.	IDEJA O ZAKLADI "ANKE MAKJANIĆ" - SVIRČE	80
8.5.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	22	12.2.	PRIMJERI IZ SREDNJE I ISTOČNE EUROPE	80
8.6.	FOKUS GRUPA	28	12.2.1.	FILANTROPSKE ORGANIZACIJE LOKALNE ZAJEDNICE (FOLZ)	80
8.7.	ZAKLJUČCI	28	12.2.2.	POTPORA ZA FILANTROPIJU U LOKALNOJ ZAJEDNICI	82
9.	KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA	33	13.	PROCJENA FINACIJSKE ODRŽIVOSTI ZAKLADA LOKALNE ZAJEDNICE	83
9.1.	KRITERIJ IZBORA	33	13.1.	MOGUĆI MODEL U HRVATSKOJ	83
9.2.	OPIS ZAJEDNICE	33	13.2.	FINACIJSKA SIMULACIJA ZA PODRUČJE OSIJEKA	85
9.3.	PRIMJERI FILANTROPIJE IZ PROŠLOSTI	34	14.	PRIKAZ SITUACIJE	90
9.4.	ISPITANICI	35	15.	PRILOZI	92
9.5.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	36	16.	LITERATURA	94
9.6.	FOKUS GRUPA	41			
9.7.	ZAKLJUČCI	42			
10.	OSIJEK	47			
10.1.	KRITERIJ IZBORA	47			
10.2.	OPIS ZAJEDNICE	47			
10.3.	PRIMJERI FILANTROPIJE IZ PROŠLOSTI	49			
10.4.	ISPITANICI	49			
10.5.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	50			
10.6.	ZAKLJUČCI	58			

U posljednjih nekoliko godina, u neprofitnom sektoru, sve više se promišlja o razvoju zajednice na lokalnoj razini, o jačanju filantropije u zajednici te o mogućoj ulozi filantropskih organizacija lokalne zajednice, čija je svrha prikupljanje, upravljanje i preraspodjela financijskih i drugih korisnih sredstava za zajednicu.

Kako se mnoge međunarodne organizacije koje su zadnjih 10-ak godina pružale tehničku i financijsku pomoć, povlače s naših područja, potrebno je razmišljati o drukčijim načinima financiranja aktivnosti za poboljšanje kvalitete življenja u zajednici. **Zaklade lokalne zajednice** predstavljaju jedan od mogućih modela.

Hrvatskim je građanima još uvijek relativno nepoznata uloga ovih organizacija. Ova je studija prije svega namijenjena *informiranju i educiranju* o konceptu razvoja zaklada lokalnih zajednica.

U ovome tekstu, središnju ulogu ima **istraživanje u pilot-zajednicama**, kojim se željelo prikupiti što više mišljenja i stavova o razini filantropije u zajednici te o mogućnostima pokretanja inicijativa za osnivanje zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj. Napominjemo da je istraživanje stručnog karaktera i njime se želi potaknuti jedan novi koncept razvoja civilnog društva.

Uz interpretaciju rezultata iz četiri ispitane pilot-zajednice, otoka Hvara, Krapinsko-zagorske županije, Osijeka i Rijeke, željeli smo ukratko sistematizirati povijesne i današnje pretpostavke za osnivanje zaklada na primjeru Hrvatske i svijeta te navesti pozitivne primjere iz prakse u pojedinim zajednicama koji nas mogu ohrabriti da idemo korak dalje.

Zaklada je imovina, neprofitna organizacija sa svojstvom pravne osobe, osnovana radi postizanja određene dobrotvorne, humanitarne, kulturne, prosvjetne i slične svrhe. U pravilu se događa da pojedinac ali često i poduzeća, odrede osnivanje zaklade i sredstva (financijska sredstva, neko pravo ili imovinu) koja trebaju poslužiti postizanju namijenjene svrhe.

Osnivači zaklade prilikom osnivanja zaklade trajno namijenjuju određenu imovinu zakladnoj svrsi (osnovna imovina). Osnovna imovina se ne smije umanjivati, već se ona investira radi povećanja, a godišnji se prihod koristi za filantropske namijene. Mogući načini povećanja imovine su i primanje darova i donacija, organiziranje određenih aktivnosti i sl.

Koncept zaklade veoma je star. U početku su zaklade osnivane radi podmirivanja potreba i razvoja lokalnih zajednica, gradova i regija. Razvojem industrije i trgovine osnivaju se zaklade koje djeluju na razini nacionalnih zajednica. U novije vrijeme sve je veći broj zaklada koje djeluju izvan granica zemlje u kojoj su osnovane i imaju svoje međunarodne programe. Veći dio zaklada u svijetu su privatne pravne osobe. Njihovi su osnivači fizičke ili pravne osobe.

U osamdesetim godinama 20. stoljeća, razvojem gospodarstva i politike, zakladništvo je oživjelo i zaklade su dobile na važnosti.

Zaklade u razvijenim zemljama imaju veoma važnu ulogu u modernizaciji društava u 20. stoljeću. Zahvaljujući poreznim poticajima, pojedinci i poduzeća osnivaju zaklade kako bi doprinijeli kvaliteti življenja i razvoju ljudskih potencijala. Porezni poticaji davanja neprofitnim organizacijama, uz porezno priznate rashode, posebno se protežiraju u slučaju davanja donacija zakladama.

Zaklade u razvijenim zemljama redovito dodjeljuju potpore sustavom javnih natječaja. One su najrazvijenije u SAD-u, gdje značajan broj zaklada ima i međunarodne programe davanja potpora.

U novije vrijeme sve značajniju ulogu u razvoju zakladništva imaju velike korporacije.

Na europskoj razini osnovano je više zaklada s područja relevantnih za razvoj Europe. One su najizdašnije u financiranju programa obrazovanja (eksperimentalni programi, reforme obrazovnih sustava, međunarodna suradnja, stipendiranje učenika, studenata, gostujućih profesora i sl.).

U tranzicijskim se zemljama u novije vrijeme sve više, uz međunarodnu podršku, osnivaju zaklade lokalnih zajednica. One se drže prikladnim okvirom mobilizacije lokalnih resursa i izvorom sredstava za poticanje razvoja civilnog društva.

U Europi postoje četiri različite kategorije zaklada; neovisne zaklade, zaklade trgovačkih društva, zaklade koje podupire vlada te zaklade koje prikupljaju sredstva u okviru kojih su i **zaklade lokalnih zajednica**. Novi trend razvoja zakladništva u zapadnim zemljama povezan je upravo uz razvitak zaklada lokalnih zajednica (engl. community foundations).

Počeci zakladništva u Hrvatskoj povezani su uz djelovanje Katoličke crkve. U 15. i 16. stoljeću aktivne su bile misne i stipendijske zaklade. Primjer je "Vjerozakonska zemaljska zaklada" koju je u Austro-Ugarskoj Monarhiji osnovao car Josip II. iz dobara ukinutih svećeničkih redova. Ona nije djelovala kao posebna zaklada, već je bila spojena s Općom ugarskom zakladom. Od 1880. hrvatski dio zaklade postaje neovisan te se od tada hrvatskom glavnicom posebno upravlja.

U sklopu konvikadskih zaklada², 1838. godine ustanovljen je broj od 38 zakladnih mjesta, a u idućih 20 godina osnovano ih je još 9. Od imovine svih konvikadskih zaklada manji je dio pripadao misnim zakladama, a ostatak odgojnim. Te zaklade su uglavnom osnivali pojedinci, koji bi zakladnom glavnicom osnovali jedno ili više zakladnih mjesta za svoje potomke, bliže ili daljnje srodnike i sl.

Značajno ime za povijest zaklada vezanih uz Crkvu, ime je zagrebačkog nadbiskupa Jurja Haulika. On je 1860. godine, povodom pedesete godišnjice služenja Crkvi, u znak zahvalnosti osnovao zakladu za potporu ubogima njegove biskupije.

U 19. stoljeću veliki je broj zaklada osnovan za prosvjetne svrhe i kulturu unutar kojih se ubrajaju privatne stipendijske zaklade te doprinosne, nagradne i pripomoćne zaklade u prosvjetne svrhe. Njihova je svrha bila izravno održavanje određene škole ili učitelja određene škole, podupiranje siromašnih i uspješnih učenika, nagrađivanje i opskrbljivanje siromašne djece odjećom, obućom, lijekovima ili toplim obrokom.

U okviru zemaljskih zaklada³ kojima upravlja Zemaljska vlada, Odio za bogoštovlje i nastavu, ubrajale su se sljedeće zaklade: Gluhonijema i slijepa odgojna zaklada, Kazališna zaklada, Komercijalna zaklada, Marije Terezije stipendijska zaklada, Mirovinska učiteljska zaklada, Muzealna zaklada, Narodnih učiona zaklada, Regnikolarna zaklada, Sveučilišna zaklada, Sveučilišna zaklada za ustrojenje medicinskog fakulteta, Zaklada Trgovačke akademije u Zagrebu i Vjerozakonska zaklada.

Osim spomenutih zaklada postojale su županijske i krajiške zaklade. Svrha županijskih zaklada bila je davanje stipendija ili potpora pučkim školama.

U Hrvatskoj su bile razvijene i zaklade u dobrotvorne svrhe, zaklade građana u komunalne svrhe, zaklade za poticanje gospodarske djelatnosti, mirovinske zaklade te zaklade koje su doprinosile razvoju zdravstva.

Iz gore navedenog primjećujemo kako današnja situacija nije ni približno ista kao prije 2. svjetskog rata, iako se u posljednje vrijeme počelo s oživljavanjem nekih starih zaklada te registriranjem novih. Kroz svrhe zaklada koje su se osnivale u Hrvatskoj nekada, kao i ovih koje su danas u funkciji, vidi se razina svijesti o postojećim problemima i potrebama te vizije koje se djelovanjem zaklade mogu postići. Zakladama su se podizale bolnice, sirotišta, domovi,

² Zagrebački plemićki konvikat je osnovan od imetka raspuštenih isusovačkih dječjačkih sjemeništa u Zagrebu, Varaždinu i Požegi.

³ državne zaklade

financirala umjetnost. Zaklade su omogućavale sudjelovanje građana u rješavanju problema koji su ih okruživali u njihovoj životnoj sredini, gradu. Iz svega je vidljivo da je postojala tradicija zakladništva i donatorstva u Hrvatskoj. Vlada je prepoznavala privatne inicijative te ih je u tom smislu i podržavala, što bi trebala činiti i danas.

Prema navedenome možemo zaključiti kako su zaklade bile značajan čimbenik političkog, socijalnog i gospodarskog razvoja u Hrvatskoj.⁴

Početakom 90-ih godina 20. stoljeća oživljava se razvoj zaklada u Hrvatskoj. Nažalost, društveni okvir nije poticajan za razvoj zaklada i kulture zakladništva. Nepotican društveni okvir povezujemo s tri činjenice kao prepreke razvoju zakladništva u Hrvatskoj:

1. Prosječni građanin malo zna o tome što su zaklade, tko ih i zašto osniva te kakvu bi ulogu trebale imati. Obrazovni programi još uvijek ne obrađuju sadržaje kojim bi se mladim naraštajima prenijele informacije o važnosti zaklada i o njihovoj ulozi u razvoju modernih društava.
2. Osnivanje i djelovanje ponekih zaklada u Hrvatskoj u novije je vrijeme bilo instrumentalizirano za ostvarivanje ciljeva političkih stranaka i političkih skupina. Takve su zaklade često monopolizirale javnost i njima su davane donacije pod političkim pritiscima. Informacije o radu ovih zaklada, koje su izišle u javnost, dovele su u pitanje povjerenje građana u institucije zaklada. Može se reći da je time kod dijela javnosti sam pojam zaklada stekao loš glas i negativan imidž.
3. Tijekom Domovinskog rata solidarnost građana prepoznata u spremnosti davanja žrtvama rata i u općekorisne svrhe bila je na zavidnoj razini. Netransparentan sustav poslovanja nekih organizacija koje su prikupljale donacije te informacije o nepravilnostima u raspolaganju humanitarnom pomoći, doveli su u dijelu javnosti u pitanje povjerenje građana koji daju u općekorisne svrhe. Građani su očito spremni davati samo ako su sigurni da će dobra koja daju doći onima kojima su namijenjena. Ovu činjenicu valja imati na umu i kad se govori o budućim projektima razvoja zaklada lokalnih zajednica kod nas.

⁴ O zakladništvu u svijetu i u Hrvatskoj može se više naći u knjizi G. Bežovan, *Civilno društvo*, Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2004.

Zakonom o zakladama i fondacijama (Narodne novine, br.36/95 i 64/01)⁵ uređuje se osnivanje, ustrojstvo, djelatnost i prestanak zaklada i fondacija, registracija i prestanak predstavništava stranih zaklada odnosno fondacija, te nadzor nad njihovim radom.

U smislu ovog Zakona, **zaklada** je imovina namijenjena da sama, odnosno prihodima što ih stječe, trajno služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe. Poslove u svezi s osnivanjem i radom zaklada, kao i drugim pitanjima određenim ovim zakonom obavlja "ministarstvo nadležno za poslove opće uprave". Zaklade i fondacije su pravne osobe. Zakladu može osnovati domaća ili strana fizička ili pravna osoba.

Upisom u zakladni upisnik zaklada stječe svojstvo pravne osobe. Zaklada može započeti svoju djelatnost tek nakon što ministarstvo nadležno za poslove opće uprave odobri njen statut.

Osnivanje zaklade dopušteno je pod sljedećim uvjetima:

1. ako je akt o osnivanju zaklade donesen sukladno odredbama članka 4. Zakona o zakladama i fondacijama
2. ako je svrha zaklade općekorisna i dobrotvorna
3. ako je imovina zaklade dostatna za trajno ispunjavanje svrhe zaklade.

Osnivanje zaklade nije dopušteno ako je svrha zaklade nemoguća, pravno ili moralno nedopustiva te ako za osnivanje zaklade ne postoji nikakav razborit razlog ili kad svrha zaklade ne bi bila ozbiljna.

Država primjerenim propisima potiče i olakšava rad zaklada te može biti osnivač ili suosnivač zaklade samo na temelju posebnog zakona⁶. Imovina zaklade kao i njeni prihodi uživaju posebne porezne olakšice.

Fondacija je imovina koja u određenom vremenskom razdoblju, ne duljem od pet godina, služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe. Na fondacije se na odgovarajući način primjenjuju odredbe Zakona koji se odnosi na zaklade. Prema Zakonu, ne smatra se fondacijom imovina namijenjena jednokratnom ispunjenju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe.

Zaklada će se pretvoriti u fondaciju kada njezini prihodi više nisu dostatni za trajno ispunjavanje svrha zaklade.

Prema Pravilniku o izmjenama i dopunama pravilnika o upisu u zakladni upisnik (NN, br.103/01) "ministarstvo nadležno za poslove opće uprave" upisuje zaklade u Zakladnu knjigu; fondacije u Fondacijsku knjigu te predstavništva stranih zaklada, odnosno fondacija u Republici Hrvatskoj, u Upisnik predstavništava stranih zaklada i fondacija u Republici Hrvatskoj.

Početkom 2004. u Hrvatskoj je osnovano 76 zaklada i 6 fondacija.

⁵ Za osnivanje i djelovanje zaklada od koristi je priručnik Bežovan, G., Dika, M., Ivanović, M. - Zaklade: djelatnosti i osnivanje. Zagreb: CERANEQ, 1999.

⁶ npr. Zakon o nacionalnoj zakladi za razvoj civilnog društva (Narodne novine, br. 173/03)

Zaklada lokalne zajednice (ZLZ) anglosaksonski je koncept modernizacije društvenog razvoja te se pojavljuje uslijed krize koncepta socijalne države u zapadnim zemljama. ZLZ predstavlja značajan dio koncepta modernizacije i razvoja socijalne infrastrukture u tranzicijskim zemljama.

Smještena u lokalnoj zajednici, ona prikuplja sredstva i usmjerava ih u aktivnosti civilnih inicijativa za poboljšanje kvalitete života u lokalnim zajednicama.

Zaklada lokalne zajednice koristi:

- lokalnoj zajednici pomoćju lokalnog dobrovoljnog rada i aktivnosti te osjećaju lokalnog identiteta i odgovornosti
- lokalnim volonterskim organizacijama te organizacijama za razvoj zajednice, kreiranjem i jačanjem veza između onih koji posjeduju sredstva, znanje i kapacitet da razviju lokalne resurse za lokalne potrebe
- donatorima i potencijalnim donatorima, dajući im mogućnost da kanaliziraju svoju pomoć u smjeru zadovoljenja lokalnih potreba.

Zaklada lokalne zajednice unapređuje lokalnu filantropiju⁷ te pomaže donatorima izražavajući njihov dugoročni interes za njihovo područje i interese.

Zaklada ne predstavlja samo izvor sredstava već ima i ulogu čimbenika socijalne promjene. Kada se jednom utvrdi i osigura postojanje zakladne imovine, ZLZ se može dugoročno i sustavno baviti problemima u zajednici.

Zaklada lokalne zajednice katalizator je aktiviranja *socijalnog kapitala*. Ovdje se stvaraju nove veze među pojedincima, tj. socijalne mreže te norme uzajamnosti i pouzdanosti koji omogućuju društvene akcije. Društvene mreže pojedinaca, skupina i organizacija temeljne su sastavnice socijalnog kapitala. Jačanje socijalnog kapitala pomaže dezintegriranim lokalnim zajednicama da mobiliziraju raspoložive resurse i tako prebrode razvojne probleme. Ovdje se stvaraju osobni kontakti potrebni za učinkovito funkcioniranje socijalnog, političkog i gospodarskog života. Samoorganizacija i društvenost su pretpostavka nastanka zaklada lokalnih zajednica te time one osiguravaju novo mjesto i prostor društvenog dijaloga koji može izgraditi okvir za ove uspješne inicijative.

⁷ Filantropija (grč. filós - prijatelj, anthrópos - čovjek) - čovjekoljublje, dobrotvornost. Odnosi se na aktivnosti i snage koje potiču dobrobit ljudi. (Izvor: Filantropija u zajednicama Srednje i Istočne Europe, ODRAZ)

Zaklada može djelovati u sljedećim ulogama:

- *razvoj resursa*

mobilizira, privlači, sakuplja, ulaže i upravlja novčanim sredstvima za tekuću i dugoročnu korist zajednice. Njen osnovni cilj je da s vremenom stvori trajne zalihe za dobrotvorne svrhe, koje će postojati radi služenja zajednici. Prihod od kamata dobiven ulaganjem darovanih sredstava (imovine) koristi se za davanje potpora i zajmova civilnim inicijativama i/ili neprofitnim organizacijama koje unaprijeđuju život zajednice.

- *posrednik u pružanju usluga*

pruža usluge sačinjene prema filantropskim ciljevima i interesima donatora koji žele doprinijeti boljitku njihove zajednice danas i u budućnosti.

- *davatelj potpora*

podržava projekte i akcije, istražuje probleme, analizira manjkavosti u pružanju usluga i financiranju, podržava inovativne pristupe rješavanju problema unutar zajednice.

- *vođa u zajednici*

služi kao katalizator i pregovarač, sazivač akcija i mjesto dijaloga o razvoju zajednice.

Zaklade dakle mogu poslužiti kao sredstvo za jačanje sudjelovanja građana i osnaživanje zajednica. Uloga zaklada može biti u potpori projektima, razvoju fondova, financijskom nadzoru. Zaklade mogu poslužiti kao servis za donatore i pokretače lokalnih inicijativa.

“Lokalne zajednice bi uvijek trebale djelovati prve. Organiziranje, više zajednice, imaju se pravo uključiti samo onda kada lokalna zajednica nije u mogućnosti ispuniti svoje odgovornosti.”

Primjena gore navedenog načela **supsidijarnosti** pomaže u jačanju svijesti lokalnih dionika⁸ o potrebi preuzimanja svih zadataka koji mogu biti riješeni na lokalnoj razini. To bi ujedno trebalo značiti da država prebacuje svoje odgovornosti na niže razine; lokalne vlasti i organizacije civilnog društva postaju djelotvornije te u tom smislu supsidijarnost znači decentralizaciju.

Iako proklamirana, decentralizacija još uvijek nije potpuno provedena i većina lokalnih zajednica treba pomoć u osmišljavanju i pokretanju razvojnih projekata te pronalaženju financijskih izvora.

No građani mogu sami sebi pomoći provodeći male akcije za poboljšanje kvalitete života. Najčešće se pritom nameću sljedeća pitanja: Kako pridobiti utjecajne i aktivne članove zajednice da se angažiraju i sudjeluju u aktivnostima za dobrobit lokalne zajednice? Kako zapostavljene skupine u zajednici uključiti u procese? I naravno, kako i otkud osigurati sredstva za provođenje aktivnosti za dobrobit zajednice?

Zadnjih desetak godina partnerstvo dobiva sve važniju ulogu u svim aspektima života. Pored tradicionalnih aktera, države i gospodarstva, sektor civilnog društva postaje važan partner. Uloga civilnog društva u razvoju zadnjih je godina sve veća, djelomično zahvaljujući i tome što dugoročan i održivi razvoj zahtjeva i potpuno uključivanje ovog sektora. Međutim, partnerstvo s organizacijama civilnog društva još uvijek predstavlja izazov javnom i gospodarskom sektoru.

Ostvarivanje partnerskih odnosa uvažavanjem prednosti svakog partnera, omogućava brži i jači razvoj te pozitivan utjecaj na zajednicu. Poticanje učinka i utjecaja razvoja zahtjeva više dogovaranja i produbljanja postojećih partnerskih odnosa te stvaranje novih.

⁸ dionik (eng. stakeholder) - onaj koji sudjeluje, koji je u širem smislu dio čega (Rječnik stranih riječi, B. Klaić). Dionici (često se susreću i izrazi akter i čimbenik) su svi oni na koje utječe ili bi moglo utjecati donošenje, odnosno provođenje odluka ili programa te koji su zainteresirani za sudjelovanje u odlučivanju i/ili provođenju tih odluka ili programa.

U današnjim raspravama o razvoju sve se više, pored važnosti partnerskih odnosa, ističe i važnost planiranja razvoja na temelju potreba lokalne zajednice.

Zaklade lokalnih zajednica (ZLZ) predstavljaju novi koncept razvoja lokalne zajednice, kojim se ostvaruje dugoročno poboljšanje uvjeta života u zajednici.

ZLZ se osniva uglavnom zato da bi se njome pokušalo riješiti pitanje manjka kapaciteta i resursa unutar civilnog sektora te u različitim kontekstima smanjiti probleme zajednice. Naime, u slučaju zemalja u tranziciji, došlo se do zaključka da organizacije civilnog društva nastoje poboljšati društveni život, stanje okoliša, kvalitetno provođenje vremena mladih i sl. te ujedno i osigurati više izvora financiranja kako bi se mogle suočiti s izazovima.

Iako ZLZ imaju slične karakteristike, ipak se razlikuju od zemlje do zemlje jer se vezuju uz specifičan kontekst u kojem djeluju.

MISIJA ZLZ

Poboljšanje kvalitete života i promoviranje kulture davanja i filantropije na lokalnoj razini.

GLAVNI ELEMENTI KOJI ČINE ZLZ

- registrirana pravna osoba - neovisna, neprofitna, civilna i nevladina organizacija
- djeluje na određenom zemljopisnom području (općina, grad, županija)
- rad je usmjeren na potrebe zajednice, rješavanje problema od općeg interesa i poboljšanje kvalitete života u zajednici
- daje male financijske potpore, jača inicijative koje služe zajednici (ukupnom stanovništvu ili određenoj grupi) ili široj regiji
- financira se iz različitih izvora, s većim udjelom iz same zajednice te iz sva tri sektora, javnog, gospodarskog te nevladinog, neprofitnog; sredstva mogu davati i pojedinci iz zemlje ili iz dijaspore
- rad nadzire tijelo sastavljeno od istaknutih osoba iz zajednice, donatora, predstavnika institucija i sl.
- posjeduje zakladnu imovinu (iako se pretpostavlja da u početku te organizacije u Hrvatskoj neće moći prikupiti značajnu imovinu koja bi se sačuvala kao glavica, a da bi se rad financirao od prihoda).

ZLZ DONOSE DODATNU VRIJEDNOST

- podržavaju i ubrzavaju dugoročni razvoj kulture davanja na lokalnoj razini
- jačaju odnose u zajednici kroz zajedništvo i proaktivan pristup rješavanju problema
- promoviraju inovativan način djelovanja inicijativa građana
- predstavljaju dugoročan održivi model za poboljšanje uvjeta života u zajednici
- podržavaju civilni aktivizam i pomažu inicijativama građana koje imaju dobre ideje, marginaliziranim skupinama i onima s posebnim potrebama, djeci i mladeži, studentima...
- novac se koristi za pomoć nemoćnima, dječja igrališta, stipendije, uljepšavanje mjesta....

Povijest zaklada lokalnih zajednica u svijetu

06

Zaklade lokalnih zajednica imaju kratku povijest u mnogim zemljama, s iznimkom SAD-a i Kanade, gdje postoje već dugi niz godina. U SAD-u postoje od 1914. godine kada je osnovana prva zaklada u Clevelandu, gdje je bankar Frederick H. Goff razvio kooperativni model filantropije koji okuplja zajedno različite dobrovoljne fondove pod jednom krovnom organizacijom. Danas postoji više od 600 takvih institucija u SAD-u, te 113 u Kanadi. Značajan broj zaklada u SAD-u ima i međunarodne programe davanja potpora.

U Europi, prve zaklade osnovane su u Velikoj Britaniji kasnih 70-ih godina prošlog stoljeća. Prva je osnovana 1978. godine u Sjevernoj Irskoj. Danas u V. Britaniji postoji 68 zaklada te 30-ak u Njemačkoj.

Značajan je porast zaklada u Srednjoj i Istočnoj Europi 80-ih i 90-ih godina 20. stoljeća (npr. Poljska 12, Slovačka 5, Bugarska 13), gdje postaju važan čimbenik modernizacije društva. Pored tradicije, veliku je ulogu u izgradnji i održivosti zaklada u Srednjoj i Istočnoj Europi imao osjećaj zajedništva, lokalni identitet te ulaganje u budućnost.

Zaklade su rasprostranjene u Meksiku i Australiji, širom Brazila, Indije, Japana i Portorika.

U svakoj zajednici zaklade su započeli lokalni ljudi kojima su poznata načela razvoja i koji su odlučili mijenjati svoje zajednice. To su, prije svega, ljudi koji žele aktivno sudjelovati u promjenama svoje okoline. Mnogi od tih ljudi su ključni u zajednici, udrugama ili u poslovnom sektoru.

O istraživanju u pilot-zajednicama

07

U pilot-zajednicama otok Hvar, Krapinsko-zagorska županija, Osijek i Rijeka pokrenuta je inicijativa za osnivanje zaklade lokalne zajednice. Provedena su istraživanja kojima se željelo dobiti stav i mišljenje tih zajednica. S obzirom da je koncept zaklade lokalne zajednice uglavnom nepoznat te obrađuje "virtualnu organizaciju", proces je, osim na istraživanje, bio usmjeren i na informiranje i edukaciju lokalnih aktera te na njihovo motiviranje za sudjelovanje.

PRIKAZ PILOT-ZAJEDNICA NA KARTI REPUBLIKE HRVATSKE

Svrha cjelokupnog istraživanja je bila istražiti je li u Hrvatskoj i do koje mjere moguć koncept filantropije u lokalnim zajednicama, koji bi pomogao zajednici tako da stanovnici pomognu sami sebi te da s malim financijskim sredstvima, ali s dobrom voljom, pokrenu stvarne promjene.

Sustav, u kojem su nacionalna ekonomija i politički sustav centralizirani, slabi lokalnu autonomiju i kontrolu te doprinosi ravnodušnom konceptu među građanima prema kojem je država dužna riješiti sve probleme.

U istraživanju se polazi od činjenice da sredstva u obliku novca i druge imovine postoje u svakoj zajednici, čak i u ekonomski najugroženijim područjima te da su filantropske pobude univerzalne.

7.1. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

CILJEVI ISTRAŽIVANJA koje je s partnerima [Ri-centar, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek] proveo ODRAZ na lokalnoj razini bili su sljedeći:

OPĆI CILJEVI

1. Ispitati postoje li ili ne postoje mogućnosti za razvoj filantropije na lokalnoj razini te za financiranje aktivnosti civilnih inicijativa koje doprinose boljoj kvaliteti života u zajednici
2. Ispitati postoji li ili ne postoji mogućnost i realnost osnivanja zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj.

PODCILJEVI

1. Ispitati je li zajednica dovoljno zainteresirana i odlučna u davanju podrške procesu osnivanja ZLZ
2. Saznati postoji li dovoljan kapacitet za suradnju između lokalne vlasti, gospodarstva i civilnog sektora
3. Ispitati postoje li financijski, ljudski i organizacijski resursi za osnivanje ZLZ.

Na osnovi općih ciljeva te podciljeva istraživanja odlučili smo ispitati koje su mogućnosti za razvoj filantropije na lokalnoj razini i osnivanje zaklada lokalnih zajednica kroz procjenu:

- A. zainteresiranosti,
- B. odlučnosti,
- C. kapaciteta za suradnju lokalne vlasti, gospodarstva i civilnog sektora,
- D. financijskih resursa,
- E. ljudskih resursa,
- F. organizacijskih resursa u lokalnoj zajednici.

7.2. METODA I POSTUPAK

Studija je provedena u četiri pilot - zajednice, uz pomoć radnih skupina koje su se sastojale od nekoliko zainteresiranih ljudi iz zajednice koji su bili voljni sudjelovati. S grupom od 10-ak ljudi proveli su se strukturirani skupni razgovori /fokus grupe/, a dodatne informacije prikupile su se putem intervjua s 30-ak lokalnih istaknutih ljudi iz sva tri sektora [javni, civilni, poslovni].

Potrebne podatke u ovom istraživanju prikupili smo putem anketnog upitnika⁹. Da bi došli do što boljeg uvida u postavljene opće ciljeve i podciljeve istraživanja, odgovore na anketni upitnik su putem intervjua dali predstavnici javnog, poslovnog i civilnog sektora iz četiri različite zajednice u Hrvatskoj. Ciljana skupina koju smo ispitali ima utjecaj na lokalno javno mnijenje te može pomoći i sudjelovati u osnivanju ZLZ. Intervjui su se provodili individualno.

Za potrebe analize i interpretacije podataka, originalni upitnik je prerađen u upitnik 2 koji sadrži opisna pitanja (79 pitanja) i upitnik 3 za unos podataka bez opisnih pitanja (67 pitanja)¹⁰.

Metode za obradu podataka korištene su u svrhu izračunavanja srednjih vrijednosti. Rezultati su izraženi u tablično apsolutnim iznosima (f - broj odgovora) i postocima (%) te grafovima.

⁹ Koncept istraživanja i anketni upitnik pripremila je Lidija Pavić-Rogošić, ODRAZ.

Boris Strečansky iz organizacije Eopolis iz Slovačke, koji je u Zagrebu boravio zahvaljujući USAID-ovom CroNGO programu koji provodi AED, dao je korisne savjete i komentare.

¹⁰ Upitnik 2 i 3 pripremio je Ri-centar u suradnji s ODRAZ-om i Centrom za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek.

Otok Hvar

08

8.1. KRITERIJ IZBORA

Udruga ODRAZ već dugi niz godina surađuje s različitim dionicima na otoku Hvaru, osobito s područja općine Jelsa, pružajući tehničku pomoć u pokretanju aktivnosti za zajednicu.

Tako je ODRAZ imao ulogu u pružanju podrške u osnivanju udruge CIMA (Centar za inicijative mladih) u Starom Gradu na otoku Hvaru te pomogao u osmišljavanju i uspješnom provođenju prvog projekta "Internet klub" koji je osigurao održivost organizacije i otvorio mogućnost bavljenja kulturnim i sportskim aktivnostima. Na temelju tog iskustva, mladi iz Jelse, Hvara i Vrboske osnovali su također udruge (CIMA Jelsa, Hvar i Vrboska).

Također, udruga CIMA Jelsa i udruga Odraz u sklopu projekta "Model održivog razvoja otoka na primjeru Jelse" pripremili su upitnike za izradu datoteke ljudskih potencijala za studente i mlade vezane za otok Hvar te volontere stručnjake koji žive izvan otoka, a žele svojim iskustvom i stručnim znanjem doprinijeti razvoju Jelse.

ODRAZ je pripremio izvještaj "Smjernice održivog razvoja Općine Jelsa" - dokument nastao istraživanjem i individualno strukturiranim razgovorima s 30-ak osoba iz više mjesta u općini Jelsa, različitih zanimanja, odgovornosti i osobnih iskustava u razvoju svoga kraja. Treba napomenuti da se po prvi put u izravnoj komunikaciji s mještanima razvijao pristup analize lokalne sredine, sučeljavajući probleme razvoja i resurse za razvoj, kako bi se odredila područja razvoja i prioriteta. Cijeli proces doveo je do određivanja vizije razvoja Općine Jelsa, a izvještaj¹¹ je napravljen kao radni materijal za raspravu te ga lokalne vlasti mogu unaprijediti i upotrijebiti kao polazni planerski dokument koji objedinjava najvažnije smjerove razvoja.

8.2. OPIS ZAJEDNICE

HVAR je otok u srednjodalmatinskom arhipelagu, površine od 299,6 km² (dug 67,5 km, najveća širina 10,5 km). Otok ima cca 11. 459 stanovnika.

Pred zapadnim dijelom južne obale Hvara su Pakleni otoci, a pred srednjim otokom Šćedro. Po sredini Hvara pruža se bilo s najvišim vrhom Sveti Nikola (628 m); sjeverno od njega je plodno Velo polje. Sjeverna obala otoka, s velikim Starigradskim zaljevom i nizom uvala, mnogo je razvedenija od južne. Otok se odlikuje blagom mediteranskom klimom.

Najveći broj naselja razvio se oko Velog polja; veća naselja leže uz obalu (Hvar, Stari Grad, Jelsa, Vrboska). Gospodarska je osnova turizam, poljodjelstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo te sadnja ružmarina i lavande; ribolov je dopunsko zanimanje poljoprivrednog stanovništva. Turizam je osobito razvijen u gradu Hvaru i u Jelsi; moderne marine izgrađene su u Vrboskoj i na Paklenim otocima. Veća naselja na otoku spojena su prometnicom (Hvar-Stari Grad-Jelsa-Bogomolje-Sućuraj). Trajektna veza postoji preko Hvara, Sućuraja i Staroga Grada.

¹¹ Izvještaj možete pronaći na web stranici ODRAZ-a www.odraz.hr

Otok Hvar kao dio Splitsko-dalmatinske županije podijeljen je na četiri jedinice lokalne samouprave: Jelsu i Sućuraj kao općine te dva grada Hvar i Stari Grad.

Poduzeća na otoku su prvenstveno vezana uz turizam (hotelska poduzeća, privatni mini hoteli i apartmanska naselja), poljoprivredu (vinarske kuće Dalmacijavino, poljoprivredne zadruge, privatni vinari Plenković, Plančić, Tudor, Tomić i dr.), proizvodnju maslinovog ulja (Hvar ima cca 600.000 stabala maslina) te lavande koje je sve manje.

Na otoku postoji 107 udruga koje se bave različitim aktivnostima; oko 20-ak udruga radi s određenim skupinama te za dobrobit šire populacije. Među najprepoznatljivima na otoku su prije spomenuti Centri za inicijative mladih – CIMA Hvar, Stari Grad, Vrboska, Jelsa; Pulentoda – Stari Grad; Mali princ – Hvar; eko-udruga Sunčani otok Hvar te oko 13-ak sportskih društava. Prema mišljenju Marija Vrankovića iz CIMA Jelse, koordinacija među udrugama postoji, svi prate događaje na otoku i upoznati su s aktualnim aktivnostima i projektima. Nedavno je, u organizaciji Turističke zajednice Stari Grad, komunalnog poduzeća i ekološke udruge "Pulentoda", pokrenuta velika akcija sakupljanja glomaznog otpada. Realizirajući projekt biciklističkih, arheoloških, eko i penjačkih staza, uklonilo se 37 olupina automobila i 17 kamiona smeća te se s akcijom čišćenja nastavlja i dalje.

Udruga "Pulentoda" iz Staroga Grada uglavnom se fokusirala na rješavanje ekoloških problema i jako su "*glasni*" u tome, uz podršku svih CIMA te ostalih udruga s otoka. Koordinacija između sektora postoji prvenstveno zbog toga što je otok specifična sredina (izolirana od kontinentalnog dijela Hrvatske), pa su ljudi više vezani jedni za druge. Započela je komunikacija među udrugama i lokalnom samoupravom te privredom što može biti jedan od preduvjeta za uspjeh modela ZLZ na otoku.

8.3. POVIJEST FILANTROPIJE IZ PROŠLOSTI

Radno stanovništvo otoka Hvara svoje je životne probleme i gospodarske poslove u prošlosti rješavalo *uzajamnom pomoći i udruživanjem*, nastojeći ublažiti posljedice teških uvjeta života, zemljišno-kolonatskih i ribarsko-najamnih odnosa te gramzljivosti vladajućih slojeva. Na taj se način ukorjenjivala tradicija radnog udruživanja i solidarnosti u nadvladavanju životnih problema.

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća prosperitet otoka zasnivao se na vinogradarsko - vinarskoj, ribarskoj i obrtničkoj proizvodnji te procvatu pomorstva i trgovine.

Krajem 19. stoljeća, osim bogaćenja krupnijih zemljoposljednika i vlasnika trgovačkih i ribarskih brodova, bogate se i novorazvijeni slojevi trgovaca i prekupaca. Svi se oni nastoje obogatiti na temelju viška vrijednosti koji je nastao mukotrpnim zalaganjem radnih ljudi. Napredniji su pojedinci stoga u selima i naseljima-lukama usmjeravali radne ljude na udruživanje u zadruge radi neposrednijeg rješavanja svojih životnih i radnih problema.

Kao rezultat se osnivaju nabavne i kreditno-štedne zadruge, čije uprave članovima nastoje pomoći u neposrednijoj nabavci raznovrsnih sredstava, dobivanju povoljnijih kredita te nastoje organizirati što neposredniju prodaju težačkih proizvoda na tržištima izvan otoka.

Prvo udruživanje na zadružnoj osnovi, a radi prikupljanja i zajedničke prodaje većih količina ljekovitog bilja i eteričnih ulja, osnovano je 1892. godine kroz "Ružmarinsku zadrugu", a nakon što je proširila svoju djelatnost preimenovana je u "Seljačku zadrugu".

Budući da su novčane potrebe za početne investicije bile najpotrebnije za pojedince i zadružne organizacije, bio je prirodan proces osnivanja u mjestima i selima tzv. "kreditnih zadruga s neograničenim jamstvom". Udruženi bi članovi zatražili potporu ili zajam od državnih ustanova, prikupili uloge članova-osnivača te pristupili nabavci potrebne opreme. Na taj se način razvijala solidarnost između bolje stojećih i siromašnijih težaka, ribara i obrtnika. Od 1898. do 1918. godine

na otoku je osnovano i djelovalo je ukupno 16 ovakvih zadruga, popularno nazvanih "seoske zadruge".

Nakon 1. svjetskog rata na otoku Hvaru primarnost udruživanja bila je usmjerena za zadruge pomoćnog tipa (kreditne, nabavno - prodajne), a tek zatim gospodarstveno - proizvođačkog karaktera.

Osposobljavanje dovoljnog broja rukovodećeg i stručnog zadružnog kadra plod je samoinicijativnosti uprava zadruga, čiji su osnovni predstavnici bili težaci boljeg imovnog stanja te vlasnici ribarskih brodova i mreža.

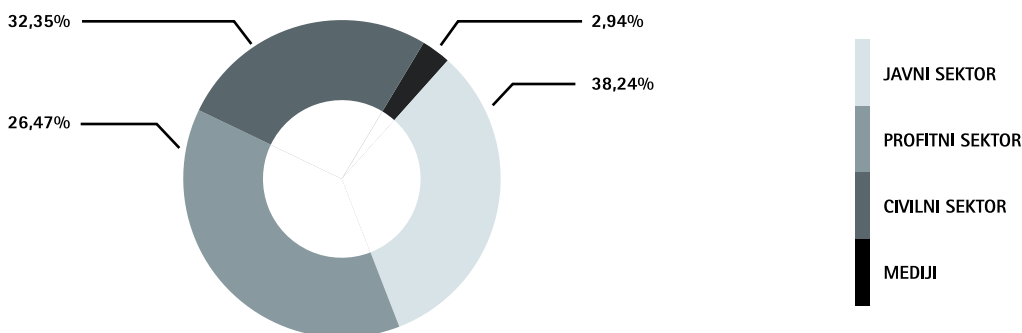
Uz radni i materijalni doprinos većine mještana i suseljana podignuti su zadružni domovi, ishodišta kulturnih djelatnosti i borbe za opći prosperitet mjesta, te nabavljeni vrijedni svrhoviti inventarski predmeti za poslovanje zadruga, koji su najčešće bili na raspolaganju i nezadrugarima. Kao rezultat svih tih aktivnosti nastaju zadružni podrumi, druge prostorije u zadružnim zadrugama, nabavlja se oprema i pomagala, osigurava pružanje stručnih savjeta čime se doprinosi općem boljitku u mjestima i selima na otoku.

S obzirom na zemljoradnju i ostale gospodarske grane na otoku, bilo je osnovano i djelovalo je, s promjenjivim uspjehom i vremenom trajanja, ukupno 13 vinogradarsko-vinarskih zadruga, 7 maslinarsko-uljarskih, 6 pčelarskih, 4 nabavno-prodajne, 3 voćarsko-smokvarske, 1 milosrdno-uboška i 6 ribarskih zadruga.

Iz svega navedenog možemo zaključiti kako su se u prošlosti mještani otoka Hvara potpomagali međusobno te postoje pretpostavke i mogućnosti za uspostavljanje koncepta zaklada na otoku.

8.4. ISPITANICI

GRAF 1 ZASTUPLJENOST ISPITANIKA PREMA SEKTORIMA

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 34 ispitanika iz općina Jelsa i Sućuraj te grada Hvara i Starigrada, od toga relativno podjednaki broj ispitanika dolazi iz javnog i civilnog sektora te nešto manji postotak iz profitnog sektora. Ispitali smo i jednog predstavnika medija.

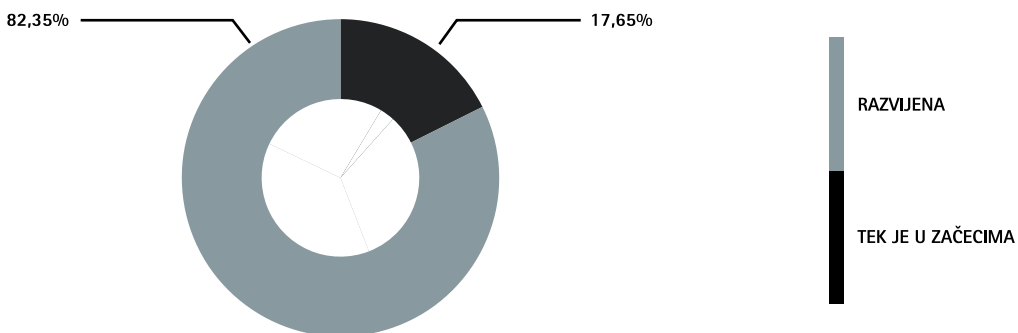
Iz javnog sektora ispitali smo gradonačelnike gradova, načelnike općina, odvjetnike, liječnike, učitelje i profesore. Iz civilnog sektora među ispitanicima su bili predstavnici udruga te dva svećenika.

Iz profitnog sektora ispitanici su bili direktori hotela, gospodarskih i ugostiteljskih objekata, privatni poduzetnici i vlasnici obiteljskih gospodarstava.

8.5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

8.5.A. PROCJENA ZAINTERESIRANOSTI ZA OSNIVANJE ZAKLADE

GRAF 2 RAZINA FILANTROPIJE U ZAJEDNICI

Najveći broj ispitanika smatra kako je razina filantropije u zajednici tek u začecima, dok manji broj smatra da je razina filantropije u zajednici razvijena. Ispitanicima se u potpunosti sviđa ideja osnivanja zaklada lokalne zajednice.

TABLICA 1 ZAŠTO VAM SE SVIĐA IDEJA ZLZ?

RANG ¹²		f	%
1.	nema sličnih organizacija koje će okupiti resurse u zajednici	16	47,1%
2.	drugo	12	35,3%
3.	jer su dugoročne	7	20,6%
4.	jer su to nezavisne organizacije koje zajednica prihvaća i podupire u velikoj mjeri (kredibilitet, povjerenje)	4	11,8%
5.	jer je najbliža konceptu lokalne filantropije	2	5,9%

Prema kriteriju odabira, gotovo polovičan broj ispitanika odgovara da im se ideja zaklada sviđa prvenstveno zato što nema sličnih organizacija.

Velik broj odgovora upućuje na još neke druge razloge, koje ćemo također spomenuti:

- zaklade mogu motivirati ljude, jer zamiru aktivnosti i gasi se ono što je bilo
- zaklade mogu mobilizirati ljude i učiniti pomak u podizanju svijesti za zajednicu
- zaklade omogućuju priliku za ulaganje u zajednicu

¹² prema % odabira

- kroz zakladu može doći do okupljanja kvalitetnih ljudi i selekcije onih pojedinaca koji vuku naprijed i poboljšavaju društvene odnose u maloj sredini
- zaklada predstavlja snažnu akciju za pokretanje aktivnosti za interes i dobrobit zajednice - interes se prenosi s osobnog na zajednicu
- zaklade traže inicijativu sredine, što govori da ako sam sebi ne pomogneš, neće ti ni drugi
- financiranje zaklade u Hvaru treba biti i iznutra i izvana (država, strani donatori)
- zajednica treba biti svjesna vlastitih resursa zajedničkih potreba i potreba najugroženijih te organizirati za tu svrhu aktivnosti i akcije
- ideja treba zadovoljiti potrebe sredine
- zaklade su pomoć zajednici uz geslo "Dobro se dobrim vraća".

A.1. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na FILANTROPIJU

Iako se ideja lokalne zajednice ljudima sviđa, tradicija filantropije u zajednici nije do kraja prepoznata. 62,5% ispitanika se slaže da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu ZLZ te se više od 50% ispitanika slaže da će pripadnici dijaspore dati svoj doprinos otoku. 66,7% ispitanika se slaže s pretpostavkom da postoji veliko povjerenje u ljude rođene na otoku, a koji ne žive tamo.

A.2. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na CIVILNO DRUŠTVO

69,7 % ispitanika se slaže da postoje aktivne udruge koje provode projekte korisne za lokalnu zajednicu, ali je potrebno više raditi na uspješnijem prikupljanju sredstava za rad. Na otoku ne postoji istaknutiji lokalni medij (lokalni radio, časopisi, glasnogovornici) te stoga ispitanici smatraju da se dovoljno ne prate teme vezane uz rješavanje problema u zajednici. Potrebno je više raditi na uključivanju neformalnih inicijativa građana te mladih u civilne inicijative. Odgovori upućuju na slabu uključenost istaknutih i cijenjenih osoba iz zajednice u rad udruga te na potrebu veće aktivnosti crkve za razvoj cijele zajednice.

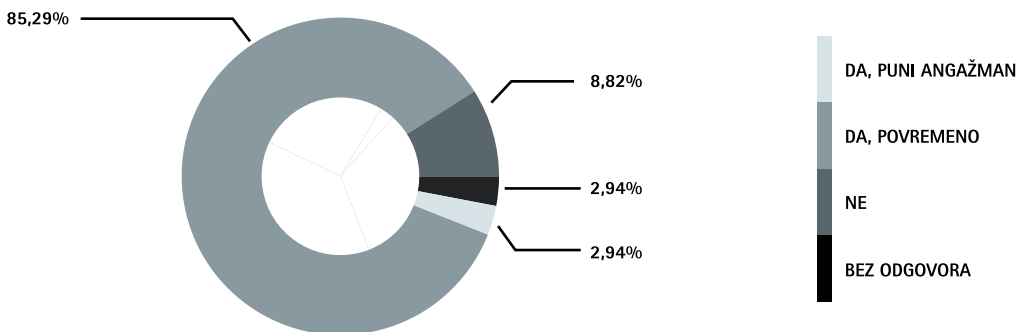
A.3. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na GOSPODARSTVO

Polovica ispitanika se slaže da postoji lokalni gospodarski potencijal na otoku, a 66,7% onih koji su odgovorili smatra da postoji realna mogućnost značajnijih donacija od gospodarstva. Poduzeća još uvijek ne prepoznaju vrijednosti pokrenutih akcija u zajednici, a nedostaju i adekvatni ljudski potencijali za razvoj gospodarstva - 62,5% ispitanika smatra da ne postoje izražene menadžerske sposobnosti.

8.5.B. PROCJENA ODLUČNOSTI ZA OSNIVANJE ZAKLADE

B1. Spremnost za volonterski doprinos zakladi

GRAF 3 VOLONTERSKI DOPRINOS ZLZ

Svi ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju, odgovorili su da trenutno daju u općekorisne svrhe. Shodno tome, najviše ispitanika je spremno povremeno volonterski doprinijeti ZLZ. Mali je broj onih koji su spremni, odnosno u mogućnosti, dati svoj puni angažman.

B2. Način volonterskog doprinosa zakladi

TABLICA 2 RANG POREDAK ODABRANIH NAČINA VOLONTERSKOG DOPRINOSA ZAKLADI

RANG		%
1.	davanje savjeta iz područja ekspertize	47,1%
2.	određivanje strategije/poslovnog plana	44,1%
3.	promoviranje u javnosti	38,2%
4.	davanje donacija	38,2%
5.	sudjelovanje u procjeni kojoj aktivnosti treba dati financijsku potporu	35,3%
6.	prikupljanje sredstava	23,5%
7.	uspostavljanje odnosa s dijasporom	14,7%
8.	na drugi način	2,9%

Rezultati iz tablice 2 pokazuju kako je najveći broj ispitanika, prema rangu odabira, spreman doprinijeti razvoju zaklada lokalnih zajednica davanjem stručnih savjeta iz područja svoje ekspertize. Svakako bi trebalo osvještavati ljude u zajednici o načinima prikupljanja sredstava, kao jednoj od važnih vještina koje mogu pomoći u pokretanju akcija i rješavanju problema u zajednici. Većina ljudi još uvijek smatra kako su prihodi iz državnog proračuna jedini izvor sredstava za organiziranje akcija i pružanje pomoći u zajednicama. Iz odgovora možemo zaključiti da je zajednica dovoljno odlučna za davanje podrške procesu osnivanja ZLZ kada je riječ o ljudskim resursima. Također ispitanici imaju povjerenje u gospodarski sektor te očekuju da bi oni mogli ulagati u ovakav koncept podrške zajednici.

8.5.C. PROCJENA KAPACITETA ZA SURADNJU LOKALNE VLASTI, GOSPODARSTVA I CIVILNOG SEKTORA

C1. Procjena uspostavljanja partnerskih odnosa između javnog, gospodarskog i civilnog sektora

Ispitanici smatraju da uspostavljanje partnerskih odnosa između javnog, gospodarskog i civilnog sektora ne predstavlja moguću prepreku pri osnivanju ZLZ.

C2. Procjena zajedništva u rješavanju problema

Mala je osviještenost stanovništva u zajednici kada je riječ o angažiranosti velikog broja ljudi za dobrobit zajednice na temelju zajedničkih interesa. Gotovo pola ispitanih smatra kako ne postoji dovoljna angažiranost ljudi za dobrobit zajednice.

Neutralan je stav iskazan prema postojanju zajedništva ljudi u rješavanju problema, međusobnom povjerenju, postojanju značajnog dijaloga stanovnika o problemima zajednice te dogovorima između sektora u društvu. Najmanje je iskazano povjerenje u institucije države.

Kada je riječ o radu lokalne samouprave na otoku Hvaru, 48,5% ispitanika smatra kako lokalne samouprave dovoljno ne izvještavaju javnost o planovima i odlukama, a njih 60,6% smatra kako ne uključuju dovoljno javnost u donošenje odluka. Pozitivne strane lokalne samouprave odnose se na spremnost pružanja financijske pomoći za rad udruga u svojoj zajednici te raspoloživo znanje o mehanizmima davanja financijskih potpora.

Uglavnom, ispitanici se slažu da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu ZLZ, ali je potrebno raditi na izgradnji povjerenja među ljudima u zajednici. Kao relativno dobro ocijenjen je osjećaj zajedništva i pripadnosti zajednici te postojanje tradicije filantropije i filantropske kulture u zajednici.

8.5.D. PROCJENA FINANCIJSKIH RESURSA

TABLICA 3 TKO PREMA VAŠEM MIŠLJENJU DAJE U VAŠOJ ZAJEDNICI U OPĆEKORISNE I DOBROTVORNE SVRHE?

RANG		%
1.	svi slojevi	67,6%
2.	privatna poduzeća	44,1%
3.	lokalna samouprava	44,1%
4.	javna poduzeća	38,2%
5.	dijaspora	11,8%
6.	bogati pojedinci	2,9%
7.	strani donatori	2,9%
8.	drugo	2,9%

Najviše ispitanika smatra da u općekorisne i dobrotvorne svrhe daju svi slojevi društva. Nakon toga slijede privatna poduzeća i lokalna samouprava te javna poduzeća.

Značajno povjerenje mještani Hvara imaju prema ljudima iz dijaspor.

Na otvoreno postavljena pitanja: "tko daje najviše", "za koje svrhe" te "koji su razlozi da se ne daje više", prema odgovorima ispitanika, najviše prije svega daju pojedinci, lokalna samouprava, privatna i javna poduzeća te obiteljski obrti. Nakon toga odgovori upućuju na dijasporu te pravne osobe u financijama i dobrovoljnom radu.

Najviše se u općekorisne i dobrotvorne svrhe daje za humanitarne akcije i dobrotvorni rad, sport, kulturu i Crkvu. Nakon toga daje se za socijalne potrebe, akcije u zajednici, zdravstvene aparate, vatrogasce te različite aktivnosti udruga.

Kao razloge zašto se ne daje više, navode se prije svega materijalne prilike: loša ekonomska situacija (ljeti bolji prihod nego zimi zbog turizma) te orijentiranost ljudi na vlastite probleme i potrebe.

Od ostalih razloga spomenut je problem nepostojanja kulture davanja u zajednici, nepovjerenje među ljudima i nepostojanje duha zajedništva, nenamjensko trošenje sredstava, nepostojanje ekonomskih olakšica te izostanak jasnih ciljeva i rezultata aktivnosti.

Mještani uglavnom vole davati za ono što ih zanima (npr. nogomet). Jedan ispitanik je odgovorio kako je problem to što se na sadašnjoj razini kulture u zajednici više radi o "razmjeni usluga".

Neki smatraju da se danas daje mnogo manje nego prije, a ljudi su izgubili vjeru u pokretanje zajedničkih aktivnosti. Ukidanjem mjesnih zajednica nestalo je i postojanje nekih organiziranih skupina okupljanja građana za dobrobit zajednice. Život na otoku je specifičan: uvijek je potrebna rezerva vremena, uvijek se mora na nešto čekati (npr. trajekt, nevrjeme, prirodni uvjeti). Problem je što ne postoji jasna svrha inicijativa niti garancija da će se prikupljena sredstva utrošiti za

navedene svrhe. Kada bi postojala kontrola, na poticaj, organizirano i s jasnim ciljevima, postiglo bi se znatno više.

Ispitanici s otoka Hvara smatraju kako država može relativno dobro utjecati na razvoj filantropije u zajednici, dok je slabiji utjecaj na razvoj filantropije iskazan u odnosu na gospodarstvo, lokalnu samoupravu, pojedince i dijasporu.

8.5.E. PROCJENA LJUDSKIH RESURSA

Pri procjeni ljudskih resursa, teškoće u osiguranju sredstava i neiskustvo te nedostatak iskustva u investiranju i upravljanju imovinom ne smatraju se preprekama pri osnivanju zaklada lokalnih zajednica. Ne postoje pretpostavke za angažiranost velikog broja ljudi iz zajednice, kao ni izražene menadžerske sposobnosti u gospodarstvu. Potrebno je raditi na mobilizaciji ljudskih resursa unutar organizacija civilnog društva radi potrebe pokretanja zaklada.

Rezultati potvrđuju trend iseljavanja mladih, obrazovnih ljudi, koji već traje jedno dugo vremensko razdoblje. On je posebno naglašen na otocima gdje se 78,8% ispitanika u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Ljudski (mladi) potencijal potreban za kvalitetnu suradnju postoji, samo ga trebamo znati iskoristiti i nastojati zadržati na otocima i u Hrvatskoj.

Veliko povjerenje iskazano je prema ljudima rođenima na otoku, a koji ne žive tamo, da će dati svoj doprinos zajednici. Smatraju kako postoji i dovoljan broj istaknutih pojedinaca te pripadnika dijaspore koji će doprinijeti osnivanju zaklada.

Više od polovice ispitanika ljudski potencijal smatra relativno dobrim čimbenikom koji može utjecati na razvoj filantropije u zajednici.

8.5.F. PROCJENA ORGANIZACIJSKIH RESURSA

U organizacijskom smislu, Hvarani nemaju jasno izražen stav prema tvrdnji da su nepoznavanje koncepta, nedostatak iskustva u investiranju i upravljanju imovinom te teškoće u osiguranju sredstava potrebnih za rad moguće prepreke pri osnivanju ZLZ.

Kao moguća prepreka za osnivanje ZLZ, navodi se nepoznavanje koncepta zaklade lokalne zajednice, dugoročan proces osnivanja zaklada te neiskustvo, podijeljenost otoka na četiri jedinice lokalne samouprave, teškoće u prikupljanju sredstava za zakladnu imovinu te apatija lokalnog stanovništva.

Nepostojanje komunikacije i razjedinjenost otoka u zajedničkim ciljevima, izostanak kvalitetno organiziranih akcija u zajednici, jasno određenih ciljeva i rezultata te nepostojanje sredstava za infrastrukturu otoka također se smatraju mogućim preprekama pri osnivanju zaklada.

Smatraju kako je potrebno kvalitetno odabrati nositelje ideje osnivanja zaklade. Prema nekim odgovorima, ključni su problem pri osnivanju osobe koje će biti nositelji zaklade, određivanje sjedišta zaklade te način raspodjele sredstava.

Problem može biti i nedostatak povjerenja i sloge među ljudima te orijentiranost na osobne potrebe. Poteškoće postoje i u promociji novih ideja i nepoznavanju samog koncepta. Ispitanici se niti slažu niti ne slažu s tvrdnjom da postoji značajan dijalog između stanovnika o problemima zajednice kao pretpostavke za osnivanje i rad ZLZ.

Ispitanici smatraju da lokalna samouprava dovoljno ne izvještava javnost o svojim planovima i odlukama; iskazan je neutralan stav prema tvrdanjama da lokalna samouprava dovoljno uključuje javnost u donošenje odluka te da dovoljno zna o mehanizmima davanja financijskih potpora.

Ispitanici imaju neutralan stav prema tvrdnji o uspješnosti udruga pri prikupljanju sredstava za svoj rad.

Više od pola ispitanika tradiciju filantropije i filantropske kulture smatra relativno dobrim čimbenikom koji može utjecati na razvoj filantropije u zajednici, dok je zakonski i porezni okvir ocijenjen niti slabo niti dobro.

8.6. FOKUS GRUPA

Provedeni su strukturirani skupni razgovori (fokus grupa) s grupom zainteresiranih ljudi s otoka Hvara, među kojima su bila liječnici, odvjetnici, direktori hotela i gospodarskih poduzeća te članovi Rotary kluba. Htjelo se saznati kako oni procjenjuju mogućnosti za osnivanje zaklada lokalnih zajednica u svojoj zajednici.

Sudionici fokus grupe smatraju da zainteresirnost za osnivanje ZLZ te moguća podrška same ideje, nije ni dobra ni slaba. Lokalni financijski resursi koji bi mogli i trebali financirati rad ZLZ su ocijenjeni kao slabi, ali su relativno dobro procijenjene lokalne institucije i ljudski resursi. Prema odgovorima, ukupna mogućnost osnivanja zaklade u zajednici nije ni slaba ni dobra.

Sudionici su naveli još neke dodatne opaske, mišljenja i sugestije. Prije svega navode bojazan oko prezentacije ideje lokalnoj zajednici. Smatraju da su ljudi previše sumnjičavi jedni prema drugima te je prevelika umiješanost politike u sve segmente društva.

Mišljenja su da će se uvjeti za razvoj zaklada poboljšati povećanjem ekonomske moći pojedinaca, razvojem turizma te poboljšanjem dohotka u tom sektoru. Kao bojazan navode nepostojanje znanja o samom konceptu zaklada.

8.7. ZAKLJUČCI

Istraživanjem je obučačen veći broj ispitanih iz javnog sektora, dok je podjednak broj zastupljenih iz civilnog i privatnog sektora; osim dopisnika "Slobodne Dalmacije" iz Hvara nije bilo predstavnika medija, što u konačnici dijelom utječe i na rezultate ove studije.

Ocjena ispitanika je da razina filantropije u zajednici u ovom trenu nije visoka, što potencijalno može utjecati na zainteresiranost zajednice za razvoj filantropije na lokalnoj razini i osnivanje ZLZ. Ideja o zakladama je ipak prepoznata, prije svega jer nema sličnih organizacija koje bi okupile potrebne resurse za rješavanje problema i pokretanje zajedničkih akcija u zajednici. Krajnja je procjena da na otoku Hvaru postoje dobre filantropske pretpostavke za osnivanje zaklade lokalne zajednice. Filantropija na otoku postoji, ali nije institucionalizirana. Hvarani imaju veliko povjerenje u ljude rođene na otoku, a koji ne žive tamo: smatraju da su spremni pridonijeti razvoju otočke zajednice. Također, 62,7% ispitanika slaže se da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora spremnih za sudjelovanje u razvoju i radu ZLZ. Drže da će i pripadnici dijaspore dati svoj doprinos.

Udruge prisutne na otoku su aktivne i provode korisne projekte za zajednicu. Preporuka je raditi više na usvajanju tehnika i načina prikupljanja sredstava kako bi se kreativne ideje pojedinaca i grupa unutar civilnog sektora mogle primijeniti i realizirati u zajednici.

Prepoznat je nedostatak lokalnih medija. Potrebno je više raditi na uključivanju mladih u civilne inicijative i rad udruga te na senzibiliziranju ljudi koji rade u medijima za teme civilnog društva i razvoja filantropije na lokalnoj razini.

Gospodarski potencijal u zajednici postoji, više od pola ispitanika smatra da se od gospodarskog sektora može očekivati financijska potpora. Prema mišljenju ispitanika, poduzeća za sad nisu dovoljna podrška akcijama u zajednici te je potrebno još mnogo ulagati u razvoj ljudskih potencijala u smislu razvoja znanja i vještina s područja upravljanja i organizacije.

Rezultati istraživanja, s obzirom na odlučnost zajednice, ukazuju kako je najveći broj ispitanika spreman prije svega povremeno volonterski doprinijeti radu zaklade, najviše njih davanjem stručnih savjeta iz područja svoje ekspertize i prilikom određivanja strategije.

Analiza rezultata, s obzirom na procjenu kapaciteta za međusektorsku suradnju, upućuje kako na otoku Hvaru uspostavljanje međusektorskih odnosa ne predstavlja prepreku pri osnivanju zaklade, ali s druge strane neutralan stav je iskazan prema dogovorima između sektora u društvu, dijalogu među stanovnicima, međusobnom povjerenju i postojanju zajedništva među ljudima.

Lokalna samouprava još uvijek dovoljno ne izvještava javnost o svojim planovima i odlukama te ne uključuje javnost u donošenje tih istih odluka. Osjećaj zajedništva i pripadnosti zajednici, te tradicija filantropije i filantropske kulture može relativno dobro utjecati na razvoj filantropije.

Teškoće u osiguranju sredstava te neiskustvo ne predstavljaju prepreku pri osnivanju ZLZ, no za sada ne postoji dovoljna angažiranost ljudi u zajednici niti menadžerske sposobnosti pojedinaca koji bi okupili ljude oko neke ideje. U zajednici postoje obrazovani i mladi ljudi, ali već dugi niz godina postoji trend iseljavanja mladih ljudi. Ipak ljudski potencijal je relativno dobar čimbenik za razvoj filantropije u zajednici te je većina ispitanika spremna volonterski doprinijeti jednoj takvoj ideji.

S obzirom na organizacijske resurse, rezultati istraživanja upućuju na sljedeće: ispitanici smatraju da uspostavljanje partnerskih odnosa između sva tri sektora ne predstavlja moguću prepreku pri osnivanju zaklada, ali je potrebno raditi na jačanju dogovora, zajedništva i suradnje među ljudima. Ne postoji suradnja među sektorima, a najmanje je povjerenje iskazano prema institucijama države. Rad lokalne samouprave treba poboljšati kad je riječ o izvještavanju i transparentnosti rada te uključivanju javnosti u donošenje odluka. Za organizacije civilnog društva se smatra da su aktivne i da rade za dobrobit zajednice, ali još uvijek ljudi iz šire zajednice nemaju izražen pozitivan stav o ljudima iz udruga. Gospodarski resursi postoje, kao i dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz sva tri sektora. Iz svega navedenog, možemo zaključiti kako je potrebno raditi na jačanju međusektorske suradnje koja predstavlja važan preduvjet za razvoj filantropije na lokalnoj razini i mogućnost osnivanja ZLZ.

U okviru financijskih resursa, rezultati upućuju kako gotovo svi slojevi društva daju za općekorisne i dobrotovorne svrhe: najviše daju pojedinci, a nakon toga lokalna samouprava te privatna i javna poduzeća. Lokalna samouprava još uvijek nedovoljno financijski potpomaže rad udruga. Procjena je da postoji lokalni gospodarski potencijal te mogućnost donacija iz gospodarstva financijskih sredstava za aktivnosti civilnih inicijativa koje doprinose podizanju kvalitete života u zajednici. Odgovori upućuju na to da bi druge trebale biti uspješnije u prikupljanju sredstava za svoj rad.

Uočena je vrlo niska razina mobilizacije ljudskih resursa. Iako se najveći broj ispitanika izjasnio da bi povremeno dao volonterski doprinos zakladama, a od toga više od polovice ocjenjuje ljudski potencijal dobrim čimbenikom koji može utjecati na razvoj filantropije, problem je izostanak angažiranosti ljudi na temelju zajedničkih interesa te upravljanja jednom takvom idejom. Mladi odlaze s otoka, a od onih koji ostaju nema mnogo uključenih u pokretanje inicijativa i rad udrugama. Veliko povjerenje mještani Hvara imaju prema ljudima podrijetlom s otoka.

Mogućnost i realnost osnivanja zaklada u okviru organizacijskih resursa upućuje na izostanak zajedničkog angažiranja za probleme u zajednici te nepoznavanje koncepta zaklade. Smatra se kako je osnivanje zaklada dogoročan proces, a u zajednici ne postoje ljudi s iskustvom u investiranju i upravljanju imovinom. Problem također postoji u izostanku komunikacije i razjedinjenosti otoka u zajedničkim ciljevima.

U proteklih godinu dana članovi osnovane inicijalne radne grupe (u kojoj su zastupljeni predstavnici neprofitnog, profitnog i javnog sektora) nastavili su promovirati ideju osnivanja zaklade lokalne zajednice za otok Hvar. Na taj je način puno više otočana upoznato s idejom i mogućnostima koje takva zaklada pruža. Izvršena je i analiza mogućih dionika važnih za cijeli proces.

Konstatirano je da bi za bolji rad i pripremu osnivanja lokalne zaklade bilo izuzetno potrebno pokretanje malog tjednog ili mjesečnog lista ili lokalnog radija na području cijelog otoka Hvara, a ne svake lokalne samouprave posebno. Na taj bi se način olakšao rad na svim područjima interesa lokalne zajednice te različitih sektora na otoku. Naime i istraživanje je pokazalo da ne postoji dovoljno informacija putem medija o pozitivnim pomacima u lokalnoj zajednici otoka Hvara.

Ocjenjuje se da bez odluka Vijeća lokalnih samouprava nije moguća nikakva ozbiljna aktivnost u smjeru Zaklade. Tako je npr. zbog promjene u lokalnoj vlasti općine Jelsa došlo do malog zastoja u aktivnostima na ostvarenju zaklade lokalne zajednice te se mora ponovno zadobiti interes Općinskog vijeća Jelse.

S druge strane, bliže se lokalni izbori te je ocijenjeno da se konkretne aktivnosti i dogovori s lokalnim samoupravama odgode, kako bi se nakon izbora mogla ostvariti dugoročnija politička (ali i financijska) podrška ovom važnom projektu za lokalnu zajednicu otoka Hvara.

U međuvremenu, radna grupa će se nastaviti sastajati te promišljati o otvorenim pitanjima i nedoumicama, a i poduzimati korake s konačnim ciljem osnivanja zaklade.

Mario Vranković

Krapinsko-zagorska
županija

08

9.1. KRITERIJ IZBORA

Jedan od kriterija za odabir Krapinsko - zagorske županije (KŽŽ) bilo je članstvo direktorice ODRAZ-a u Savjetu za održivi razvoj¹³ te je bilo logično usmjeriti naše aktivnosti i suradnju prema toj zajednici. Krapinsko - zagorska županija pokazala je interes za uključivanje u istraživanje te su zaposlenici pružili informacije i podršku tijekom rada na terenu. Četiri predstavnika s područja županije bili su uključeni u studijsko putovanje te radionicu o lokalnoj filantropiji i konceptu zaklada lokalnih zajednica.

9.2. OPIS ZAJEDNICE

Krapinsko-zagorska županija nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske i pripada prostoru središnje Hrvatske. Zasebna je zemljopisna cjelina koja se pruža od vrhova Macelja i Ivančice na sjeveru do Medvednice na jugoistoku. Zapadna granica, ujedno i državna s Republikom Slovenijom, je rijeka Sutla, a istočna granica je vododijelnica porječja Krapine i Lonje. Ovako razgraničen prostor Županije podudara se s prirodnom regijom Donje Zagorje.

Prema službenim statističkim podacima i popisu stanovništva iz 2001. godine, na području Krapinsko-zagorske županije živi 309.696 stanovnika.

Površinom je jedna od manjih županija (1224,22 km²), ali ima veće demografsko značenje jer je gustoćom stanovnika od 122 stan./km² iznad republičkog prosjeka koji iznosi 84 stan./km². Uz Međimursku i Varaždinsku županiju, najgušće je naseljeno područje Republike Hrvatske.

Veliko prometno značenje Županiji daje međunarodna trasa autoceste koja prolazi duž cijele Županije i predstavlja sastavni dio sjeverozapadnog ulaza/izlaza Republike Hrvatske prema Europi.

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, br. 10/97 i 68/98) Krapinsko-zagorska županija obuhvaća 25 općina i 7 gradova.

Općine su: Bedekovčina, Budinščina, Desinić, Đurmanec, Gornja Stubica, Hrašćina, Hum na Sutli, Jesenje, Konjščina, Kraljevec na Sutli, Krapinske Toplice, Kumrovec, Lobor, Maće, Marija Bistrica, Mihovljan, Novi Golubovec, Petrovsko, Radoboj, Stubičke Toplice, Sv.Križ Začretje, Tuhelj, Veliko Trgovišće, Zagorska Sela i Zlatar Bistrica. **Gradovi su:** Donja Stubica, Klanjec, Krapina, Oroslavje, Pregrada, Zabok i Zlatar. Grad Krapina je sjedište Krapinsko-zagorske županije.

Prema statističkim podacima iz 1998. godine, na području Županije djeluje 3.389 tvrtki i ustanova u gospodarstvu i društvenim djelatnostima. Ukupan broj zaposlenika u gospodarstvu i društvenim djelatnostima iznosio je 26.212, dok je u individualnom sektoru obrtništva ukupan broj zajedno s vlasnicima obrtničkih radnji iznosio 7.998. Najveća zastupljenost zaposlenih zabilježena je u

¹³ Savjet za održivi razvoj Krapinsko-zagorske županije osnovan je u lipnju 2002. Zadaća Savjeta je davanje mišljenja, prijedloga i ocjena usklađenosti rješenja s područja zaštite okoliša i gospodarskog razvoja; davanje inicijativa za pokretanje uređenja pojedinih pitanja odnosa gospodarskog razvoja i zaštite okoliša itd.

djelatnostima prerađivačke industrije, trgovine, građevinarstva te prijevoza i veza. Pravci razvoja koji čine osnovna usmjerenja daljnjeg razvitka Županije, usmjereni su prema industriji, turizmu i poljoprivredi.

Prema posljednjim podacima nadležnog Ureda državne uprave, na području Krapinsko-zagorske županije registrirane su 703 udruga (svibanj 2004.).

Suradnja između Županije i udruga odvija se temeljem raspisanog javnog natječaja za dodjelu financijskih potpora programima i projektima udruga na području Krapinsko-zagorske županije. U nekim slučajevima suradnja se odvija temeljem koordiniranih aktivnosti lokalnih vlasti i udruga na realizaciji tih programa i projekata. Na natječaj se 2004. godine prijavilo 113 udruga, od kojih je, s obzirom na kriterije natječaja, 90 dobilo financijske potpore. Fond sredstava raspodijeljenih temeljem raspisanog natječaja iznosio je 900.000,00 kn.

Na području Županije najviše je registrirano lovačkih, vinarsko-vinogradarskih, pčelarskih i stočarskih udruga te športsko-ribolovnih društava.

9.3. PRIMJERI FILANTROPIJE IZ PROŠLOSTI

Nema mnogo pisanih zapisa o primjerima filantropije na području Krapinsko-zagorske županije.

Prema usmenoj predaji, bogate obitelji iz Zlatara organizirale su balove na kojima se prikupljao novac za siromašne obitelji. Poznato je da je gospođa iz Zlatara donirala svoju kuću zlatarskoj djeci te je nakon njene smrti utemeljena Muzička škola i folklorna grupa "Dora".

Grofovi Keglevići su darovali franjevcima brdo Vrbec i kapelu Sv. Katarine s hospitalom. Bogati plemići i građanske obitelji na čajankama su sakupljali odjeću i obuću za sportsko društvo "Hrvatski sokol". Za vrijeme Austro-Ugarske i stare Jugoslavije u školama je postojala školska kuhinja za siromašnu djecu.

Gradske općine osnivale su obrtničke zadruge koje su novčanim prinosima potpomagale svoje bolesne i siromašne članove. Tako nastaju gradske ubožnice i bolnice. Još u 18 st. postojao je propis kojim se trećina imetka onih koji umru bez oporuke ili bez nasljednika, dodijeli gradskoj sirotinji. Bolnica ili ubožnica uzdržavana je prinosom gradske blagajne i novčanim prinosima obrtničkih zadruga, milodarima i zapisima.

Zasluzni krapinski ljekarnik Ivan Gaj osnovao je za vrijeme napoleonskih ratova vlastitim sredstvima posebnu bolnicu za ranjene vojnike iz Zagorja. Kasnije u tu bolnicu primaju i bolesne građane. Taj se zavod održao u Krapini do 1949. godine, kada su nemoćni i nezbrinuti starci smješteni u starački dom u Lobar-gradu, općina Zlatar.

Godine 1775., kako svjedoče općinski zapisnici, ljudi su davali prinose za popravak škole. Franjevci održavaju školu do 1782. godine. Krapinski obrtnik Milan Tepfer poklonio je zvono župnoj crkvi Sv. Nikola u Krapini.

Nakon osnivanja društva "Dobrotovor" u Zagrebu i Krapinčani organiziraju takvo društvo. Ono je imalo socijalni karakter: pomagalo je siromašne učenike pučke škole na području općine. Društvo je djelovalo od 1894. do 1942. godine. To društvo su pomagali krapinski obrtnici, industrijalci, činovnici i neke ustanove. Mnoga djeca siromašnih roditelja primaju od društva poklone. Naročite zasluge za tu organizaciju imaju Vilim Sluga, krapinski načelnik dr. Mirko Crkvenac i drugi tadašnji aktivni građani Krapine.

Obrtnička zadruga, čije je članstvo bilo dobrovoljno, nabavljala je pogrebna kola, potpomagala vatrogasno društvo, izgradnju zagrebačkog kazališta, Gajeva doma u Krapini itd. U Krapini je 1935. osnovana Obrtničko štedno-kreditna zadruga osnovana s ciljem da članstvu omoguću štednju i podizanje kredita.

Jedna od poznatijih kuća, izgrađenih pred kraj 19. stoljeća u Krapini, je kuća odvjatničke obitelji Majcen. U nju su navraćale mnoge ugledne ličnosti: J.J. Strossmayer, A. Starčević, a dr. Vlatko

Maček bio je odvjetnički pripravnik kod dr. Josipa Majcena. Potomci obitelji Majcen, kćeri Zdenka i Nada, poklonile su kuću gradu da u njoj bude galerija, u svrhu okupljanja umjetnika svih profila. Galerija je otvorena povodom 800-te godišnjice postojanja grada i u njoj se održavaju razne izložbe.

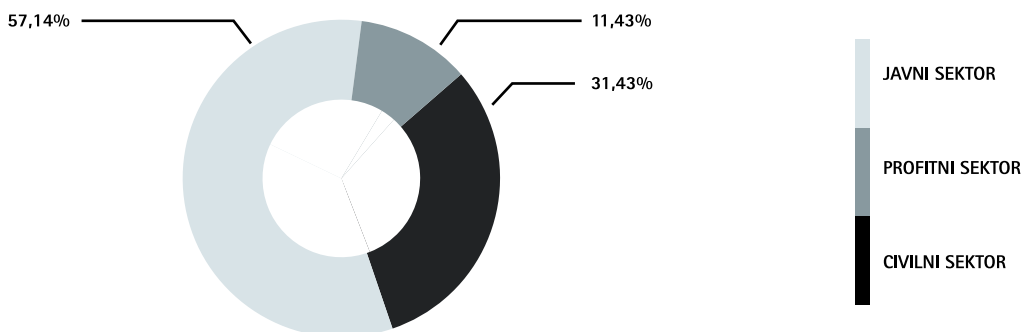
Građanstvo se okupljalo u gradskoj knjižnici te doniralo novčane priloge za siromašne. Tako je nastala i sama knjižnica, putem donacija knjiga građanstva.

Nakon I. i II. svjetskog rata mnogo je Krapinčana zbrinulo u svojim obiteljima djecu koja su u ratu ostala bez roditelja. Bilo je primjera da su mještani bez naknade primali ljude u svoje domove koji su išli u Kneippovo lječilište na lječenje, a bili su bez prihoda da si to plate. Mnogo je zemljišta poklonjeno u svrhu javne gradnje (škole). Od ulaznica za kazališne predstave kupovao se materijal da bi se šivala odjeća za kazališno- scenske nastupe.

U današnje vrijeme, rad udruga i organiziranje festivala nije moguće bez sponzoriranja banaka i ostalih velikih sponzora s područja KZZ (Rade Končar, Presečki group).

9.4. ISPITANICI

GRAF 4 ZASTUPLJENOST ISPITANIKA PREMA SEKTORIMA

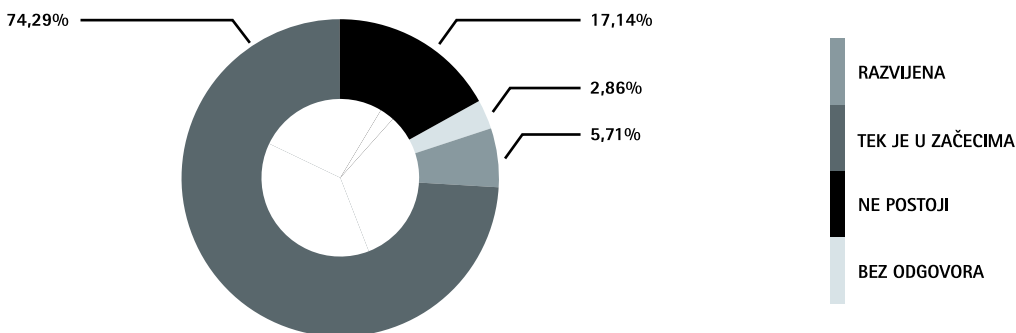
Iz Krapinsko-zagorske županije u istraživanju je sudjelovalo ukupno 35 ispitanika - 57,1% ispitanika iz javnog sektora, 31,4% iz civilnog sektora te 11,4% ispitanika iz profitnog sektora.

Intervjuirane osobe su iz grada Krapina, Zabok i Oroslavje te općina Jesenje, Kumrovec, Marija Bistrica i Konjščina. Najviše ispitanih je iz javnog sektora - uglavnom je riječ o gradonačelnicima, pročelnicima, upravnim savjetnicima, profesorima, ravnateljima škola, odgajateljima. Iz civilnog sektora ispitali smo predstavnike udruga te svećenika. Iz poslovnog sektora među ispitanicima su bili direktori i predstavnici gospodarskog sektora.

9.5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

9.5.A. PROCJENA ZAINTERESIRANOSTI ZA OSNIVANJE ZAKLADE

GRAF 5 RAZINA FILANTROPIJE U ZAJEDNICI

Najveći broj ispitanika smatra kako je razina filantropije u zajednici tek u začecima. Većini se ispitanika sviđa ideja o zakladama lokalne zajednice. Neki smatraju kako je to dobra ideja, ali "imaginarna", budući da je potrebno mnogo vremena za njenu realizaciju te kao ideja zato nije sigurna.

TABLICA 4 ZAŠTO VAM SE SVIĐA IDEJA ZLZ?

RANG		f	%
1.	drugo	12	34,3%
2.	jer je najbliža konceptu lokalne filantropije	3	8,6%
3.	jer su to nezavisne organizacije koje zajednica prihvaća i podupire u velikoj mjeri (kredibilitet, povjerenje)	3	8,6%
4.	jer su dugoročne	0	0,0%
5.	nema sličnih organizacija koje će okupiti resurse u zajednici	0	0,0%

Iz tablice 4 vidimo kako je pored ponuđenih odgovora najveći broj ispitanika naveo neka svoja razmišljanja o ideji ZLZ - nekima se ideja zaklada sviđa zato što smatraju da se društvo treba brinuti za svoje članove - "zaklade mogu predstavljati jedan institucionalni oblik zbrinjavanja za one ljude u zajednici kojima je to najpotrebnije". Prema nekima zaklade predstavljaju viši cilj odnosno izazov. Zaklade mogu stvoriti nove mogućnosti, prije svega okupiti snage u Županiji te na taj način motivirati ostale ljude. Zaklade predstavljaju organizirani način brige u zajednici.

A.1. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na FILANTROPIJU

Tradicija filantropije u Krapinsko-zagorskoj županiji nije do kraja prepoznata. 55,9% ispitanika smatra da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu ZLZ. Izostaje povjerenje prema mogućnostima davanja doprinosa onih ljudi koji potječu iz tog kraja, ali ne žive tamo te prema pretpostavci da će pripadnici dijaspore dat svoj doprinos.

A.2. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na CIVILNO DRUŠTVO

U skupini pretpostavki procjene i mobilizacije civilnog društva u odnosu na stupanj zainteresiranosti zajednice, 82,4% ispitanika smatra da postoje aktivne udruge na njihovom području. 70,6% ispitanika slaže se da navedene udruge provode korisne projekte za lokalnu zajednicu te se 62,9% ispitanika slaže s tvrdnjom da postoje aktivnosti neformalnih inicijativa građana. 61,8% smatra da postoji pozitivno mišljenje o ljudima uključenima u rad udruga.

Potrebno je raditi na uključivanju mladih u civilne inicijative i udruge, kao i na aktiviranju istaknutih i cijenjenih osoba u rad udruga. Udruge bi trebale biti uspješnije u prikupljanju sredstava za rad. Neutralan stav je iskazan prema sudjelovanju Crkve u aktivnostima za razvoj cijele zajednice, dok se smatra da mediji dovoljno prate teme vezane uz rješavanje problema u zajednici.

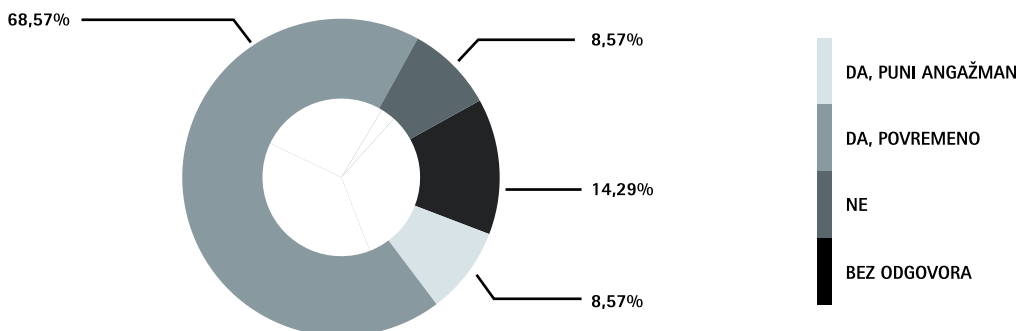
A.3. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na GOSPODARSTVO

Polovica ispitanih smatra kako postoji lokalni gospodarski potencijal u njihovoj županiji, dok još uvijek nije dovoljno izražena realna mogućnost značajnijih donacija od gospodarstva, kao ni podrška poduzeća akcijama u zajednici. Potrebno je raditi na razvoju menadžerskih sposobnosti ljudskog kapitala.

9.5.B. PROCJENA ODLUČNOSTI ZA OSNIVANJE ZAKLADE

B1. Spremnost za volonterski doprinos zakladi

GRAF 6 VOLONTERSKI DOPRINOS ZLZ

91,4% ispitanika je odgovorilo da trenutno daje u općekorisne svrhe; od toga najveći broj ispitanika spreman je povremeno volonterski doprinijeti zakladi.

B2. Način volonterskog doprinosa zakladi

TABLICA 5 RANG POREDAK ODABRANIH NAČINA VOLONTERSKOG DOPRINOSA ZAKLADI

RANG		%
1.	određivanje strategije/poslovnog plana	74,3%
2.	sudjelovanje u procjeni kojoj aktivnosti treba dati financijsku potporu	74,3%
3.	davanje savjeta iz područja ekspertize	65,7%
4.	prikupljanje sredstava	17,1%
5.	davanje donacija	11,4%
6.	promoviranje u javnosti	11,4%
7.	uspostavljanje odnosa s dijasporom	5,7%
8.	na drugi način	2,9%

Prema rangu odabira, u KZŽ najviše su spremni doprinijeti razvoju ZLZ prilikom određivanja strategije/poslovnog plana te sudjelovanjem u procjeni kojoj aktivnosti treba dati financijsku potporu. Nakon toga najviše bi ispitanika doprinjelo davanjem stručnih savjeta iz područja svoje ekspertize. Vrlo je mali postotak onih koji misle da bi trebalo uspostaviti odnose s dijasporom te izražavaju stav da se ne bi angažirali u tome.

9.5.C. PROCJENA KAPACITETA ZA SURADNJU LOKALNE VLASTI, GOSPODARSTVA I CIVILNOG SEKTORA

C1. Procjena uspostavljanja partnerskih odnosa između javnog, gospodarskog i civilnog sektora

U Krapinsko-zagorskoj županiji smatraju kako teško uspostavljanje partnerskih odnosa između javnog, gospodarskog i civilnog sektora na tom području može biti moguća prepreka pri osnivanju ZLZ.

C2. Procjena zajedništva u rješavanju problema

Neutralan stav ispitanika je izražen prema pretpostavkama o postojanju zajedništva ljudi u rješavanju problema, angažiranosti velikog broja ljudi za dobrobit zajednice na temelju zajedničkih interesa, međusobnog povjerenja ljudi u zajednici, značajnog dijaloga između stanovnika o problemima u zajednici te dogovora između sektora u društvu. Najmanje je iskazano povjerenje u institucije države.

63,6% ispitanika smatra da lokalna samouprava financijski potpomaže rad udruga, ali je potrebno više raditi na transparentnosti - izvještavanju javnosti o planovima i odlukama te uključivanju

javnosti u donošenje odluka. Gotovo polovica ispitanika slaže se da lokalna samouprava dovoljno zna o mehanizmima davanja financijskih potpora.

Procjena pretpostavki civilnog društva, kao jednog od kapaciteta za međusektorsku suradnju, ukazuje na prisutnost aktivnih udruga koje provode projekte korisne za lokalnu zajednicu, kao i na postojanje aktivnosti neformalnih inicijativa građana. 61,8% ispitanika smatra da postoji pozitivno mišljenje o ljudima uključenim u rad udruga. Mediji u zajednici su, prema mišljenju ispitanika, najmanje osvijesteni.

Lokalni gospodarski kapaciteti za suradnju postoje; problem predstavljaju financijski i ljudski resursi. Nešto manje od polovice ispitanih slaže se da postoji trend iseljavanja iz zajednice, ali i da postoje dobro obaviješteni i obrazovani ljudi u zajednici.

U Krapinsko-zagorskoj županiji se niti slažu niti ne slažu da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu ZLZ, što upućuje da ne postoje dovoljni međusektorski kapaciteti za suradnju, ali čak polovica ispitanika smatra da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora.

Svi čimbenici u zajednici koji mogu utjecati na razvoj filantropije u zajednici ocijenjeni su kao dobri – iskazano je povjerenje u osjećaj zajedništva i pripadnosti zajednici, prema tradiciji filantropije i filantropske kulture te povjerenju među ljudima u zajednici.

9.5.D. PROCJENA FINANCIJSKIH RESURSA

TABLICA 6 TKO PREMA VAŠEM MIŠLJENJU DAJE U VAŠOJ ZAJEDNICI U OPĆEKORISNE I DOBROTVORNE SVRHE?

RANG		%
1.	lokalna samouprava	71,4%
2.	privatna poduzeća	71,4%
3.	svi slojevi	68,6%
4.	javna poduzeća	62,9%
5.	drugo	14,3%
6.	bogati pojedinci	8,6%
7.	strani donatori	8,6%
8.	dijaspora	0,0%

71,4% ispitanika smatra da za općekorisne i dobrotvorne svrhe najviše daje lokalna samouprava te privatna poduzeća. Interesantno je da ispitanici smatraju kako dijaspora ne daje u općekorisne i dobrotvorne svrhe (potpuni izostanak odgovora).

Prema odgovorima, najviše daje lokalna samouprava i pojedinci, nakon toga siromašni te poduzeća. Od ostalih nabrojani su: javna i privatna poduzeća, mala poduzeća, privatnici, Caritas, Crkva, političke stranke, donatori, obični ljudi ovisno o mogućnostima, poštteni ljudi i svi slojevi

društva. Jedan ispitanik je izjavio kako sve ovisi o onome tko provodi akcije prikupljanja sredstava u zajednici.

U Krapinsko-zagorskoj županiji najviše se daje za obitelji s više djece, ljude slabijeg imovnog stanja/siromašne te konkretne socijalne slučajeve. Prema nekim odgovorima, daje se za područje kulture i umjetnosti, krizne situacije, iznimne tragedije, školovanje djece, humanitarne akcije, razvoj zrakoplovstva i sport.

Kao razlog da se ne daje više, prije svega se navode loše materijalne prilike. Jedan od razloga jest i zatvorenost ljudi za tuđe probleme te orijentacija na vlastite interese. Razlog zašto se ne daje više u zajednici je i problem organizacije, prije svega humanitarnog i socijalnog rada te nepostojanja sustava za prikupljanje pomoći. Nadalje, razlog što se ne daje više, prema ispitanicima iz KZZ, jest i nepostojanje kulture davanja, neadekvantan pristup prezentaciji problema, neangažiranost te zasićenost odnosno nezainteresiranost ljudi za probleme u zajednici.

Ispitanici su nabrojali još neke razloge: siromaštvo, loša iskustva iz prošlosti odnosno loši primjeri iz dosadašnje prakse, veliki broj poduzeća u stečaju, nepovjerenje, nepoznavanje poreznih olakšica, netransparentnost trošenja sredstava, neuključivanje davatelja u raspodjelu sredstava, nesposobnost tražitelja, zasićenost, nepostojanje stavke proračuna za izdvajanje za potrebe zajednice. Problem je u svijesti ljudi koji još uvijek misle da se država treba brinuti za rješavanje problema.

63,3% ispitanika smatra da lokalna samouprava dovoljno financijski potpomaže rad udruga. Percepcija ispitanika je da bi udruge trebale biti uspješnije u prikupljanju sredstava za svoj rad.

Kada se govori o financijskim čimbenicima koji mogu utjecati na razvoj filantropije u zajednici, 67,6% ispitanika dobro ocijenjuje utjecaj gospodarstva na razvoj filantropije. Relativno dobro je ocijenjen utjecaj lokalne samouprave, države i pojedinaca. Više od pola ispitanika smatra da prisutnost stranih donatora ima utjecaj na razvoj filantropije u zajednici, dok je utjecaj dijaspore zanemariv.

9.5.E. PROCJENA LJUDSKIH RESURSA

Jednu od mogućih prepreka pri osnivanju ZLZ mogu predstavljati teškoće u osiguranju sredstava i neiskustvo, a kao još veća prepreka navodi se nedostatak iskustva u investiranju i upravljanju imovinom. Ne postoji dovoljna angažiranost velikog broja ljudi za dobrobit zajednice, a na temelju zajedničkih interesa, što upućuje na zaključak da još uvijek ne postoje dovoljno jaki ljudski resursi za osnivanje ZLZ.

Kao što smo već spomenuli prije, potrebno je ulagati u razvijanje menadžerskih znanja i vještina u gospodarstvu. Potrebno je raditi i na jačanju ljudskih potencijala potrebnih za pokretanje zaklada, pogotovo na uključenosti mladih u civilne inicijative i udruge. Ipak, u županiji postoje aktivnosti neformalnih inicijativa građana dok je manji odaziv istaknutih i cijjenjenih osoba koje su aktivne u udrugama.

Rezultati upućuju na neutralan stav prema trendu iseljavanja mladih i obrazovanih ljudi te postojanju osviještenih i obrazovanih ljudi u njihovoj županiji.

Neutralan stav u odgovorima se odnosi na tvrdnje da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zajednice, da će ljudi rođeni u zajednici, a koji više ne žive tamo, dati svoj doprinos te da će pripadnici dijaspore dati svoj doprinos zajednici.

75,8% ispitanika smatra ljudski potencijal dobrim čimbenikom koji može utjecati na razvoj filantropije.

9.5.F. PROCJENA ORGANIZACIJSKIH RESURSA

Nepoznavanje samog koncepta zaklada je moguća prepreka pri osnivanju ZLZ-a za 73,5% ispitanika. Postojanje teškoća u osiguranju sredstava i neiskustvo također mogu predstavljati moguću prepreku pri osnivanju zaklada. Potrebno je educirati ljude o načinima prikupljanja sredstava te ispitati postoji li poduzetnička spremnost ulaganja u takvu jednu ideju. Kao prepreku ispitanici navode loše primjere, obeshrabrujuća iskustva, neznanje i nedostatak ljudskih potencijala.

Kao prepreka navodi se i nemotiviranost ljudi, pogotovo mladih koji nisu dovoljno uključeni u akcije u zajednici. Prepreke su u administrativno - birokratskim stvarima, neinformiranosti, u izostanku suradnje među sektorima, u postojanju nevidljivih dugoročnih rezultata. Važni su ljudi, nositelji ideje zaklade, bitan je profil ljudi koji bi radili u zakladi.

Kao razloge za navedene prepreke navodi se loša situacija gospodarstva te stanovnika pojedinačno, nepovjerenje, strah i skeptičnost ljudi te činjenica da nema akcija u zajednici. Kao obrazloženje navodi se i "zapuštenost" rada s ljudima.

Neutralan stav je iskazan prema angažiranosti ljudi za dobrobit zajednice na temelju zajedničkih interesa. Potrebno je raditi na uspostavljanju i izgradnji dijaloga između stanovnika u zajednici. Lokalna samouprava bi trebala više izvještavati javnost o svojim planovima i odlukama, uključivati javnost u donošenje odluka te više naučiti o mehanizmu davanja financijskih potpora.

U Krapinsko-zagorskoj županiji tradiciju filantropije i filantropske kulture te zakonski i porezni okvir ispitanici ocjenjuju dobrim čimbenicima koji mogu utjecati na razvoj filantropije u zajednici.

9.6. FOKUS GRUPA

Iz Krapinsko-zagorske županije okupili smo nekoliko predstavnika lokalne vlasti iz grada i županije, predstavnike obrtničke komore te predsjednike udruga. Oni procjenjuju mogućnosti osnivanja zaklada na svojem području na sljedeći način: pola sudionika je odgovorilo da je zainteresirano za osnivanje zaklade lokalne zajednice, a podrška toj ideji nije niti slaba niti dobra. Dvije trećine sudionika mogućnosti postojanja lokalnih financijskih resursa, koji će financirati ZLZ, smatraju slabim čimbenikom za osnivanje zaklada. Postojanje lokalnih institucija i ljudskih kapaciteta, koji bi mogli osnovati zakladu, više od polovice sudionika ocijenili su kao slabu.

Ukupnu mogućnost za osnivanje zaklade u zajednici više od pola sudionika fokus grupe ocjenjuje niti slabom niti dobrom.

Kao dodatnu opasku, neki od sudionika naveli su postojanje ljudskih kapaciteta koje je potrebno motivirati konkretnim primjerima i razlozima za osnivanje zaklade. Neki smatraju da bi se kroz zaklade financijski ojačale i jedinice lokalne samouprave. Kao sugestija se navode neki preduvjeti koje bi trebalo ostvariti, prije svega izgradnja povjerenja u instituciju vlasti te ekonomski i socijalni moment.

9.7. ZAKLJUČCI

Više od polovice ispitanika dolazi iz javnog sektora, 31,4% iz civilnog te manji broj predstavnika iz profitnog (gospodarskog) sektora.

S obzirom na procjenu zainteresiranosti zajednice pri osnivanju ZLZ, 74,3% ispitanika smatra kako je razina filantropije u zajednici tek u začetima, ali im se ideja o zakladama lokalnih zajednica sviđa. Manji dio ispitanika smatra kako razina filantropije u zajednici ne postoji te im se stoga ideja kao takva ne sviđa. Postoji neutralan stav prema tradiciji filantropije u zajednici, ali ipak pola ispitanika smatra kako postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu ZLZ. Slabo povjerenje u doprinos upućeno je pripadnicima dijaspore te onima koji su rođeni u zajednici, a ne žive više tamo.

Vrlo dobrim je procijenjen rad organizacija civilnog društva. Preko 80% ispitanika smatra kako postoje aktivne udruge na njihovom području koje provode korisne projekte za zajednicu. Više od polovice ispitanika smatra kako postoje aktivnosti neformalnih inicijativa građana te da su ostali ljudi iz zajednice prepoznali rad udruga kao jedan od pozitivnijih primjera u zajednici.

Još uvijek ne postoji dovoljna uključenost mladih u civilne inicijative te je potrebno utjecati i ulagati u educiranje i mobiliziranje upravo mladih dobrih skupina, prije svega putem škole.

Ne postoji izražen stav niti prema utjecaju Crkve u zajednici, što govori, prema mišljenju nekih ispitanika, da je danas uloga Crkve u zajednici mnogo slabija nego u prošlosti. Jedan mali broj ispitanika prepoznaje medije kao promotore tema vezanih uz rješavanje problema u zajednici.

Polovica ispitanika smatra da postoji lokalni gospodarski potencijal, ali se nema jasno izraženog stava prema mogućnostima donacija od gospodarstva, mogućnostima podrške poduzeća akcijama u zajednici te kvalitetnom menadžmentu koji će na pravi način postaviti i organizirati akcije u zajednici.

Također je potrebno raditi na mobilizaciji dovoljnog broja istaknutih pojedinaca koji će pomoći u razvoju zajednice.

Analiza rezultata, s obzirom na procjenu odlučnosti zajednice, ukazuje kako je najveći broj ispitanika spremno volonterski doprinijeti razvoju ZLZ, ali prije svega povremenim uključivanjem. Prema odgovorima, najviše su spremni doprinijeti prilikom određivanja strategije ili poslovnog plana, sudjelovanjem u procjeni aktivnosti koju treba financirati te pružanjem stručnih savjeta.

Rezultati istraživanja, s obzirom na procjenu kapaciteta suradnje među sektorima, ukazuju kako uspostavljanje partnerskih odnosa među sektorima predstavlja moguću prepreku pri osnivanju ZLZ.

Ispitanici nemaju jasno izražen stav prema prepostavkama o postojanju određene kvalitete odnosa u zajednici; postojanju zajedništva i angažiranosti velikog broja ljudi u rješavanju problema, međusobnom povjerenju i dijalogu među stanovnicima te dogovorima između sektora u društvu. Najmanje je iskazano povjerenje u institucije države, što je interesantno ako se uzme u obzir da je najviše ispitanika upravo iz javnog sektora.

Iako više od pola ispitanika smatra da lokalna samouprava financijski pomaže rad udruga, iz odgovora zaključujemo kako ne postoji jasno izražen stav prema transparentnosti rada lokalne samouprave te znanjima o transparentnom mehanizmu davanja financijskih potpora.

Prema odgovorima, neutralan stav postoji prema tvrdnji da u zajednici postoji trend iseljavanja mladih i obrazovanih ljudi te da postoje dobro obaviješteni i obrazovani ljudi u zajednici. Osjećaj zajedništva i pripadnosti zajednici te tradicija filantropije i filantropske kulture u zajednici važni su čimbenici koji mogu utjecati na razvoj filantropije.

S obzirom na financijski potencijal, rezultati istraživanja ukazuju kako je lokalna samouprava prepoznata kao institucija koja, osim što financijski potpomaže rad udruga, pored privatnih poduzeća, daje najviše u dobrotvorne i općekorisne svrhe. Možemo zaključiti kako postoje mogućnosti financiranja aktivnosti civilnih inicijativa koje doprinose boljoj kvaliteti života u zajednici.

Procjena ljudskih resursa, s obzirom na ispitivanje postojanja mogućnosti za razvoj filantropije u zajednici te postojanja mogućnosti i realnosti osnivanja ZLZ, upućuje na sljedeće: teškoće u osiguranju sredstava potrebnih za rad i neiskustvo te nedostatak iskustva u investiranju i upravljanju imovinom i sredstvima zaklada predstavljaju moguće prepeke pri osnivanju ZLZ.

Ako se uzme u obzir skup pretpostavki postojanja ljudskih kapaciteta u županiji, većina odgovora upućuje na neutralan stav, iako većina ispitanika smatra ljudski potencijal dobrim čimbenikom razvoja filantropije u zajednici. Potrebno je raditi na senzibiliziranju i osviještavanju filantropskih vrijednosti kod ljudi.

Ispitanici se u potpunosti slažu da nepoznavanje koncepta zaklade lokalne zajednice predstavlja organizacijsku prepreku s obzirom na mogućnost i realnost osnivanja zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj. S obzirom na mogućnosti za razvoj filantropije na lokalnoj razini, u KZZ je prepoznata tradicija filantropije i filantropske kulture te je iskazano povjerenje ljudi u zakonski i porezni okvir.

GDJE SMO SADA?

Po dobivanju dodatnih saznanja tijekom studijskog putovanja u Poljsku i seminara u Dubrovniku o načinu organiziranja i djelovanja zaklada u različitim sredinama, ideja osnivanja zaklade lokalne zajednice dodatno je ocijenjena dobrim oblikom organiziranja u lokalnoj sredini i financiranja njenih potreba.

S obzirom na raspoloživu informaciju o trenutnom stavu lokalne sredine o zakladama, procijenjeno je da je osnivanje zaklade u Krapinsko-zagorskoj županiji moguće samo uz financijsku i organizacijsku pomoć tijela lokalne i regionalne samouprave, no do sada nisu učinjeni značajniji pomaci u cilju osnivanja zaklade.

Po prezentaciji rezultata istraživanja o mogućnosti osnivanja zaklade lokalne zajednice u Krapinsko-zagorskoj županiji te načina djelovanja zaklada (o kojima postoje saznanja Županijskom poglavarstvu) čelnicima jedinica lokalne samouprave, definirat će se subjekti zainteresirani za osnivanje zaklade. Nakon toga aktivnosti će se nastaviti u skladu s tada definiranim interesom.

S obzirom na navedeno, cijeni se da je osnivanje zaklade lokalne zajednice moguće no i da je za njeno osnivanje potreban duži vremenski period no što je bilo očekivano na početku. Očekuje se da bi tijekom 2005. mogle biti definirane organizacijske postavke zaklade.

Snježana Žigman

Osijek

10

10.1. KRITERIJ IZBORA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek djeluje u Osijeku i istočnoj Slavoniji više od deset godina. Kroz svoje programe izgradnje mira i razvoja zajednice radili su na osvještavanju pojedinaca o važnosti njihova aktivnog angažmana i osobnog ulaganja u razvoj svoje zajednice. U nekoliko zajednica je kroz organizirane radionice za miješane skupine predstavnika iz sva tri sektora došlo do boljeg razumijevanja uloge pojedinih sektora u društvu, ali i prepoznavanja mogućnosti pa čak i obaveze svakog građanina da bude aktivan građanin a ne pasivni promatrač problema.

Centar je odlučio raditi na mobilizaciji i osnaživanju lokalnih resursa za razvoj zajednice i organizacija civilnog društva.

Model zaklade lokalne zajednice Centar je prepoznao kao jedan od najvažnijih resursa. Osvještavanje pojedinaca o postojanju raznovrsnih mogućnosti ulaganja u lokalnu zajednicu jedna je od potreba. Pri tome zaklada lokalne zajednice ne predstavlja samo mogućnost novih izvora sredstava već unapređuje lokalnu filantropiju te se osigurava sustavno i dugoročno bavljenje problemima razvoja zajednice.

10.2. OPIS ZAJEDNICE

Grad Osijek se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji koja je smještena u sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske na površini od 4.152 km². Pretežito je ravničarsko područje koje pogoduje razvitku poljoprivrede (260.778 ha obradive poljoprivredne površine). Plavno područje rijeke Dunav stvorilo je Kopački rit, svjetski poznato utočište brojnih ptičjih vrsta, Park prirode i posebni zoološki rezervat.

Prema podacima popisa iz 2001. godine, na području Županije živi 330.506 stanovnika.

Županija ima 264 naselja, od čega je 7 sa statusom grada (Beli Manastir, Belišće, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Osijek i Valpovo) i 35 sa statusom općina.

Grad Osijek je kulturno, političko i gospodarsko središte Županije. Sveučilište J.J. Strossmayer u Osijeku nositelj je znanstvene djelatnosti na području Županije.

Osijek ima 114.616 stanovnika.

Do rata 1991. godine Osječko-baranjska županija smatrana je jednim od najrazvijenijih područja u Hrvatskoj. Društveni bruto proizvod po glavi stanovnika ostvaren u Osječko-baranjskoj županiji iznosio je godišnje blizu 4.500 US\$. Kao rezultat rata, gubitka tržišta, tranzicijskih problema i gubitka izlaznog kapaciteta, domaći bruto proizvod ostvaren u Osječko-baranjskoj županiji je nakon toga opao za više od 40%. Dugotrajni tranzicijski problemi i posljedice rata prouzročili su gospodarsku stagnaciju.

Primarni strateški cilj u Osječko-baranjskoj županiji jest gospodarski razvitak osobito poljoprivredne proizvodnje. Poljoprivreda predstavlja četvrtinu domaćeg bruto proizvoda ostvarenog u Osječko-baranjskoj županiji tijekom nekoliko posljednjih godina.

Slijedi proizvodnja celuloze i papira, kemijska industrija, drvna industrija i industrija namještaja, tekstilna i industrija odjeće i obuće, metalna i druge.

Najznačajnija poduzeća su "Benetton Croatia d.o.o.", Osijek, "Belišće" d.d., Belišće, "Saponia" d.d., Osijek, "IPK Tvornica šećera Osijek d.o.o.", Osijek, "Krupp Belišće elsatomertechnik d.o.o.", Belišće, "Limex" d.d., Donji Miholjac, IPK "Kandit" d.o.o., Osijek, "Sloboda" d.d. Osijek, "Žito d.o.o.", Osijek, "Našicecement" d.d. Našice. Većina navedenih poduzeća je privatizirana, a većinski vlasnici uglavnom nisu lokalni.

Najveća strana ulaganja privukli su Slavenska banka d.d., Osijek; Belišće d.d., Belišće; Krupp - Belišće Elastomertechnik, Belišće; Wienerberger Cetera d.d., Đakovo i Meggle - Mia d.o.o., Osijek, što govori u prilog gospodarskog razvitka a time i ekonomskog osnaživanja ove regije.

U Osječko-baranjskoj županiji djeluje oko 1500 udruga prema podacima iz 2001. Od toga je trećina sportskih a trećina iz područja tehnike, kulture i gospodarstva. Ostatak su udruge proistekle iz Domovinskog rata, duhovne, iz područja socijale i zdravstva, obrazovanja, ljudskih prava, ekologije pri čemu niti u jednoj skupini nema više od tridesetak registriranih udruga. Mali je broj onih koje se bave razvojem zajednice ili razvojem civilnog društva, a službenih podataka nema jer u registru udruga nema te kategorije.

Na nedavnom natječaju Ureda za udruge Vlade RH, nagrade za uspješnu suradnju s udrugama dobila su 4 slavonska grada - Našice, Donji Miholjac, Belišće i Osijek.

Suradnja s poslovnim sektorom tek se onedavno više popularizira osobito dolaskom međunarodnih kompanija koje donose ideju korporativne socijalne odgovornosti. Jedan od primjera iz Slavonije je suradnja BIOPE, organizacije koja se bavi organskim uzgojem hrane i AGROKOR-a u području nacionalne kampanje zagovaranja protiv proizvodnje i uvoza genetski modificirane hrane.

Kroz Forum udruga Slavonije, koji okuplja tridesetak lokalnih udruga, pokrenut je proces definiranja programa suradnje između udruga i lokalne samouprave što će, dajući okvir i podlogu, zasigurno doprinijeti i razvoju zaklade lokalne zajednice.

10.3. PRIMJERI FILANTROPIJE IZ PROŠLOSTI

Zbog velikih ekonomskih i socijalnih razlika u prošlosti, u Osijeku, su postojala mnoga humanitarna i dobrotvorna udruženja i zaklade.

Katoličko gospojinsko dobrotvorno društvo utemeljeno je 1855. Društvo je osnovala grofica Franciska Pejačević poklonivši glavnicu od 1000 forinti. Članice društva izdvajale su najmanju godišnju članarinu od 4 forinte. Svrha društva bila je podupiranje siromaha i osnivanje dobrotvornih zavoda. Do sredstava društvo je dolazilo, osim putem članarine i doprinosa, još i priređivanjem plesova, priredaba, bazara, balova i kazališnih predstava.

Društvo je osnovalo dječji vrtić i jaslice, šivaću školu za djevojke, pučke kuhinje i žensko sirotište. Katoličko gospojino društvo obuhvaćalo je djelovanje dječjih školskih i predškolskih ustanova, škole za ručni rad, domaćinskog tečaja, glazbenog tečaja te djevojačkog konvikta.

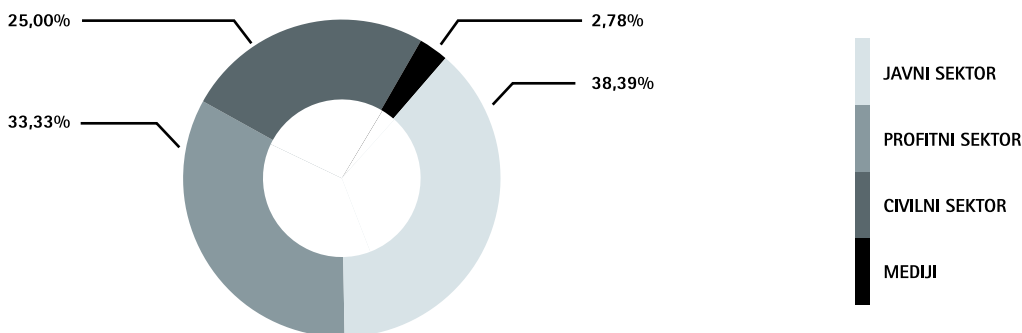
Po uzoru na katoličko, nešto kasnije osniva se i pravoslavno, a potom židovsko i evangelističko dobrotvorno društvo. Naime, tada se smatralo staleškom, vjerskom i ljudskom dužnošću te pitanjem društvene reputacije da takvim društvima stoje na čelu članovi visoke aristokracije.

Pored Katoličkog gospojinog društva značajan doprinos humanosti ovog grada dali su i:

- Gornjogradsko dobročinstveno društvo "Ignazie"(1863.) - kultura i umjetnost
- Dobrotvorno društvo "Milodar" (1886.)- pomoć siromašnim i vrijednim učenicima osnivanjem privatne glazbene škole
- Društvo za zaštitu djece (1912.) - skrb za djecu, osnivanje dječjeg doma i mliječne kuhinje
- Rotary klub (1929.) - rad na otklanjanju uzroka siromaštva i zaostalosti. Djelovali su do 1941. godine, a ponovno su osnovani 1992. godine.

10.4. ISPITANICI

GRAF 7 ZASTUPLJENOST ISPITANIKA PREMA SEKTORU

U ispitivanju je sudjelovalo ukupno 36 ispitanika.

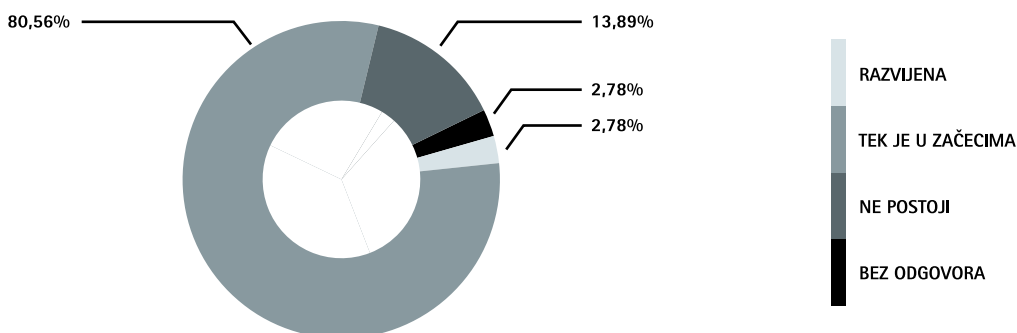
Među ispitanicima su relativno podjednako bili zastupljeni javni, profitni i civilni sektor, dok samo jedan ispitanik dolazi iz medija.

Prema dobnoj strukturi, dvije trećine ispitanika je mladih, između 20 i 35 godina, oko trećina u srednjoj dobi, između 35 i 55, dok su samo 2 ispitanika preko 55 godina.

10.5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

10.5.A. PROCJENA ZAINTERESIRANOSTI ZA OSNIVANJE ZAKLADE

GRAF 8 RAZINA FILANTROPIJE U ZAJEDNICI

Najveći broj ispitanih smatra da je postojeća razina filantropije u zajednici "tek u začecima", 13,89% da ne postoji, a svega 2,78% ispitanih smatra da je razina filantropije u zajednici razvijena.

Čak 92% ispitanih je odgovorilo da im se sviđa ideja osnivanja zaklada lokalne zajednice. Najveći broj ispitanika odgovara da im se sviđa jer nema sličnih organizacija koje bi okupile resurse u zajednici. Dio ispitanika upućuje i na neke druge razloge:

- zaklada bi se bavila konkretnim problemima zajednice
- zaklada bi promovirala filantropiju i motivirala na aktivnije djelovanje u zajednici
- zaklada promovira model "samopomoći" unutar zajednice
- zaklada bi imala bolji uvid u prioritete i potrebe zajednice.

U tablici 7 navedeni su razlozi, razvrstani prema rangu odabira.

TABLICA 7 ZAŠTO VAM SE SVIĐA IDEJA ZLZ?

RANG		f	%
1.	jer nema drugih sličnih organizacija koje će okupiti resurse u zajednici	13	36,1%
2.	jer je najbliža konceptu lokalne filantropije	12	33,3%
3.	jer su to nezavisne organizacije koje zajednica prihvaća i podupire u velikoj mjeri (kredibilitet, povjerenje)	9	25%
4.	jer su to dugoročne organizacije	7	19,4%
5.	Drugo	6	16,7%

A1. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na FILANTROPIJU

Ispitanici se u najvećem postotku (69%) slažu da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklada te u poticanju dobrobiti kod stanovnika. Tu je ujedno postignut i najpozitivniji stav i najveće slaganje ispitanih u odnosu na osnivanje zaklada obzirom na filantropiju kao temeljnu pretpostavku.

Ostale pretpostavke za osnivanje zaklada u kategoriji filantropije su procijenjene u umjereno negativnom smjeru. Tako se 39% ispitanika slaže s pretpostavkom da će pripadnici dijaspore dati doprinos za ZLZ, a 36% da će doprinos ZLZ dati i ljudi rođeni u zajednici koji žive u drugim dijelovima zemlje.

Ne postoji jasna percepcija tradicije filantropije u zajednici - dvije trećine ispitanika nema definiran stav o postojanju takve tradicije.

U kategoriji filantropije nije pronađena značajna razlika u odgovorima ispitanika iz različitih sektora. Međutim, postoji statistički značajna razlika u procjenama mogućih prepreka: iako su ispitanici najveće slaganje izrazili u odnosu na tvrdnju da je nepoznavanje koncepta ZLZ i nedostatak domaćih primjera moguća prepreka, javni i civilni sektor je doživljava značajnijom preprekom nego što to procjenjuju ispitanici iz profitnog sektora.

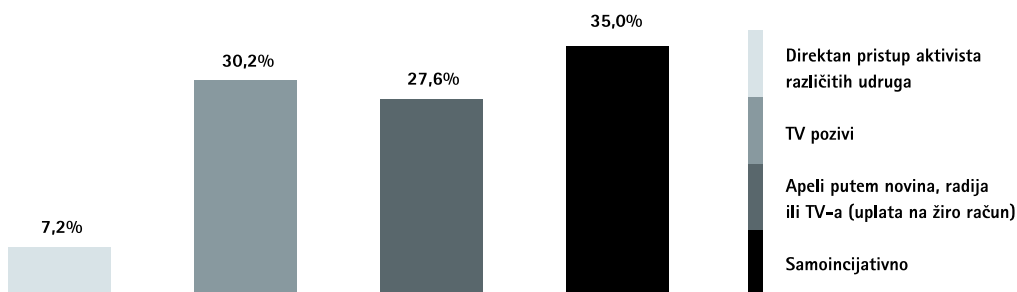
U Osijeku je provedeno **dodatno istraživanje** na uzorku od 807 ispitanika s ciljem ispitivanja razine filantropije kod građana Osijeka.

Prema mišljenju stanovnika grada Osijeka, u Hrvatskoj je djelomično (45,7%), ali nedovoljno (41%) prisutna tradicija davanja u humanitarne svrhe (davanja kao aktivnosti pružanja novčane i materijalne podrške).

Promatrajući osobno darivanje u humanitarne svrhe, moguće je zaključiti kako veliki broj ispitanika (87%) izjavljuje kako je (barem jednom) sudjelovalo u humanitarnom darivanju. Kako se radi o socijalno poželjnom odgovoru, navedeni odgovor potrebno je promatrati s rezervom.

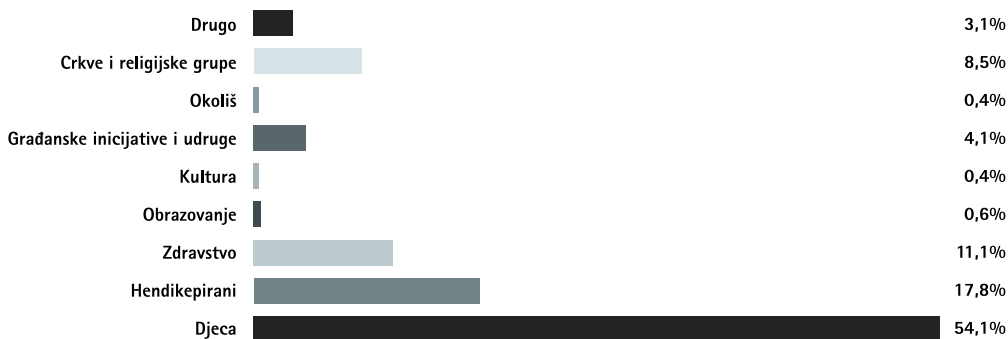
Kao najmanje zastupljen način sudjelovanja u humanitarnim akcijama pokazalo se izravno pristupanje aktivistima različitih udruga (samo 7,2%), dok najviše njih sudjeluje "samoinicijativno" (35%) ili putem TV poziva (30,2%) ili pak putem žiro računa na poziv medija (27,6%).

DIJAGRAM 1: POVOD ZA DAVANJE PRILOGA

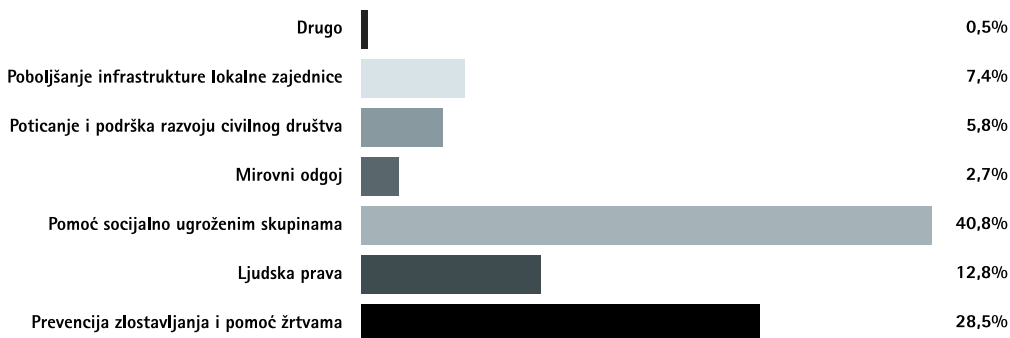
Djeca su najčešći motiv davanja dobrovoljnih priloga (54,1%), zatim hendikepirani, zdravstvo i Crkva. Kao neku drugu svrhu, ispitanici su navodili razminiravanje, Caritas, siromašne obitelji, branitelje te Crveni križ.

DIJAGRAM 2: SVRHA DAVANJA

Vežano uz prioritet pomoći u regiji, 40,8% građana misli kako je najvažnije pomoći socijalno ugroženim osobama. Slijedi ulaganje u prevenciju zlostavljanja kao i pomoći žrtvama (28,5%).

DIJAGRAM 3: PRIORITET REGIJE

A2. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na CIVILNO DRUŠTVO

Najveći postotak ispitanika (72%) slaže se s tvrdnjom da postoje aktivne udruge i aktivne neformalne inicijative građana (53%).

Pogledamo li ukupne rezultate, postoji neutralan stav prema tvrdnji da udruge provode projekte korisne za lokalnu zajednicu. Međutim, postoji statistički značajna razlika u procjeni između ispitanika iz civilnog i javnog sektora: civilni sektor prema korisnosti projekata drugih pokazuje blago pozivan stav, dok je on u javnom sektoru neutralan do blago negativan.

U odnosu na uključenost mladih, istaknutih i cijenjenih osoba u civilne inicijative i udruge i postojanje pozitivnog mišljenja o ljudima uključenim u rad drugih, prevladava neutralan stav ispitanika.

39% ispitanih se ne slaže s tvrdnjom da su udruge uspješne u prikupljanju sredstava za rad, niti da mediji dovoljno prate teme vezane uz rješavanje problema u zajednici (36%), (blago negativna procjena).

A3. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na GOSPODARSTVO

U odnosu na gospodarstvo, procjene pretpostavki su neutralne: ispitanici se u prosjeku niti slažu, niti ne slažu da bi upravo gospodarstvo moglo predstavljati ključnu pretpostavku za osnivanje zaklada. Najpozitivnije je procijenjena pretpostavka o postojanju lokalnog gospodarskog potencijala. U blago pozitivnom smjeru ("nije ni slabo") je procijenjeno i gospodarstvo kao čimbenik koji bi mogao utjecati na razvoj filantropije u lokalnoj zajednici.

14% ispitanih se u potpunosti slaže, a 47% se slaže da postoji lokalni gospodarski potencijal. 28% ispitanika ne slaže se da postoji podrška poduzeća akcijama u zajednici, niti realna mogućnost značajnih donacija od gospodarstva. Četvrtina ispitanih se ne slaže, druga četvrtina nema formiran stav u odnosu na izraženost menadžerskih sposobnosti u gospodarstvu.

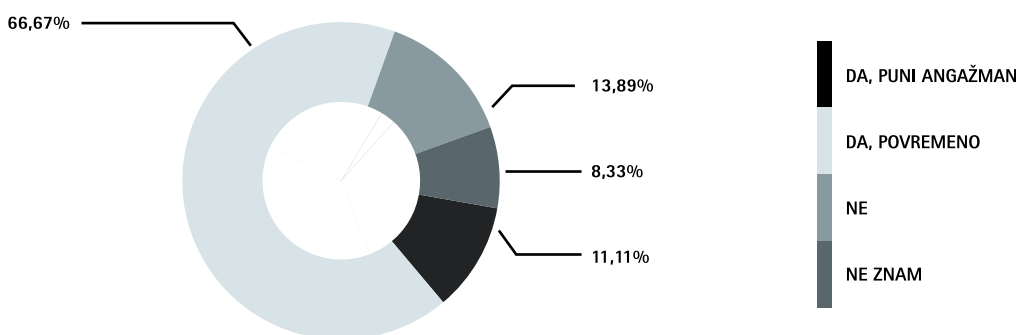
U procjenama nije pronađena značajna razlika u odgovorima ispitanika, zavisno od sektora iz kojeg dolaze.

10.5.B. PROCJENA ODLUČNOSTI ZA OSNIVANJE ZAKLADE

B1. Volonterski doprinos zakladi

O spremnosti za volonterski doprinos zakladi moguće je zaključivati iz toga daju li ispitanici trenutno u općekorisne svrhe (konativna ili akcijska komponenta stava). Tri četvrtine ispitanika je odgovorilo da daje u općekorisne svrhe, dok jedna četvrtina to ne čini.

GRAF 9 VOLONTERSKI DOPRINOS ZLZ

Na pitanje jesu li spremni volonterski doprinijeti zakladi, najveći postotak ispitanika izražava spremnost na povremeni angažman dok je cca 11% ispitanika izrazilo svoju spremnost na puni angažman. Međutim, gotovo 14% ispitanika je izrazilo da nije spremno dati svoj doprinos. Odgovori ispitanika statistički se značajno ne razlikuju zavisno od sektora iz kojeg dolaze.

B2. Način volonterskog doprinosa zakladi

TABLICA 8 RANG POREDAK ODABRANIH NAČINA VOLONTERSKOG DOPRINOSA ZAKLADI

RANG		%
1.	određivanje strategije /poslovnog plana	47%
2.	davanje savjeta iz područja ekspertize	44%
3.	promoviranje u javnosti	42%
4.	sudjelovanje u procjeni kojoj aktivnosti treba dati financijsku potporu	33%
5.	davanje donacija	25%
6.	prikupljanje sredstava	19%
7.	uspostavljanje odnosa s dijasporom	8%
8.	na drugi način	3%

Rezultati iz tablice 8 upućuju kako je najveći broj ispitanika, prema rangu odabira, spreman doprinijeti razvoju zaklade lokalne zajednice prilikom određivanja strategije. Slijedi davanje savjeta iz područja ekspertize, promoviranje u javnosti i sudjelovanje u procjeni aktivnosti/potpora što govori o tome da zajednica najviše vrednuje i računa na svoje ljudske resurse. Kako je manji broj ispitanika označio prikupljanje sredstava kao odabrani način doprinosa zakladi, bit će potrebno raditi na osvještavanju ljudi u zajednici o različitim načinima prikupljanja sredstava kao jednoj od važnih vještina koje mogu pomoći u pokretanju akcija i rješavanju problema u zajednici.

Prema odgovorima ispitanika možemo zaključiti da je zajednica dovoljno odlučna podržati razvoj zaklade kada je riječ o ljudskim resursima i postojanju potencijala u lokalnom gospodarstvu. Ispitanici su, međutim, izrazili da ne očekuju veća ulaganja gospodarskog sektora u ovakav koncept potpore zajednici.

10.5.C. PROCJENA KAPACITETA ZA SURADNJU LOKALNE VLASTI, GOSPODARSTVA I CIVILNOG SEKTORA

C1. Procjena uspostavljanja partnerskih odnosa između javnog, gospodarskog i civilnog sektora

Ispitanici se u prosjeku slažu u procjeni da je teško uspostaviti partnerske odnose između javnog, gospodarskog i civilnog sektora.

C2. Procjena zajedništva u rješavanju problema

Trećina ispitanika se ne slaže s tvrdnjom da postoji zajedništvo ljudi u rješavanju problema i povjerenje među ljudima u zajednici, dok druga trećina prema tome ima neutralan stav. U procjeni ove tvrdnje postoji statistički značajna razlika između, s jedne strane javnog sektora i medija, i s druge strane profitnog i civilnog sektora: ispitanici iz javnog sektora znatno su skeptičniji u

odnosu na zajedništvo u rješavanju lokalnih problema kao pretpostavke za osnivanje zaklada. Isto tako, postoji značajna razlika između sektora kada je riječ o procjeni da postoji značajan dijalog između stanovnika o problemima zajednice – ispitanici iz civilnog sektora izražavaju bitno negativniji stav.

Polovica ispitanika smatra da postoji nepovjerenje u institucije države, dok četvrtina ispitanih o tome nema definiran stav. Ispitanici u prosjeku izražavaju neslaganje s tvrdnjom da postoji povjerenje u institucije države.

Nalazi ispitivanja upućuju na slaganje da teško uspostavljanje partnerskih odnosa između, javnog, gospodarskog i civilnog sektora predstavlja moguću prepreku za osnivanje zaklada. Ispitanici u prosjeku izražavaju neutralan stav u odnosu na pretpostavku o postojanju zajedničkog lokalnog identiteta.

Gotovo polovica ispitanih smatra da je mali broj ljudi na temelju zajedničkih interesa angažiran za dobrobit zajednice, da ne postoji značajan dijalog među građanima o problemima zajednice, kao niti dogovori između javnog, gospodarskog i civilnog sektora u društvu o načinu rješavanja problema u zajednici. Prosječna procjena vezano uz pretpostavke općenito o zajednici i odnosima u zajednici ide od neutralne procjene u blago negativnom smjeru.

Nešto više od polovice ispitanih smatra da lokalna samouprava nedovoljno uključuje javnost u donošenje odluka kao niti da posjeduje dovoljno znanja o mehanizmu transparentnog davanja financijskih potpora. Samo 14% ispitanika se slaže s tvrdnjom da postoji dovoljna uključenost javnosti u odlučivanje od strane lokalne samouprave, dok ispitanici u dobi između 20 i 35 daju statistički značajno niže procjene u odnosu na ovu tvrdnju u odnosu na ispitanike starije dobi. 44% ispitanih se ne slaže s tvrdnjom da lokalna samouprava u dovoljnoj mjeri potpomaže rad udruga, dok 22% ispitanika nema o tome pitanju definiran stav. Prosječna procjena u odnosu na pretpostavke vezane uz lokalnu samoupravu ide od neutralne procjene u blago negativnom smjeru.

Četvrtina ispitanika procjenjuje da osjećaj zajedništva i pripadnosti zajednici može dobro utjecati na razvoj filantropije u zajednici, druga četvrtina smatra da je to relativno, a 28% ispitanih da "nije ni slabo". Tradicija filantropije prema procjenama 36% ispitanih slabo može doprinijeti razvoju filantropije, dok 22% smatra da to može u određenoj mjeri (nije ni slabo).

Ispitanici se u najvećem postotku (69%) slažu s pretpostavkom da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklada.

10.5.D. PROCJENA FINANCIJSKIH RESURSA

TABLICA 9 TKO PREMA VAŠEM MIŠLJENJU DAJE U VAŠOJ ZAJEDNICI U OPĆEKORISNE I DOBROTVORNE SVRHE?

RANG	IZVOR	f	%
1.	lokalna samouprava	16	44,4%
2.	svi slojevi	13	36,1%
3.	javna poduzeća	12	33,3%
4.	privatna poduzeća	10	27,8%
5.	drugo	9	25%
6.	bogati pojedinci	8	22,2%
7.	strani donatori	7	19,4%
8.	ne znam	6	16,7%

S obzirom na procjenu financijskih resursa u zajednici rezultati iz tablice 9 upućuju da gotovo polovica ispitanika smatra da lokalna samouprava najviše daje u općekorisne i dobrotvorne svrhe. Iako su javna i privatna poduzeća također istaknuta kao oni koji daju, iz tablice je vidljivo da ispitanici prepoznaju i sve slojeve društva kao one koji imaju osvijestenu potrebu davanja u općekorisne i dobrotvorne svrhe i na koje zajednica može dugoročno računati.

U odnosu na gospodarstvo procjene pretpostavki su neutralne - ispitanici se u prosjeku niti slažu, niti ne slažu da bi upravo gospodarstvo moglo predstavljati pretpostavku za osnivanje zaklada. Najpozitivnije je procijenjena pretpostavka o postojanju lokalnog gospodarskog potencijala. Gotovo trećina ispitanika procjenjuje da gospodarstvo slabo može utjecati na razvoj filantropije u zajednici.

Prosječno najveću procjenu dobili su strani donatori, zatim gospodarstvo i lokalna samouprava. Kao čimbenike koji dobro mogu utjecati na razvoj filantropije u zajednici 31% ispitanika je procijenilo strane donatore, 28% lokalnu samoupravu i državu, 25% gospodarstvo i dijasporu te 22% pojedince.

Zanimljiv je nalaz da je lokalna samouprava, koja je zauzela prvo mjesto po procjenama ispitanika tko najviše daje u zajednici u općekorisne i dobrotvorne svrhe, u kategoriji financijskih sredstava procijenjena i kao čimbenik koji dobro može utjecati na razvoj (28%), nije ni slabo (25%) i slabo (25%). Ipak, statistički značajno veći broj ispitanika smatra da lokalna samouprava može utjecati nego da nema utjecaj na razvoj filantropije u zajednici. Prosječna vrijednost procjene za skupinu se tako nalazi između nije ni slabo i relativno.

U procjenama financijskih resursa nije pronađena statistički značajna razlika u odgovorima ispitanika zavisno od sektora iz kojeg dolaze (javnog, profitnog, civilnog, medija).

10.5.E. PROCJENA LJUDSKIH RESURSA

Prosječno je prihvaćeno mišljenje da ljudski potencijal predstavlja čimbenik koji može utjecati na razvoj filantropije u zajednici. To je istodobno najpozitivnije procijenjen takav čimbenik.

Međutim, gotovo polovica ispitanih (47%) smatra da je mali broj ljudi na temelju zajedničkih interesa angažiran za dobrobit zajednice, te je prosječna procjena te tvrdnje blago negativna. Sličan nalaz vrijedi i za procjenu postojanja izraženih menadžerskih sposobnosti u gospodarstvu.

Ispitanici su suglasni u izražavanju slaganja s tvrdnjom da postoje dobro obaviješteni i obrazovani ljudi, te da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklada. Međutim zabilježeno je da postoji trend iseljavanja mladih, obrazovanih ljudi.

Umjereniji i blago negativan stav postoji prema tvrdnjama da će pripadnici dijaspore i ljudi rođeni u zajednici, a koji žive u drugim dijelovima zemlje dati doprinos za zaklade.

Na pitanje jesu li spremni volonterski doprinijeti zakladi, najveći postotak ispitanika (67%) izražava spremnost na povremeni angažman. Spremnost volonterskog doprinosa zakladi najčešće se odnosi na određivanje strategije ili poslovnog plana, davanje savjeta iz područja ekspertize i promoviranje u javnosti.

10.5.F. PROCJENA ORGANIZACIJSKIH RESURSA

Ispitanici su pokazali slaganje s tvrdnjom da nepoznavanje koncepta zaklada lokalnih zajednica i nedostatak domaćih primjera predstavljaju moguću prepreku osnivanju zaklada, kao i neiskustvo i teškoće u osiguranju sredstava potrebnih za rad.

Izraženo je i relativno umjereno neslaganje s tim da postoji angažiranost velikog broja ljudi za dobrobit zajednice, a na temelju zajedničkih interesa; da lokalna samouprava dovoljno izvještava javnost o planovima i odlukama, uključuje javnost u donošenje odluka te da postoji dovoljno znanja lokalne samouprave o mehanizmu transparentnog davanja financijskih potpora. Blago negativan stav je iskazan i u procjeni uspješnosti udruga u prikupljanju sredstava za rad.

Zakonski i porezni okvir kao čimbenik koji može utjecati na razvoj filantropije u zajednici prema procjenama dobivenima u ispitivanju nema niti pozitivan niti negativan utjecaj. Slično je i s tradicijom filantropije i filantropske kulture, koja prema dobivenim procjenama, nije prepoznata kao značajan čimbenik.

10.6. ZAKLJUČCI

Ograničenje provedenog ispitivanja mogućnosti osnivanja zaklada lokalne zajednice je neravnomjerna zastupljenost ispitanika iz relevantnih sektora, prvenstveno medija, dok su civilni, javni i profitni jednako zastupljeni. Zaključivanje o stavovima osoba iz medija, glede mogućnosti razvoja filantropije u lokalnoj zajednici, ograničeno je. To može biti važno uzme li se u obzir značajna uloga medija u oblikovanju stavova društvene zajednice. Ista zamjerka se odnosi i na dobnu strukturu uzorka, obzirom na osobe starije od 55 godina.

Rezultati upućuju da značajna većina ispitanih smatra kako je filantropija u lokalnoj zajednici tek u začetku. Interes izražen kroz odgovor 92% ispitanih da im se sviđa ideja osnivanja zaklada, razumljiv je najvećim dijelom time što ne postoje druge slične organizacije koje bi bile bliske konceptu lokalne filantropije.

U okviru procjene postoje li pretpostavke za osnivanje zaklada, uzmemo li filantropiju u lokalnoj zajednici kao temeljnu pretpostavku, ispitanici su najsuglasniji s tvrdnjom da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklada. Rezultati ukazuju na nalaz da ne postoji jasna percepcija tradicije filantropije u zajednici. Ispitanici su najveće slaganje izrazili u odnosu na tvrdnju da je nepoznavanje koncepta ZLZ i nedostatak domaćih primjera moguća prepreka za osnivanje zaklada, no javni i civilni sektor je doživljavaju značajnijom preprekom nego što to procjenjuju ispitanici iz profitnog sektora.

Prema mišljenju ispitanih, ne postoji nedvojbeno prepoznatljivost uključenosti mladih, zatim istaknutih i cijenjenih osoba u civilne inicijative i udruge, kao niti izraženo pozitivno mišljenje o ljudima uključenima u rad udruga, već je ono uglavnom nedefinirano. Ispitivanje je pokazalo da ne postoji jasno slaganje s tvrdnjom da udruge provode projekte korisne za lokalnu zajednicu. Uzme li se u obzir iz kojeg sektora dolazi ispitanik, postoji statistički značajna razlika u procjeni između ispitanika iz civilnog i javnog sektora: civilni sektor prema korisnosti projekata udruga pokazuje blago pozivan stav, dok je on u javnom sektoru neutralan do blago negativan.

U odnosu na gospodarstvo procjene su neutralne - ispitanici se u prosjeku niti slažu, niti ne slažu da bi upravo gospodarstvo moglo predstavljati pretpostavku za osnivanje zaklada. U blago pozitivnom smjeru je gospodarstvo procijenjeno kao čimbenik koji bi mogao ("ne slabo") utjecati na razvoj filantropije u lokalnoj zajednici.

Tri četvrtine ispitanika je odgovorilo da daje u općekorisne svrhe, dok jedna četvrtina to ne čini. Na pitanje jesu li spremni volonterski doprinijeti zakladi, najveći postotak ispitanika (67%) izražava spremnost na povremeni angažman. Odgovori ispitanika se statistički značajno ne razlikuju zavisno od sektora iz kojeg dolaze. Spremnost volonterskog doprinosa zakladi najčešće se odnosi na određivanje strategije ili poslovnog plana, davanje savjeta iz područja ekspertize i promoviranje u javnosti.

Prosječna procjena vezano uz pretpostavke općenito o zajednici i odnosima u zajednici ide od neutralne procjene u blago negativnom smjeru. Trećina ispitanika smatra da ne postoji zajedništvo ljudi u rješavanju problema i povjerenje među ljudima u zajednici, dok druga trećina prema tome ima neutralan stav. Nađena je statistički značajna razlika između, s jedne strane javnog sektora i medija i s druge strane profitnog i civilnog sektora: ispitanici iz javnog sektora su skeptičniji u odnosu na zajedništvo u rješavanju lokalnih problema kao pretpostavku za osnivanje zaklada. Isto tako, postoji značajna razlika između sektora kada je riječ o procjeni da postoji značajan dijalog između stanovnika o problemima zajednice - ispitanici iz civilnog sektora izražavaju nešto negativniji stav.

Ispitanici su u prosjeku izrazili neslaganje s tvrdnjom da postoji povjerenje u institucije države. Prosječna procjena u odnosu na pretpostavke vezane uz lokalnu samoupravu ide u blago negativnom smjeru. Zanimljiv nalaz je da je lokalna samouprava ipak prva rangirana kao snaga koja daje u općekorisne svrhe u zajednici. Lokalna samouprava je procijenjena i kao čimbenik koji, u odnosu na financijska sredstva, može relativno i ne slabo utjecati na razvoj filantropije u zajednici.

Nalazi ispitivanja upućuju na slaganje da teško uspostavljanje partnerskih odnosa između, javnog, gospodarskog i civilnog sektora predstavlja moguću prepreku za osnivanje zaklada. To potvrđuju i dobivene značajne razlike u percepciji poteškoća između ispitanika iz različitih sektora. Čini se da će upravo uspostavljanje partnerskih odnosa između različitih sektora, pored nepostojanja domaćih primjera i neiskustva predstavljati najveći izazov za razvoj lokalne filantropije. S druge strane, optimistično je da dvije trećine ispitanika smatra kako postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklada.

Kao čimbenici koji mogu utjecati na razvoj filantropije u zajednici s obzirom na financijska sredstva prosječno najveću procjenu dobili su strani donatori, zatim gospodarstvo i lokalna samouprava.

Ispitanici se slažu da ljudski potencijal predstavlja čimbenik koji može utjecati na razvoj filantropije u zajednici. On je istodobno najpozitivnije procijenjen takav čimbenik. Ispitanici su suglasni s tim da postoje dobro obaviješteni i obrazovani ljudi kao i da postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklada. Umjereniji i blago negativan stav postoji prema tome da će pripadnici dijaspore i ljudi rođeni u zajednici, a koji žive u drugim dijelovima zemlje, dati svoj doprinos. Izražena je spremnost ispitanih za povremeni volonterski doprinos zakladi, najčešće određivanjem strategije ili poslovnog plana, davanjem savjeta iz područja ekspertize i promoviranjem u javnosti.

U procjeni organizacijskih resursa kao moguće prepreke prepoznati su nepoznavanje koncepta zaklada lokalnih zajednica, nedostatak domaćih primjera, neiskustvo i teškoće u osiguranju sredstava potrebnih za rad.

GDJE SMO SADA?

Savjetodavni odbor za osnivanje ZLZ u Osijeku okuplja sedam članova/ica iz javnog, poslovnog i civilnog sektora. S obzirom na zvanja i iskustvo imamo stručnjake iz prava, javne uprave, osiguranja, financija, medija. Kao vanjski suradnik nedavno nam se pridružila marketing agencija. Tako raznovrsna i stručna skupina je kroz studijska putovanja i znanja o ZLZ dobila dodatnu motivaciju za predani rad na osnivanju zaklade u našoj zajednici. Svaki je član/ica Savjeta u svojoj organizaciji već promovirala ideju osnivanja ZLZ i provela preliminarne razgovore.

Tijekom zadnjih nekoliko mjeseci izrađen je program djelovanja, plan prikupljanja sredstava, etički kodeks, osmišljeni su vizulani identitet i koncept promocije zaklade. U procesu je izrada dokumentacije potrebne za osnivanje zaklade.

Slijedeći korak su sastanci u Županiji, Gradu, Slavonskoj banci s ciljem motiviranja za osnivanje zaklade i ulaganjem u osnovnu imovinu zaklade, kao i pronalaženjem drugih organizacija koje bi podržale proces osnivanja i djelovanja zaklade.

Kako je osnivanje zaklade dugotrajan proces koji svoju održivost može pronaći samo ukoliko se svi ključni dionici zainteresiraju i podrže osnivanje, smatramo da proces i uključivanje svih ključnih dionika u sve etape procesa imaju prednost pred samim činom osnivanja.

Najvećom preprekom smatramo potrebu prikupljanja osnovne imovine koja mora biti dostatna za neometano djelovanje Zaklade. Kako se sredstva moraju prikupiti i prije osnivanja potrebno je uložiti mnogo napora kako bi potencijalni osnivači i ulagači dali svoje povjerenje zakladi i prije njezina osnivanja, odnosno prije no što i jedna aktivnost bude provedena.

Međutim, prema do sada odrađenim aktivnostima i predanošću članova/ica Savjeta vjerujemo da bi se zaklada mogla osnovati tijekom prve polovice 2005. godine.

Branka Kaselj

Rijeka

11

11.1. KRITERIJ IZBORA

RI-CENTAR je svojim radom upućen na suradnju s udrugama, aktivistima, kao i sudionicima iz javnog i poslovnog sektora. Tijekom provedbe aktivnosti s navedenim dionicima pokušale su se iznaći mogućnosti što boljeg rješavanja potreba u lokalnoj zajednici. Kao jedan od mogućih modela, koji bi suradnjom sva tri sektora mogao pridonijeti rješavanju problema u lokalnoj zajednici, bila je ideja osnivanja zaklade lokalne zajednice. Ideja osnivanja ZLZ prezentirana je predstavnicima javnog i profitnog sektora, kao i predstavnicima udruga čiji nas je interes i motiviranost da se projekt pokrene potaknuo da započnemo strukturirano prikupljati informacije. Inicijalni razgovori s predstavnicima sva tri sektora upućivali su na veliku spremnost da se takva ideja ostvari. Upravo se zbog toga pokrenutim istraživanjem željelo ispitati koje su realne mogućnosti za ostvarivanje modela zaklade.

U istraživanju su sudjelovali predstavnici institucija i organizacija koji dio sredstava usmjeravaju na programe udruga te poznaju njihov rad i potrebe. Upravo je njihovo mišljenje bilo relevantno da se sustavno prouči proces osnivanja zaklada, ali i mehanizmi kojim bi se mogli animirati i oni dionici koji do sada nisu pokazali interes ili uključenost u proces.

11.2. OPIS ZAJEDNICE

Grad Rijeka dio je Primorsko-goranske županije koja je smještena na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Jadranskog mora. Županija se sastoji od tri područja: Hrvatskog primorja, Kvarnerskih otoka i Gorskog kotara. Županija Primorsko-goranska šesta je po površini sa 3.582km² površine kopna (6,3% Hrvatske) i 1.065 km dužinom morske obale.

Županija je podijeljena na 14 gradova i 21 općinu. Županija ima 305.505 stanovnika s izraženom razlikom u gustoći naseljenosti, najviše stanovnika živi u Gradu Rijeci (144.043).

Zemljopisni položaj županije i raznolikost obilježja, more, razvedena obala i šumsko područje, uvjetovali su gospodarski razvoj županije. Upravo zato se ovo područje gospodarski razvijalo u dva smjera: Rijeka se kao županijski centar razvila u jako pomorsko središte s razvijenom lučkom, pomorsko-prometnom, brodograđevnom i turističkom djelatnošću, a Gorski kotar u jako šumarsko i drvoprerađivačko područje. Oko 80% zaposlenih radi u gospodarstvu, a 20% u društvenim djelatnostima. Po podacima Statističkog ljetopisa Primorsko-goranske županije iz 2001., struktura prihoda u Županiji izgleda kako je navedeno u tablici.

TABLICA 10 STRUKTURA PRIHODA PO DJELATNOSTI

DJELATNOST	%
Trgovina	41,90%
Prerađivačka industrija	24,42%
Promet, skladištenje i veze	11,41%
Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	5,86%
Graditeljstvo	5,64%
Ugostiteljstvo	5,57%

U Županiji je registrirano 2025 udruga, od čega je najveći broj sportskih udruga (38,8%), zatim kulturnih (19%), tehničkih (8,9%), gospodarskih (8,1%) itd.

11.3. PRIMJERI FILANTROPIJE IZ PROŠLOSTI

Premda za srednjovijekovno i ranonovovijekovno razdoblje ne postoje izravni podaci, može se sa sigurnošću pretpostaviti da su riječke ubožnice, čiji je rad povijesno dokumentiran, već u najranije doba prihvaćale i djecu predškolskog uzrasta, prije svega nahočad, nezakonitu djecu, te djecu s izraženim psihofizičkim i razvojnim poteškoćama. Stari riječki "hospital" u kali Sv. Sebastijana, osnovan u 14. st., u duhu vremena, istodobno je bio i svojevrsni lazaret za kužne bolesti, prihvatilište za nemoćne starce i siromahe, zametak bolnice i - sirotište.

U 17. st. u Rijeku se doseljavaju redovničke zajednice kapucina, isusovaca i benediktinki. Svi su ovi redovi od samog početka svoje djelatnosti u Rijeci posebnu pozornost posvećivali uspostavi obrazovnih institucija - gimnazija, akademija i djevojačkih škola. No, izvan školskog sustava, skrb o mlađoj djeci prepuštena je obitelji ili, razmjerno često - ubožnici. Od 1770. zbog naraslih troškova za uzdržavanje i odgoj nezakonite djece, plaćala se dodatna daća na vino u prilog Fonda za siromašne. 1821. u Zavodu za siromašne izdržavano je 30 siromaha i 25 djece.

1841. otvoren je poseban dom za djecu - "Milosrdno dječje prihvatilište", koje se izdržavalo dobrovoljnim priložima imućnih ljudi, novcem iz gradske blagajne i sredstvima utemeljiteljice i glavne pokroviteljice grofice Ide Kiss, supruge riječkoga guvernera grofa Pala Kissa od Nemeskera.

Primjeri filantropije postojali su na području Rijeke i njene šire okolice i u obliku zakladništva¹⁴. U 19. stoljeću postojala je "Riječke županije zaklada (u školske svrhe) za potporu pučkih škola". Ona je nastala iz "Zaklade nekretnina riječke županije" koja je postojala još prije preustrojstva županija u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji. "U korist ove zaklade imadu se otpremati utrsci što će u od slučaja do slučaja unići od rasprodanih županijskih nekretnina, koje ne bi bile potrebite za javnu upravu". Prihod zaklade išao je u prosvjetne svrhe, naročito za potporu pučkih škola s područja tadašnje Riječke županije.

Prihod zaklade se dijelio po kotarima koji su sačinjavali postojeću Riječku županiju, te po broju škola koje su na tom području postojale (kotari Crikvenački, Čabarski, Delnički, Sušački i Vrbovski). Zabilježen je prihod ove zaklade te na kraju faktično stanje imovine.

¹⁴ Ernest Kante: Zbirka zakladnica i historijata stipendijskih i sličnih zaklada, Zagreb, 1913.

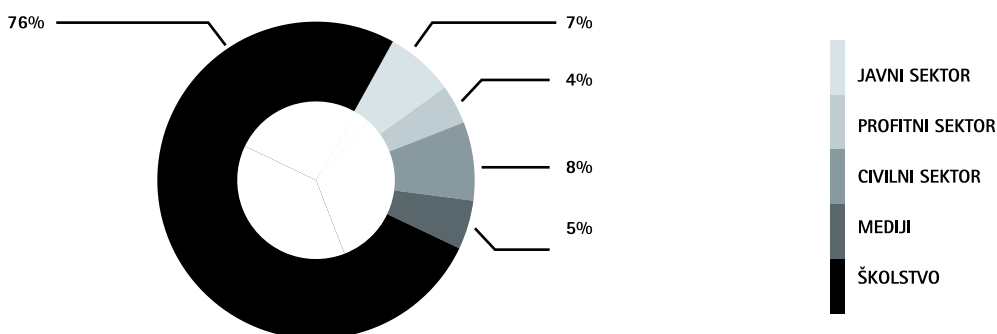
Kanonik Antun Mudrovčić iz Novog Vinodola je *“potaknut ljubavlju prema svome rodnom mjestu”* 1875. ostavio 4510 ft za stipendijsku zakladu. Kao glavne korisnike zaklade navodi potomke svoga brata Nikole po muškoj i ženskoj liniji, što ovu zakladu dijelom uvrštava u porodičnu kategoriju. U većini zakladnica, pa tako i u ovoj, ako navedeni potomci ne iskoriste svoje pravo, ili pak zakonitih potomaka ne bi bilo, zaklada bi izgubila porodičnu svrhu i postala zavičajna.

Pored zaklada koje su bile namijenjene točno za određena sela ili mjesta, postojale su i one koje su za uvjet imale određenu regiju ili nekoliko općina. Stipendijalna zaklada Matea Štiglič osnovana 1892., osim što je u prvom planu bila namijenjena obitelji, imala je i zavičajnu dimenziju, jer je pored člana porodice, pravo na njezino stjecanje imao i “svaki Primorac”.

Spomenut ćemo i donaciju bogatih riječkih trgovca, braće Antonia i don Constantina Branchetta koji su ponudili gradu namjensku donaciju za izgradnju novog suvremenog Doma ubožnice. Početkom 20 st. prostorije ubožnice pokazale su se skućenima, a bolnica osjeća potrebu za povećanjem bolesničkih soba. Ideja da se riješi problem bolnice izgradnjom novog Doma ubožnice bila je jedinstvena prilika da braća (koji su bili neoženjeni, i nisu imali kome od potomstva zavještati toliko nasljedstvo) iskažu svoju darežljivost i patriotizam prema gradu Rijeci. Donatori Antonio i don Constantino odlučili su da još za života korisno usmjere svoju donaciju za konkretne potrebe Rijeke pa su 29. kolovoza 1903. ponudili općini iznos od 460.000 kruna potreban za izgradnju novog Doma ubožnice i kapele, u kojoj se preciziraju obostrana prava i obaveze. Zaključeno je da će novi Dom ubožnice dobiti ime “Braća Branchetta” misleći i na njihovog brata Giacoma. Otkupljeno je zemljište, raspisan je natječaj za gradnju Doma ubožnice s time da u njemu bude mjesta za 200 osoba i da bude izgrađena tako da se može povećati za još 100 štićenika. U ubožnici su isplanirana četiri odjela za 70 muškaraca, 70 žena, 30 dječaka i 30 djevojčica. U okviru Doma treba postojati i kapela, prostorije za administraciju, bolesničke sobe i stan ravnatelja. Od prispjelih 9 projekata prvu nagradu dobio je projekt “Aria e luce” (Zrak i svjetlost) čiji je autor talentirani riječki arhitekt Carlo Pergoli.

11.4. ISPITANICI

GRAF 10 ZASTUPLJENOST ISPITANIKA PREMA SEKTORIMA

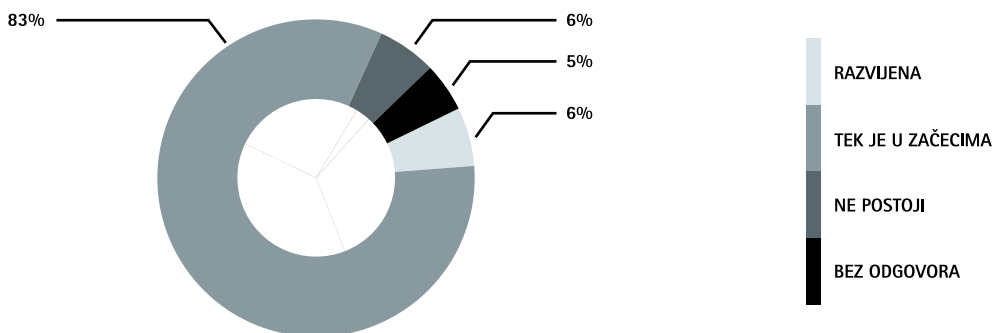

Istraživanje je provedeno između 84 ispitanika iz javnog, profitnog i neprofitnog sektora, te lokalnih medija. Ipak, najveći broj ispitanika dolazi iz područja prosvjete, zahvaljujući volonterima Udruge mladih “Korak ispred” koji su anketirali ravnatelje, psihologe i pedagoge riječkih osnovnih i srednjih škola.

11.5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

11.5.A. PROCJENA ZAINTERESIRANOSTI ZA OSNIVANJE ZAKLADE

GRAF 11 RAZINA FILANTROPIJE U ZAJEDNICI

Iz grafa 11 vidljivo je da najveći broj ispitanika smatra kako je postojeća razina filantropije u začetima, dok, s druge strane, svega 6% ispitanika drži da ona uopće ne postoji.

Gotovo svi ispitanici (96%) na pitanje sviđa li im se ideja zaklade lokalne zajednice, odgovorili su potvrdno. U tablici 11 su navedeni razlozi, pri čemu valja posebno istaknuti prepoznavanje zaklade lokalne zajednice kao najbliže konceptu lokalne filantropije. S druge strane, zanimljivo je da relativno mali broj ispitanika u zakladi lokalne zajednice vidi dugoročnost tih organizacija kao razlog njihova osnivanja i postojanja.

TABLICA 11 ZAŠTO VAM SE SVIĐA IDEJA ZLZ?

RANG		%
1.	jer je najbliža konceptu konceptu lokalne filantropije	59,5%
2.	nema sličnih organizacija koje će okupiti resurse u zajednici	46,4%
3.	jer su to nezavisne organizacije koje zajednica prihvaća i podupire u velikoj mjeri (kredibilitet, povjerenje)	46,4%
4.	jer su dugoročne	26,2%
5.	drugo	11,9%

A.1. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na FILANTROPIJU

Veliki broj ispitanika drži da u lokalnoj zajednici postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklade lokalne zajednice. Zanimljivo je da veći postotak ispitanika smatra kako će zakladi lokalne zajednice više pridonijeti dijaspora (71% ispitanika) negoli pojedinci rođeni u lokalnoj zajednici, ali koji žive u drugim dijelovima Republike Hrvatske (63% ispitanika).

Glede postojanja tradicije filantropije u zajednici stav ispitanika je podijeljen: preko jedne trećine ispitanika drži da ona ne postoji, dok isti postotak drži da u zajednici postoji tradicija filantropije.

Ovdje valja istaknuti i podatak da čak 86% ispitanika drži da je moguća prepreka za osnivanje zaklade nepoznavanje koncepta zaklade lokalne zajednice i nepostojanje primjera takvih organizacija u Republici Hrvatskoj.

A.2. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na CIVILNO DRUŠTVO

Gotovo 80% ispitanika drži da u lokalnoj zajednici postoje aktivnosti neformalnih građanskih inicijativa, dok na isto pitanje glede udruga građana pozitivno odgovara čak 90% ispitanika. Na tragu navedenog jest i podatak da vrlo veliki broj ispitanika smatra kako udruge provode projekte korisne za lokalnu zajednicu.

Glede uključenosti pojedinaca u rad udruga, ispitanici većinom drže da u lokalnoj zajednici postoji pozitivno mišljenje o ljudima uključenim u rad udruga iako manje od polovice ispitanika drži da su u rad udruga aktivno uključene istaknute i cijenjene osobe iz lokalne zajednice. Pritom malo više od polovine ispitanika drži da su u civilne inicijative i udruge uključeni mladi. S druge strane, veliki broj ispitanika drži da postoje aktivnosti Crkve usmjerene na razvoj cijele zajednice.

Kao posljednji i vrlo znakovit podatak u ovom segmentu, ističe se relativno nizak postotak ispitanika koji smatraju da su udruge uspješne u prikupljanju sredstava za njihov rad (37%).

Na kraju, zanimljivo je istaknuti i podatak da manje od trećine ispitanika drži da mediji u zajednici u dovoljnoj mjeri prate teme vezane uz rješavanje problema u zajednici.

A.3. Procjena postojanja pretpostavki u odnosu na GOSPODARSTVO

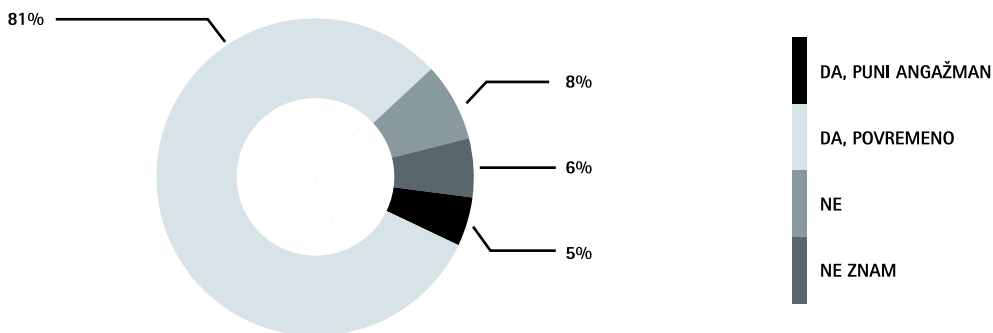
Ispitanici su pozitivno ocijenili postojanje lokalnog gospodarskog potencijala odnosno mogućnosti davanja značajnijih donacija od gospodarstva. Međutim, zanimljiv je podatak da 78% ispitanika drži da postoji lokalni gospodarski potencijal, dok, s druge strane, svega 62% ispitanika smatra da postoji realna mogućnost davanja značajnijih donacija od gospodarstva.

Ispitanici imaju neutralan stav kada se govori o postojećoj podršci poduzeća akcijama u zajednici, kao i kod pitanja o postojanju izraženih menadžerskih sposobnosti u gospodarstvu. Pritom je ipak nešto veći postotak onih ispitanika koji smatraju da poduzeća podržavaju akcije u zajednici (36%), u odnosu na one koji smatraju da poduzeća to ne čine (26%), odnosno onih ispitanika koji su kritičniji u procjeni menadžerskih sposobnosti u gospodarstvu (38% ispitanika), u odnosu na one koji smatraju da postoje izražene menadžerske sposobnosti u gospodarstvu (27%).

11.5.B. PROCJENA ODLUČNOSTI ZA OSNIVANJE ZAKLADE

B.1. Spremnost za volonterski doprinos zakladi

GRAF 12 VOLONTERSKI DOPRINOS ZLZ

Velika većina ispitanika spremna je volonterski doprinijeti zakladi lokalne zajednice povremeno dok je vrlo mali postotak spreman doprinijeti punim angažmanom.

B.2. Način volonterskog doprinosa zakladi

TABLICA 12 RANG POREDAK ODABRANIH NAČINA VOLONTERSKOG DOPRINOSA ZAKLADI

RANG		%
1.	davanje savjeta iz područja ekspertize	57,1%
2.	promoviranje u javnosti	45,2%
3.	sudjelovanje u procjeni kojoj aktivnosti treba dati financijsku potporu	35,7%
4.	prikupljanje sredstava	27,4%
5.	određivanje strategije/poslovnog plana	25%
6.	davanje donacija	16,7%
7.	na drugi način*	8,3%
8.	uspostavljanje odnosa s dijasporom	7,1%

11.5.C. PROCJENA KAPACITETA ZA SURADNJU LOKALNE VLASTI, GOSPODARSTVA I CIVILNOG SEKTORA

C.1. Procjena uspostavljanja partnerskih odnosa između javnog, gospodarskog i civilnog sektora

Ispitanici su prepoznali teškoće koje postoje u uspostavljanju partnerskih odnosa između tri sektora u lokalnoj zajednici, ali i mogućnosti razvoja i osnaživanja istih.

C.2. Procjena zajedništva u rješavanju problema

Iako gotovo 70% ispitanika smatra da u zajednici postoji zajednički lokalni identitet, manje od polovice ispitanika drži da istovremeno postoji i zajedništvo ljudi u rješavanju problema. Važno je istaknuti blago pozitivan stav više od polovice ispitanika glede postojanja vitalnog trenda napretka u životu zajednice tijekom posljednjih godina. Drugi značajan podatak jest da svega četvrtina ispitanika smatra kako postoji angažiranost velikog broja ljudi za dobrobit zajednice na temelju zajedničkih interesa, dok 42% ispitanika drži da takav angažman ne postoji ili nije izražen.

Govoreći o povjerenju među ljudima u zajednici čak 40% ispitanika drži da to povjerenje ne postoji, dok suprotan stav ima tek 20% ispitanika. Slični su podaci i glede postojanja (značajnog) dijaloga između stanovnika o problemima zajednice.

Na pitanje o postojanju povjerenja u institucije države, niti jedan ispitanik ne smatra kako postoji potpuno povjerenje u institucije države, svega 7% ispitanika drži da povjerenje ipak postoji, dok čak 72% ispitanika smatra da tog povjerenja nema. Nešto su pozitivniji odgovori ispitanika na pitanje o postojanju dogovora između sektora u društvu (javni, gospodarski, civilni) o načinu rješavanja problema u zajednici, pri čemu 19% ispitanika smatra da dogovori između sektora u društvu postoje, a nešto više od polovice ispitanika smatra da oni ne postoje.

Podjednak je broj ispitanika (oko jedne trećine) koji smatraju da lokalna samouprava dovoljno odnosno nedovoljno izvještava javnost o svojim planovima i odlukama. No veći broj ispitanika drži da lokalna samouprava ne uključuje dovoljno javnost u donošenje odluka te da u lokalnoj samoupravi ne postoji dovoljno znanja o mehanizmima transparentnog davanja financijskih potpora.

Konačno, svega 16% posto ispitanika drži da lokalna samouprava u dovoljnoj mjeri financijski podupire rad udruga, dok više od polovice ispitanika drži da rad udruga nije u dovoljnoj mjeri financijski podržavan od strane lokalne samouprave.

11.5.D. PROCJENA FINANCIJSKIH RESURSA

Većina ispitanika identificirala je lokalnu samoupravu, privatna poduzeća i strane donatore kao glavne izvore financijskih sredstava. Slični rezultati vidljivi su i u dijelu koji se odnosi na čimbenike koji mogu predstavljati pretpostavku za osnivanje zaklade lokalne zajednice. I ovdje je najveći broj ispitanika identificirao lokalnu samoupravu kao glavnog čimbenika, kojeg slijede strani donatori i gospodarstvo. Zatim slijede pojedinci, država i dijaspora.

TABLICA 13 TKO PREMA VAŠEM MIŠLJENJU DAJE U VAŠOJ ZAJEDNICI U OPĆEKORISNE I DOBROTVORNE SVRHE?

RANG	IZVOR	%
1.	lokalna samouprava	69%
2.	privatna poduzeća	60,7%
3.	strani donatori	47,6%
4.	svi slojevi	44%
5.	javna poduzeća	40,5%
6.	bogati pojedinci	19%
7.	dijaspora	11,9%
8.	drugo	4,8%
9.	ne znam	4,8%

11.5.E. PROCJENA LJUDSKIH RESURSA

Kod velike većine ispitanika nema dvojbe glede postojanja ljudskih resursa koji mogu utjecati na razvoj filantropije u lokalnoj zajednici. Preciznije, preko 90% ispitanika drži da ljudski potencijal postoji, odnosno da u lokalnoj zajednici postoje dobro osviješteni i obrazovani ljudi.

Ovi podaci povezani s već spomenutih 82% ispitanika, koji drže da u lokalnoj zajednici postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklade lokalne zajednice. To ukazuje da kod ispitanika uistinu nema dvojbe glede postojanja ljudskih resursa u zajednici. I sami ispitanici u velikom su broju spremni volonterski doprinijeti zakladi, prije svega davanjem savjeta iz područja svoje ekspertize i prilikom promoviranja u javnosti, ali i kroz procjenu aktivnosti, odnosno potpora, prikupljanjem sredstava i prilikom određivanja strategije.

Nešto manji broj ispitanika drži da razvoju filantropije mogu pridonijeti dijaspora i pojedinci rođeni u lokalnoj zajednici, ali koji žive u drugim dijelovima zemlje, o čemu je već bilo govora. S druge strane, znakovito je da manje od polovice ispitanika drži da su u rad udruga aktivno uključene istaknute i cijenjene osobe iz lokalne zajednice.

Konačno, zabilježen je i relativno visok postotak ispitanika (77%) koji drže da postoji trend iseljavanja mladih, obrazovanih ljudi.

11.5.F. PROCJENA ORGANIZACIJSKIH RESURSA

Iako je gotovo 60% ispitanika prepoznalo zakladu lokalne zajednice kao najbližu konceptu lokalne filantropije, ovdje treba istaknuti podatak da čak 86% ispitanika drži da je moguća prepreka za osnivanje zaklade nepoznavanje koncepta zaklade lokalne zajednice i nepostojanje primjera takvih organizacija u Republici Hrvatskoj. Na to se nadovezuje visok postotak ispitanika koji kao potencijalnu prepreku prepoznaju teškoće i neiskustvo u osiguranju sredstava potrebnih za rad zaklade i problem prikupljanja zakladne imovine.

Zanimljivo je da, u usporedbi s upravo naznačenim podacima, tek polovica ispitanika kao potencijalnu prepreku prepoznaje neiskustvo u investiranju imovine, dok 65% ispitanika drži da postoji zadovoljavajući zakonski i porezni okvir.

11.6. FOKUS GRUPA

Fokus grupa lokalne zajednice uključivala je predstavnike sva tri sektora (5 predstavnika civilnog sektora, 2 predstavnika jedinica lokalne i regionalne samouprave i 4 predstavnika profitnog sektora) te 3 predstavnika lokalnih medija i 2 predstavnika akademske zajednice.

Kroz obavljene razgovore utvrđeno je da postoji spremnost i kapaciteti za osnivanje zaklade lokalne zajednice te spremnost članova fokus grupe na angažman u tom procesu.

11.7. ZAKLJUČCI

Iako velika većina ispitanika drži da je postojeća razina filantropije u začecima ili da uopće ne postoji, gotovo svi ispitanici koji su sudjelovali u ovom istraživanju, njih 96%, ustvrdili su da im se sviđa ideja zaklade lokalne zajednice. Pritom se posebno ističe prepoznavanje zaklade lokalne zajednice kao najbliže konceptu lokalne filantropije. Ovdje se, ponovno kao svojevrсна suprotnost, nameće podatak da čak 86% ispitanika drži da je jedna od glavnih prepreka za osnivanje zaklade nepoznavanje koncepta zaklade lokalne zajednice i nepostojanje primjera takvih organizacija u Republici Hrvatskoj.

Važan je podatak i iskazan stav ispitanika o postojanju dovoljnog broja istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu zaklade lokalne zajednice kao i podatak da velika većina ispitanika drži da u lokalnoj zajednici postoje aktivnosti neformalnih građanskih inicijativa i udruga koje provode projekte korisne za lokalnu zajednicu. S druge strane, ispitanici smatraju da udruge nisu u dovoljnoj mjeri uspješne u prikupljanju sredstava za njihov rad.

Ispitanici su prepoznali i postojeći potencijal lokalnog gospodarstva, kao i njegovu važnu potencijalnu ulogu u razvoju lokalne filantropije i zaklade lokalne zajednice, uz određenu zadržku glede realne mogućnosti davanja značajnijih donacija od gospodarstva.

Što se samih ispitanika tiče, velika većina spremna je povremeno ili punim angažmanom volonterski doprinijeti zakladi lokalne zajednice s posebnim naglaskom na davanje savjeta iz područja svoje ekspertize, odnosno prilikom promoviranja kulture filantropije i zaklade lokalne zajednice u javnosti te kroz procjenu aktivnosti odnosno dodjeljivanja potpora.

Iz ovog istraživanja može se zaključiti da u lokalnoj zajednici nedvojbeno postoji zajednički lokalni identitet koji za sobom ne povlači nužno i zajedništvo ljudi u rješavanju lokalnih problema niti angažman većeg broja ljudi za dobrobit zajednice. Na to se nadovezuje i podatak da relativno velik broj ispitanika smatra da među ljudima u zajednici ne postoji niti povjerenje niti dijalog.

Govoreći o povjerenju, posebno je znakovit podatak da niti jedan ispitanik nije ustvrdio da u potpunosti postoji povjerenje u institucije države, odnosno, velika je većina ispitanika ustvrdila da ono ne postoji.

Jasan je i stav ispitanika u procjeni lokalne samouprave jer većina smatra da lokalna samouprava ne uključuje dovoljno javnost u donošenje odluka te da u lokalnoj samoupravi ne postoji dovoljno znanja o mehanizmima transparentnog davanja financijskih potpora, odnosno da rad udruga nije u dovoljnoj mjeri financijski podržavan od strane lokalne samouprave.

S druge strane, lokalna samouprava identificirana je i kao glavni izvor financijskih sredstava i važna pretpostavka u razvoju lokalne filantropije odnosno osnivanju i radu zaklade lokalne zajednice. Lokalnu samoupravu, u tom smislu, slijede strani donatori i lokalno gospodarstvo.

Konačno, može se zaključiti da u lokalnoj zajednici postoje i potencijali i pretpostavke za osnivanje zaklade lokalne zajednice i razvijanje kulture filantropije, pri čemu je posebno važno da su kroz ovo istraživanje naznačeni ti potencijali i pretpostavke, jednako kao i potencijalne prepreke.

GDJE SMO SADA?

U proteklih godinu dana u Rijeci je formirana fokus grupa u kojoj su zastupljeni predstavnici neprofitnog, profitnog i javnog sektora te predstavnici medija koji su kroz nekoliko sastanaka bili informirani o pojmu i ideji zaklade lokalne zajednice i promišljali mogućnost njezina osnivanja. Svi članovi fokus grupe podržali su ideju pokretanja procesa osnivanja zaklade lokalne zajednice i izrazili spremnost na sudjelovanje i pružanje pomoći u tom smislu.

Uža radna grupa održala je od 22. do 24. srpnja planiranje za zakladu lokalne zajednice, rezultat kojeg su utvrđene vizija, misija i četiri glavna cilja buduće zaklade, izvršena je preliminarna analiza dionika procesa njezina osnivanja, kao i okvirni nacrt proračuna. Također, izrađen je plan osnovnih aktivnosti radne grupe do trenutka registriranja zaklade.

Radna grupa će se nastaviti sastajati prema utvrđenom rasporedu i raspravljati o nekim još uvijek otvorenim pitanjima i nedoumicama te poduzimati korake predviđene planom aktivnosti s konačnim ciljem registriranja, odnosno osnivanja zaklade.

Igor Bajok

Primjeri iz prakse

12

12.1. POZITIVNI PRIMJERI IZ HRVATSKE

12.1.1. ZAKLADA RUNOVIĆI

KAKO SMO SE OSNOVALI

Osnivanje Zaklade Runovići, kao zaklade lokalne zajednice, usko je povezano s tradicijom samoorganizacije i solidarnosti te osjećaja pripadanja u ovom mjestu koje broji oko 2.000 stanovnika. Runovići su mjesto s izuzetno velikim brojem visoko obrazovanih ljudi koji uglavnom žive negdje drugdje, ali redovito navraćaju u rodno mjesto.

Početak Domovinskog rata ova je solidarnost dodatno dobila na značaju. U razgovorima viđenijih Runovićana u Zagrebu oko toga kako pomoći razvoju rodnog mjesta, prihvaćena je ideja osnivanja zaklade. Poslije informacije u listu Runovići, koji izlazi dva puta godišnje, i nakon razgovora s predstavnicima relevantnih dionika: lokalnog župnika, ravnatelja škole i drugih uglednih Runovićana, osnovana je Zaklada Runovići 2000. godine. Osnivači, 50 Runovićana, dali su novac za osnovnu imovinu Zaklade.

Osnovni problem koji je bio pred očima svih dionika odnosio se na to kako prikupiti sredstva od bolje stojećih Runovićana i tako pomoći rješavanju važnih socijalnih, obrazovnih i ekoloških problema u Runovićima.

Problemi se otkrivaju u razgovorima koji se redovito dva puta održavaju u Runovićima i u drugim mjestima, osobito u Zagrebu. Problemi se saznaju od župnika, ravnatelja škole i lokalnih udruga. U novije vrijeme o problemima i prioritetima Zaklade raspravlja se i na web stranici www.runovici.hr

CILJ

Cilj Zaklade Runovići je poticanje i podupiranje aktivnosti koje doprinose razvoju Runovića te povezivanju i angažiranju Runovićana na zajedničkim programima.

Zaklada potiče, organizira i podupire:

- programe unapređenja kvalitete življenja, a posebno programe socijalne i zdravstvene zaštite;
- solidarnost i uzajamno ispomaganje među Runovićanima ma gdje živjeli;
- socijalno ugrožene te nadarene učenike i studente;

- uključivanje mladeži u kulturne, sportske i socijalne aktivnosti;
- dodatne obrazovne programe u Osnovnoj školi Runovići; kulturne programe i istraživanja povijesti Runovića;
- tiskanje knjiga i publikacija o Runovićima;
- očuvanje okoliša, posebno rijeke Vrljike.

KORAK PO KORAK

Napravljen je letak Zaklade i dostavljen svim Runovićanima u zemlji i svijetu.

Zaklada je ustanovila stalni dio programa kojim se prakticira pomoć socijalno ugroženim obiteljima, pomoć socijalno ugroženoj djeci te redovito godišnje nagrađivanje najboljih učenika u Osnovnoj školi Runovići.

Zaklada pomaže i sportske udruge te kulturno umjetničko društvo Novae.

Zaklada je opremila kompjutersku radionicu u Osnovnoj školi Runovići, sagradila je obiteljsku kuću jednoj siromašnoj obitelji, napravila je spomenutu web stranicu te organizirala e-glasnik Runovička kronika. Zaklada je pokrenula više istraživanja o kulturnom i povijesnom nasljeđu Runovića. Valja istaknuti opsežno istraživanje o prekomorskim migracijama koje se planira objaviti kao knjiga.

Zaklada je organizirala i više tribina i predavanja o različitim temama. U suradnji s udrugom Suncokret organizirala je program uključivanja mladih u lokalnu zajednicu.

Zaklada je organizirala više akcija čišćenja okoliša.

Zaklada je zamolila slikara Matiju Pokrivku da oslika neke motive Runovića, a potom i umnožila ove slike, prodavala ih i na taj način prikupljala sredstva. Jedan domaći akademski slikar darovao je sliku koja je umnožena i prodavana kao prihod Zaklade.

POSTIGNUĆA

Zaklada je prepoznata kao važan dionik lokalnog života. Ostvarena je suradnja sa svim drugim relevantnim dionicima. Postoji iskustvo samoorganizacije u općekorisne svrhe i mogućnosti prikupljanja novčanih sredstava za podmirenje lokalnih potreba. Socijalni, obrazovni, sportski, ekološki i internet programi koje Zaklada podupire sve su prisutniji u zajednici.

Zaklada je mobilizirala ogromni socijalni kapital koji može biti pogodnom osnovom mobilizacije dodatnih resursa i izgradnje općeg dobra.

Dio imućnih Runovićana spreman je dati ozbiljna sredstva Zakladi.

PROBLEMI U RADU

Glavni problem je ograničeno vrijeme kojeg imaju osobe koje su u Upravnom odboru Zaklade. Potrebno je dosta vremena kako bi se razgovaralo sa svim mogućim donatorima i zainteresiranim osobama.

Drugi problem je povezan uz potrebu stalnog povremenog rada kompetentne osobe koja bi provodila programe i surađivala s donatorima.

Potrebno je stalno surađivati s predstavnicima općine i lokalnih dionika koji trebaju biti poticatelji aktivnosti. Potrebe se trebaju prepoznavati odozdo.

Nužno je da Zaklada surađuje s drugim mjestima u ostvarivanju važnih programa zaštite okoliša.

Značajni program razvoja zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj treba poduprijeti država. Npr. za prikupljenih 100.000 kuna država bi trebala dati 75.000 kuna, od čega bi 60% trebalo ići u imovinu zaklade.

Ovaj primjer pokazuje da je u Hrvatskoj moguće razvijati lokalnu filantropiju i civilno društvo koje je ukorijenjeno u lokalnim potrebama i koje ima lokalni identitet. Ključno pitanje je građanski kapital uglednih sugrađana koji mogu pokrenuti ovakvu inicijativu u suradnji s lokalnim dionicima.

FINANCIRANJE

Sredstva - donacije Runovićana, tvrtki u njihovom vlasništvu te program Suncokreta i jedna donacija Kanadskog veleposlanstva u Zagrebu.

KONTAKT

Milan Babić, upravitelj Zaklade, 21 261 Runovići, zaklada@runovici.hr

Gojko Bežovan, član Upravnog odbora Zaklade, ceraneo@htnet.hr

12.1.2. DOBROTVORNA FUNDACIJA SV. VINKO PALLOTTI

U Ivankovu je od 1997. do lipnja 2003. djelovala prva od dvije registrirane fundacije u Hrvatskoj - Dobrotvorna fundacija sv. Vinko Pallotti. Osnivači Fundacije su mještani, koji imaju visoko razvijenu građansku i kršćansku svijest o brizi za bližnje u nevolji. Temeljna zadaća, svrha Fundacije bila je pružanje potpore bolesnim, nemoćnim i napuštenim osobama na području općine Ivankovo.

Na ideju o osnivanju fundacije bili su potaknuti spoznajom da stanovnici Ivankova dolaze u Općinu s raznim zamolbama i potrebama: teška socijalna stanja, skupi lijekovi, operativni zahvati u inozemstvu, transplatacije organa, ortopedska pomagala i sl. Osnovni uvjet za pružanje potpore je da osobe u potrebi nisu u mogućnosti same riješiti svoj problem.

Zašto fundacija? Iz razgovora s prvim upraviteljem Fundacije, koji je začetnik ideje i inicijator osnivanja, gospodinom Brankom Perakom, saznajemo da Ivankovo ima dugu tradiciju (još u prošlom stoljeću) u pružanju potpore siromašnim i bolesnim osobama u obliku dobrotvornih aktivnosti. Opredijelili su se za Fundaciju, jer su željeli kroz određenu strukturu, u obliku Fundacijskog vijeća provoditi i očuvati ideju "DOBRO JE ČINITI DOBRO" s vrlo visokim etičkim načelima i kriterijima.

Fundaciju je formalno osnovala Općina Ivankovo na razdoblje od 5 godina. Iako je Općina osnivač i prvi donator, Fundacija je potpuno odvojena od politike i službene vlasti.

Da bi mogla pružati navedenu pomoć, Fundacija je provodila aktivnosti vezane uz prikupljanje prijeko potrebnih sredstava - dobrovoljnim priložima, organiziranjem dobrotvornih zabava i priredbi, raznim kulturnim manifestacijama, tiskanjem publikacija, amblema i sl.

Fundacijsko vijeće sastojalo se od 12 uglednih članova zajednice, koji su svoj ugled i autoritet zaslužili provođenjem aktivnosti u zajednici djelujući na zajednicu poticajno i kreativno. Gotovo

sve njihove inicijative, potaknute oslušivanjem potreba zajednice, bile su prihvaćane i nisu imali većih problema oko animiranja članova zajednice da se započeta aktivnost dovede do cilja.

Građenje ugleda i autoriteta ugradili su i u Statut rada Fundacije, na što su posebno ponosni.

Članovi Fundacijskih tijela mogu biti poslovno sposobne, moralne i časne osobe izvan kruga osoba kojima je namijenjena potpora Fundacije. Članovi Vijeća posebno ističu taj članak Statuta. Također naglašavaju da se izabrani članovi pismeno i javno obvezuju da neće koristiti sredstva Fundacije, kao ni članovi njihove uže obitelji.

Posebno neuobičajen bio je način predlaganja potencijalnih članova Fundacijskog vijeća. Članovi osnivači trebali su, svatko zasebno, predložiti desetak imena osoba za koje smatraju da mogu biti članovi Fundacijskog vijeća. Članovima postaju oni koji su predloženi od strane svih osnivača, što daje potvrdu da je njihova visoka etičnost i uvaženost prepoznata u zajednici.

Rad članova Fundacijskih tijela je počasan i bez naknade te bez bilo kakvih drugih materijalnih prava.

Članovi Fundacije smatraju da im je za takav nesebičan i humani rad najljepša i najveća naknada kada nekome pomognu, a zalog za sve je duhovna i moralna potpora, ime sveca sv. Vinka Pallottija čije ime nose. Duhovnu i moralnu potporu u užoj zajednici pruža im i rimokatolički ured Sv. Ivana Krstitelja u Ivankovu.

Posebnost Fundacije bila je u tome što su pomoć pružali samo građanima iz Općine Ivankovo pri tome slijedeći kršćanski motiv i moralnu obvezu da ne mogu tražiti ako istodobno ne mogu nešto i dati. Stoga su se opredijelili za prikupljanje pomoći i raspodjelu samo unutar općine uvažavajući mogućnosti i posvećenost članova Fundacijskog vijeća.

Zakonsko ograničenje od 5 godina djelovanja fundacije isteklo je u lipnju 2003. godine. Osnivači Fundacije odlučili su ne obnavljati registraciju Fundacije iako je ona uspješno provodila zacrtane aktivnosti.

Odmah po prestanku djelovanja Fundacije osnovali su udrugu pod istim imenom Sv. Vinko Pallotti, s istim ciljem i gotovo identičnim Statutom. U udruzi slijede iste etičke principe koje su usvojili prilikom osnivanja Fundacije. Članovi udruge i dalje djeluju isključivo volonterski, sredstva za pružanje pomoći mještanima u potrebi i dalje prikupljaju isključivo zajedničkim dobrotvornim akcijama, donacijama lokalnih gospodarstvenika i privatnim donacijama.

I dalje koriste iste kriterije i procedure za dodjelu pomoći – nakon zaprimanja službenog zahtjeva, osnivaju povjerenstvo koje obilazi obitelj koja je podnijela zahtjev i koje potom daje prijedlog na Upravni odbor Udruge.

Na pitanje, što ih je potaknulo da ne obnavljaju Fundaciju nego osnuju udrugu, vele da je razlog preorijentiranja na udrugu prvenstveno jednostavnija zakonska procedura. Iako je službeno završila radom u lipnju 2003. Fundacija je tek u travnju 2004. dobila rješenje za prestanak rada i ovlasila predstavnika Fundacije za postupak zatvaranja preko Trgovačkog suda.

Vrednote i snaga volje građana Ivankova ugrađene u Dobrotvornu fundaciju sv. Vinko Pallotti, danas istoimenu udругu, primjer su i poticaj za druge sredine da same poduzimaju korake s ciljem prepoznavanja potreba i prioriteta u zajednici te odgovarajućeg zajedničkog angažmana s ciljem njihova rješavanja. S druge strane poticaj su institucijama vlasti da jednostavnijim procedurama podrži razvoj filantropije i zakladništva.

Branka Kaselj

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

12.1.3. ZAKLADA ZA HUMANITARNI RAD I RAZVOJ ZAJEDNICE "KAJO DADIĆ"

Neobično iskustvo udruge MI iz Splita koje je proizvelo ideju o osnivanju zaklade, počelo je u srpnju 2001. godine kad nas je posjetio gospodin Kajo Dadić. Za nas je pravo iznenađenje bila izjava "Ja sam vas provjerio i izabrao. Želim vam ostaviti sve svoje nekretnine. Već dvadeset godina tražim neku organizaciju koja bi to što ja imam upotrijebila u humanitarne svrhe. Zavaravali su me i izbjegavali. Ja sad hoću da to budete vi."

Time je počeo proces provjere i izgradnje povjerenja. Članovi udruge bili su skeptični prema novoj situaciji. Prva pitanja su se odnosila na moguće nasljednike, na pravo raspolaganja tim nekretninama, na ozbiljne motive donatora. Iz opreza udruge došlo je do paradoksa u kojem je donator uvjeravao udругu, donosio dokumente i dovodio rodbinu koja je garantirala za njega. Nakon godine dana dogovora potpisan je ugovor o donaciji, prema kojem je udругa mogla odmah ući u posjed stana i vikendice donatora. Kako je donator tada koristio svoje nekretnine, mogućnost korištenja je udругa odgodila za neko drugo vrijeme.

Gospodin Dadić je u to vrijeme bio u dubokim godinama (86) i nakon par mjeseci je postao potpuno ovisan o tuđoj pomoći. Prilikom svog putovanja u SAD završio je u zdravstvenoj ustanovi odakle ga je Ministarstvo rada i socijalne skrbi premjestilo u socijalnu ustanovu u Zadru. Udругa je tada pomogla s plaćanjem dijela putnih troškova stručnoj osobi koja ga je prepratila. Nakon 6 mjeseci boravka u ustanovi njegove su funkcije sve više slabile i nije bilo mogućnosti za samostalan život i povratak u svoj stan. Tada smo odlučili započeti s renoviranjem stana koji je bio potpuno derutan i dijelom zapaljen. Troškovi renoviranja bili su iznimno visoki zbog lošeg stanja i velike površine (118 m²). Usporedno s renoviranjem, udругa je počela intenzivno prikupljanje sredstava kako bi donirani stan privela funkciji za rad udruge. Najviše sredstava je prenamijenjeno iz odobrenih sredstava za najam programskog prostora. Proces je završen polovicom travnja 2003. godine i udругa se preselila u svoj privatni radni prostor. Deset dana nakon useljenja naš je donator, g. Kajo Dadić, preminuo u 87. godini. Prilikom zadnjeg susreta s nama zahvalio je na uređenju prostora. Uz donaciju, koja osigurava znatno lakše poslovanje i trajanje udruge, dobili smo i njegovu zahvalnost.

S osjećajem moralne obveze odlučili smo napraviti nešto kako bi uzvratili na privilegije koje smo stekli. Udругa je donijela odluku o osnivanju zaklade za humanitarni rad i razvoj zajednice "Kajo Dadić". Procedura je u tijeku, a osnovna imovina od 20.000,00 kuna je prikupljena privatnim donacijama članova i članica udruge. Sredstva od prodaje druge nekretnine koju smo dobili uložiti ćemo za aktivnosti zaklade. Nasljednici našeg donatora su odobrili korištenje imena pokojnog gospodina Dadića. Želimo takav rijedak primjer doniranja bolje prikazati javnosti.

Nives Ivelja

Udругa Mi - Split

12.1.4. IDEJA O ZAKLADI "ANKE MAKJANIĆ"- SVIRČE

Gospođa Anka Makjanić rođena je u mjestu Svirče gdje je živjela do svoje 24 godine. Pozvana je u posjet rođacima u Kanadu gdje je upoznala svog muža. Budući da nisu imali djece, a ni bliže rodbine, oporučno su ostavili dio svog imanja rodnom mjestu gospođe Anke.

Kako je gospođa Anka Makjanić više puta dolazila na Hvar i bila jako vezana za „rodni kraj“ (kraj), u više navrata je pomagala pri akcijama uređenja u mjestu Svirče. Prvu dobrotvornu akciju podržala je pri uređenju mjesne crkve Sv. Marije Magdalene (soboslikarske radove i uređenje kupole crkve). Drugu dobrotvornu akciju također je podržala jer nikako nije mogla razumjeti da selo u kojem ima 546 ljudi još nema elektrificirana i automatizirana crkvena zvona.

Nakon smrti gospođe Anke Makjanić oporučno je ostavljen iznos od 200.000,00 CAD \$. Kako ukidanjem mjesnih zajednica te formiranjem nove lokalne samouprave mjesto Svirče nije imalo svoj žiro račun, donacija je dostavljena na račun općine Jelsa, u sklopu koje se nalazi Svirče.

Promišljanjem unutar mjesta Svirče javila se kao jedna od mogućnosti ideja o osnivanju Zaklade "Anke Makjanić" Svirče. Do informacija o mogućnostima osnivanja zaklade došli smo preko udruge ODRAZ i Lidije Pavić-Rogošić, direktorice udruge. Želja nam je da osnujemo zakladu lokalne zajednice, a jedan od načina bi mogao biti da se sredstva udruže s inicijativama općina i gradova otoka Hvara (grad Hvar, grad Stari Grad, općina Jelsa i općina Sućuraj), kako bi se troškovi rada zaklade smanjili, a sredstva uvećala. Time bi rad zaklade bio izgledniji i bolji.

Trenutno su u tijeku dogovori zainteresiranih za osnivanje same zaklade. Smatramo da je ovo dobar i učinkovit način razvoja i budućnosti za malu zajednicu otoka Hvara, no to je proces koji traje i zahtijeva vrijeme, intenzivan rad na informiranju lokalnih ljudi i koordinacije.

Mario Vranković

CIMA - Centar za inicijative mladih, Jelsa

12.2. PRIMJERI IZ SREDNJE I ISTOČNE EUROPE

12.2.1. FILANTROPSKE ORGANIZACIJE LOKALNE ZAJEDNICE (FOLZ)

U cijeloj Srednjoj i Istočnoj Europi povećane su potrebe, ali i mogućnosti za rješavanje problema na lokalnoj razini; za aktivno umrežavanje ljudi i organizacija te za otvaranje društva prema sve većem sudjelovanju građana. Nositelji civilnih inicijativa traže nove načine djelovanja i alternativna rješenja. U Srednjoj i Istočnoj Europi razvijaju se filantropske organizacije lokalne zajednice (FOLZ) čija je svrha jačanje zajednice putem lokalne filantropije.

FOLZ su organizacije koje:

- A. služe kao nezavisno sredstvo pojedinaca i skupina koje svojim vremenom, novcem i talentom doprinose unaprjeđenju lokalne zajednice
- B. aktivno uključuju pojedince i skupine kako bi se povećalo sudjelovanje građana i proširila baza sudionika u rješavanju lokalnih teškoća
- C. podupiru skupine i aktivnosti koje pomažu dobrobiti zajednice
- D. prikupljaju sredstva iz lokalnih izvora kako bi podupirala svoje aktivnosti
- E. financijskim sredstvima upravljaju odgovorno, u skladu sa pravilima donatora.

A. Organizacije koje služe kao nezavisno sredstvo pojedinaca i skupina koji svojim vremenom, novcem i talentom doprinose unaprjeđenju lokalne zajednice

Zaklada Zdravi grad - zaklada lokalne zajednice Banske Bystrice služi gradu od 90.000 ljudi (treći po veličini grad u zemlji) i regiji od 120.000 ljudi u srednjoj Slovačkoj. Zakladu je osnovao lokalni Rotary klub 1992. kao običnu zakladu, a proces preobrazbe u zakladu lokalne zajednice s programom dodjele financijskih potpora završen je 1994. Rotary klub, organizacija Zdravi grad, gradsko vijeće i skupina nezavisnih građana izabrali su upravni odbor Zaklade. Njena je misija podupirati demokratski razvoj grada i jačati sudjelovanje javnosti u rješavanju gradskih problema; doprinosti izgradnji sigurne, kulturalno, etnički i vjerski tolerantne zajednice; podupirati očuvanje okoliša i poboljšanje kvalitete života i zdravlja u gradu i njegovoj okolini. Prvu godinu rada Zaklade svojom je financijskom potporom poduprlo gradsko vijeće.

B. Organizacije koje aktivno uključuju pojedince i skupine kako bi se povećalo sudjelovanje građana i proširila baza sudionika u rješavanju lokalnih teškoća

Zaklada lokalne zajednice Usti nad Labom (Republika Češka) provodi program "Procjena potreba i registar organizacija". Zaklada je razvila bazu podataka o svim udrugama i javnim institucijama u regiji, svim dobrotvornim crkvenim ustanovama, školama, socijalnim i zdravstvenim ustanovama i drugim sličnim organizacijama. Također je razvila i bazu podataka o potrebama, problemima i prioritetima. Ovi podaci pomažu zajednici u usmjeravanju sredstava na poboljšanje životnih uvjeta. U drugom projektu, Zaklada saziva sastanke pojedinaca, predstavnika udruga i drugih institucija u području zaštite okoliša, u suradnji s drugom lokalnom zakladom. Tijekom godine oni su se sretali svakih šest tjedana i zajedno radili na pripremi akcijskog plana za brigu o okolišu. Zaklada je taj proces financirala prikupljanjem sredstava izvan zajednice.

C. Organizacija podupire skupine i aktivnosti koje pomažu dobrobiti zajednice

United Way/Mađarska podupire lokalne skupine uključivanjem lokalnih tvrtki, lokalnih vlasti i pojedinaca u cilju doprinosa zajedničkim ciljevima. Tako npr. lokalne vlasti mogu osigurati prostor, lokalno autobusno poduzeće može djeci s tjelesnim i drugim oštećenjima darovati besplatne autobusne karte za izlete, lokalna pekarnica može darovati besplatna peciva za djecu, pojedinci mogu doprinijeti malim financijskim sredstvima ili pokloniti svoje vrijeme.

D. Organizacija prikuplja sredstva lokalnih izvora kako bi podupirala svoje aktivnosti

Lokalne podružnice United Way/Mađarska oslanjaju se na organizirane aktivnosti prikupljanja sredstava i slanje zahtjeva za financijskim potporama manjim tvrtkama. Ovi se zahtjevi pretežno zasnivaju na osobnim kontaktima s članovima upravnog odbora, a započinju s malim, neformalnim, najčešće usmenim zahtjevima. Odlučujući motiv davanja je potreba da se učini nešto dobro ili neko osobno iskustvo. Kod većih tvrtki jača je moralna i korporacijska odgovornost, što je ujedno i razlog za davanje. Kampanje prikupljanja priloga od zaposlenika mogu osigurati značajna sredstva, ali to se događa tek kada poslodavac pokaže pozitivan stav i spremnost za potporu takve inicijative.

E. Organizacija financijskim sredstvima upravlja odgovorno, u skladu s pravilima donatora

Zaklada Zdravi grad - zaklada lokalne zajednice Banska Bystrica (Slovačka) nastoji biti potpuno transparentna prema javnosti, koristi lokalne medije kako bi informirala javnost o rokovima natječaja, uvjetima za one koji se prijavljuju, o odobrenim potporama, svojim naporima da prikupi sredstva i važnim događajima. Zaklada izdaje svoje glasilo i godišnji izvještaj koji su

dostupni javnosti. Zaklada je prikupljanjem osnovne imovine od 160.000 USD postigla svoj prvi cilj. Sredstva se čuvaju u tri različite banke (od toga jedna inozemna) u dolarskoj valuti s prosječno 5% kamata. U okviru Zaklade osnovana su četiri fonda, nazvana po pojedincima koji su određenu imovinu namijenili u fond. Iz fonda se (uglavnom od kamata) postupno dodjeljuju financijske potpore u ime donatora. Na taj se način poznatoj osobi odaje počast i zahvalnost.

Osnovni uvjeti za uspješan početak rada novoosnovanog FOLZ-a:

- mora znati i razumjeti što je FOLZ i kako može djelovati
- mora imati članove upravnog odbora koji su se posvetili izazovu razvoja
- mora imati nekoliko osnovnih administracijskih mehanizama da bi započeo i održao djelovanje
- mora imati korisnu ulogu u lokalnoj zajednici
- mora osigurati financijska sredstva za administraciju i projekte.

12.2.2. POTPORA ZA FILANTROPIJU U LOKALNOJ ZAJEDNICI

Organizacija za potporu filantropije u lokalnoj zajednici (OPFLZ) pomaže na sljedeće načine:

- obavještava javnost o radu nezavisnog sektora i filantropiji u lokalnoj zajednici
- pomaže nositeljima lokalnih inicijativa u prvim koracima stvaranja filantropskih organizacija lokalne zajednice
- pomaže novonastalim FOLZ da razviju svoje kapacitete. OPFLZ nudi savjete i pomoć u formalnom strukturiranju FOLZ
- njeguje i održava odnose s izvorima financijskih i drugih sredstava za novonastale FOLZ.

Možemo kazati da organizacije za potporu filantropije u lokalnoj zajednici imaju posredničku ulogu - one često iniciraju procese, pomažu inicijativama u zajednici, osiguravaju pristup znanju i vještinama potrebnim za rad u zajednici, facilitiraju procese u zajednici i sl.

Primjer rada OPFLZ u Srednjoj/Istočnoj Europi:

Inicijativa za potporu partnerstva u lokalnoj zajednici (Češka) osnovana je kao odgovor na potrebe lokalnih zajednica za tehničkom i financijskom pomoći u razvijanju projekata u zajednici. Jedna je od njih potreba za razvojem filantropije u lokalnoj zajednici utemeljene na partnerstvu između različitih sektora: donatora, udruga, nacionalne i lokalnih vlasti. Sama inicijativa je zajednički napor pet fondacija (Fondacije Otvoreno društvo - Prag, Fondacije Charles Stewart Mott, Nadace VIA, Zaklade lokalne zajednice Usti nad Labom i Fondacije Partnerstvo). Svrha ove inicijative je na lokalnoj razini ojačati vještine udruga u provođenju projekata usmjerenih na lokalnu zajednicu. Ciljevi stavljeni pred udruge su: (1) jačati potporu lokalnih donatora; (2) jačati kredibilitet i povjerenje u civilni sektor; (3) jačati kapacitete udruga, posebno kroz aktivnije uključivanje u djelatnosti u zajednici; i (4) jačati održivost udruga putem navedenih akcija. Ova inicijativa nudi pomoć na nekoliko načina: analizom snaga, slabosti i mogućnosti; planiranjem pomoći usmjerene na rezultate te analize; savjetovanjem i treningom; dijalogom s drugim sudionicima; organiziranjem seminara te dodjelom malih financijskih potpora predloženim projektima.

13.1. MOGUĆI MODEL U HRVATSKOJ

Zaklade lokalnih zajednica redovito se osnivaju sredstvima - donacijama, koje imaju prepoznatljive lokalne izvore. Sredstva za osnivanje zaklada daju uglavnom građani, lokalni gospodarski subjekti, lokalne vlasti.

Dio iskustva razvoja zaklada lokalnih zajednica u razvijenim zemljama govori o praksi da pojedini donatori daju veće iznose sredstava kao osnovnu imovinu zaklada. Veći iznosi osnovne imovine mogu, od prihoda koje imovina daje, pokriti operativne troškove i davati potpore, ovisno o misiji zaklade, lokalnim organizacijama, inicijativama i građanima. U ovakvim slučajevima osnivanja, ZLZ je poticaj za druge lokalne dionike da i oni daju donacije kojim bi se ostvarivala misija zaklade.

ZLZ u takvim slučajevima redovito vode računa o smanjenju operativnih troškova. Zaklada ima ured u nekim javnim ustanovama i redovito ne plaća zakupnine, telefonske troškove i slično. Oprema ureda se dobiva kao donacija. Velik dio drugih poslova obavlja se na volonterskoj osnovi.

ZLZ vode posebnu politiku uvećavanja osnovne imovine zaklade. Dakle, dio se prikupljenih donacija redovito koristi za uvećanje osnovne imovine zaklade, što je jamstvo održivog razvoja zaklade. Time postepeno rastu prihodi od osnovne imovine.

Postoje slučajevi u tranzicijskim zemljama u kojima su strane organizacije davale veće iznose donacija namijenjenih osnovnoj imovini ZLZ.

Financijska održivost zaklade i način njenog osnivanja redovito su izraz mogućnosti i potreba koje postoje u određenim lokalnim zajednicama. Često puta nisu presudni iznosi donacija već broj i raznovrsnost dionika uključenih u proces te ozračje u kojem se to događa. U slučaju Hrvatske trebalo bi dogovarati upravo takav model osnivanja i razvoja ZLZ.

Takav bi model podrazumijevao da se u osnivanje ZLZ uključi što je moguće širi i raznovrsniji krug lokalnih dionika koji bi dali donacije za osnovnu imovinu zaklade. Bilo bi poželjno da se prikupljene donacije u iznosu od barem 30.000 kuna izdvoje kao osnovna imovina zaklade.

Neka inozemna, a i hrvatska iskustva govore da bi država trebala igrati puno aktivniju ulogu u razvoju zakladništva. U Hrvatskoj bi bilo dobro kad bi **Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva** razvila poseban program potpora razvoju zaklada lokalnih zajednica kao strategije razvoja institucija ukorijenjenog civilnog društva. Ukorijenjeno civilno društvo podrazumijeva uključenost šireg kruga dionika, zauzete dionike, dijalog o problemima, pripadanje institucija lokalnim dionicima, identitet zajednice i izgradnju javnih dobara.

Mogućći model državne potpore bi mogao biti sljedeći: Već prilikom osnivanja ZLZ Nacionalna zaklada bi dala donaciju kojom bi se uvećala osnovna imovine zaklade. Ako se u lokalnoj zajednici prikupe sredstva od 30.000 kuna za osnovnu imovinu, poticajan iznos donacije Nacionalne

zaklade za uvećanje te imovine bio bi 15.000 kuna. Tako bi osnovna imovina ZLZ iznosila 45.000 kuna.

Nacionalna bi zaklada u okviru programa poticanja razvoja zaklada lokalnih zajednica trebala razviti politiku kojom bi se lokalne dionike ohrabrio u davanju donacija zakladi. U provođenju takve politike Nacionalna zaklada bi odredila minimalne i maksimalne iznose donacija te razdoblje u kojima neka zaklada može biti kandidatom za takve donacije. Cilj bi ove politike bio održivi razvoj zaklada lokalnih zajednica koji bi prije svega bio posvjedočen stabilnim rastom osnovne imovine zaklade.

Primjerice, Nacionalna bi zaklada davala donacije onim zakladama koje bi godišnje prikupile donacije u iznosu visine osnovne imovine. Dakle, ako bi zaklada prve godine djelovanja prikupila 45.000 kuna donacija te bi mogla pod određenim uvjetima, (operativni plan rada zaklade za narednu godinu i minimalni operativni troškovi), računati na donaciju u iznosu 22.500 kuna. Od ovih sredstava zaklada bi 40% mogla potrošiti za programe, a 60% bi trebala dati za povećanje osnovne imovine zaklade. Zaklada bi i 10% sredstava, koje je prikupila kao svoje donacije, trebala dati za povećanje osnovne imovine zaklade.

Minimalan iznos donacije koji daje Nacionalna zaklada mogao bi biti npr. 22.500 kuna, a maksimalan 100.000 kuna. To znači da bi zaklada koja prikupi donacije u iznosu 200.000 kuna dobila donaciju Nacionalne zaklade u iznosu od 100.000 kuna. Od tih sredstava, 60.000 bi bilo namijenjeno uvećanju osnovne imovine, a 40.000 za aktualne programe zaklade. Zaklada bi od 200.000 kuna donacija, koje je neovisno prikupila, izdvojila 20.000 kuna u osnovnu imovinu zaklade. Dakle, u jednoj bi godini osnovna imovina zaklade na osnovi donacija porasla za 80.000 kuna.

Financijsku održivost razvoja zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj moguće je ostvariti jedino poticajima – donacijama države koja će honorirati lokalne zajednice i lokalne dionike spremne za davanja u općekorisne svrhe. To je dugoročan posao kojim se razvija nova kultura, izgrađuje povjerenje i nosiva infrastruktura koja može biti spremna i učinkovita u mobilizaciji svih potencijala u lokalnoj zajednici. Time se ostvaruje načelo supsidijarnosti kao temeljna postavka europeizacije našeg društva.

Nadalje, zaklade bi mogle, ovisno o veličini i geografskom položaju zajednice u kojoj djeluju, biti podijeljene u četiri do pet kategorija. Ove bi se kategorije rukovodile ciljanom visinom osnovne imovine koju je poželjno da neka zaklada ostvari u okviru petogodišnjeg programa doniranja Nacionalne zaklade. Primjerice, za ZLZ s najnižom osnovnom imovinom to bi mogao biti iznos od 200.000 kuna.

Primjerena i respektabilna osnovna imovina zaklade, posredovana novim socijalnim mrežama te potrebnom razinom povjerenja i uzajamnosti, glavno je jamstvo održivog razvoja zaklada lokalnih zajednica. To je bitna razlika zaklade kao institucije civilnog društva u odnosu na udrugu.

Radi unapređenja programa aktivnosti te razmjene iskustava s drugim, domaćim i stranim ZLZ, zaklade koje primaju donacije trebale bi godišnje sudjelovati u radu nekoliko seminara ili radionica. Ovim bi se razvila osnova za izgradnju nacionalne mreže ZLZ.

Zaklade lokalnih zajednica uključene u ovaj program u slučaju prestanka rada trebale bi Nacionalnoj zakladi vratiti sredstva koja su dobile kao donacije za povećanje osnovne imovine.

U okviru ovog programa i drugi dionici pomogli bi u razvoju i osuvremenjivanju programa zaklada lokalnih zajednica.

Ovakav bi program bio konkurentan na regionalnom tržištu donacija i sigurno bi zaslužio pozornost inozemnih donatora. Financijska i tehnička pomoć inozemnih donatora ovom programu dala bi dodatni poticaj njegovom ostvarivanju.

13.2. FINANCIJSKA SIMULACIJA ZA PODRUČJE OSIJEKA

Procjena financijske održivosti zaklade s procjenom dugoročnih mogućnosti niskorizičnog ulaganja imovine te plan daljnjeg prikupljanja sredstava nužan su korak prije samog osnivanja zaklade lokalne zajednice.

Ova je financijska simulacija napravljena za područje Osijeka na temelju procjene skupine okupljene oko inicijative za osnivanje ZLZ o poželjnoj osnovnoj imovini pri osnivanju te kasnije u razvoju financijske situacije buduće ZLZ. U obzir su također uzeta neformalna saznanja o tome koliku bi financijsku potporu u obliku sredstava za osnovnu imovinu zaklada mogla realno očekivati. Polazi se od procjene da su lokalni izvori, kao što su županija i gradska samouprava, te poneki predstavnici poslovnog sektora voljni podržati osnivanje zaklade lokalne zajednice u Osijeku. Naravno, može se dogoditi da se neće moći pri osnivanju prikupiti planirana, odnosno poželjna osnovna imovina¹⁵. Iako bi, vjerujemo, zaklada u budućnosti mogla biti financirana iz isključivo lokalnih resursa, mobilizirajući ulog iz međunarodnog izvora bio bi dodatni izazov lokalnim gospodarstvenicima, upravi i samoupravi da prije i s manje podozrenja podrže osnivanje zaklade. Kako je za svaku zakladu lokalne zajednice vrlo bitno da što prije počne provoditi svoju misiju odnosno podržavati svoju zajednicu, svaka financijska podrška iz međunarodnih i/ili nacionalnih izvora će svakako ubrzati taj proces te doprinijeti bržoj i boljoj vidljivosti zaklade.

ZLZ za osječko područje bila bi nova samostalna organizacija. Pri tome moramo računati da su operativni troškovi kod nove organizacije daleko veći nego kod već postojeće organizacije (npr. najam ureda, nabavka opreme i softvera, nabavka sitnog inventara itd.). No, kako je već pri samom procesu promišljanja osnivanja zaklade okupljena posvećena skupina iz civilnog, poslovnog i javnog sektora, polazi se od pretpostavke da će za početak, ako ne bude drugačije riješeno, osigurati prostor za rad s osnovnom opremom te volonterski ulagati dio svoga vremena još nekoliko godina. Time bi operativni troškovi bili daleko manji teret novoj organizaciji, a da se ne bi zadiralo u njenu samostalnost.

Nadalje, procjena je istraživanja da nije realno očekivati veliki doprinos zajednice u samom početku rada zaklade što smo ugradili i u ovu simulaciju kroz planiranu manju osnovnu imovinu i trajno prikupljanje dodatnih sredstava za rad zaklade. Zaklada će tek svojim nastojanjima da s minimalnim operativnim troškovima trajno povećava svoj doprinos zajednici, ne zanemarujući pri tom potrebu osiguranja samoodrživosti, zadobiti povjerenje zajednice i osigurati njenu punu i dugoročnu potporu.

Financijska simulacija prikazuje mogućnosti samoodrživosti zaklade temeljeći se na nekoliko pretpostavki:

- osnovna imovina Zaklade je 500.000 kuna (potencijalni donatori su načelno najavili moguću potporu, no nisu navodili iznose. Polazimo od pretpostavke koliko bismo mogli očekivati od pojedinog donatora: međunarodni izvori i Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva 200.000 kn, županijska uprava 100.000 kn, gradska samouprava 100.000 kn, poslovni sektor 100.000 kn).
- prihodi ostvareni od gospodarskog iskorištavanja imovine zaklade:
 - a) uvećavaju osnovnu imovinu
 - b) generiraju sredstva za financijske potpore (donacije)
 - c) pokrivaju operativne troškove zaklade
- planira se zaposliti najviše jedna osoba za administrativne poslove.

¹⁵ Pretpostavljamo da će u manjim sredinama s lošom gospodarskom situacijom, gdje se ne može očekivati veći pojedinačni doprinos bilo kojeg dionika, osnovna imovina biti znatno manja. U tom slučaju će do pune samoodrživosti trebati dulje vrijeme te će se davati manje potpore. U tim situacijama bi iznimno važna bila sistematska potpora države.

Kako bi se imovina Zaklade povećavala brže nego samo i isključivo prenošenjem prihoda od iskorištavanja imovine Zaklade, u ovoj su simulaciji korištene i sljedeće pretpostavke:

- ostvareni prihodi ulagat će se u povećanje imovine i rad Zaklade (u prvoj godini ostvareni prihod je 27.500 kuna; kako bi Zaklada imala značajnu ulogu u društvu u početnim godinama sredstva za financijske potpore trebala bi biti dopunjena iz drugih izvora, kao što su donacije)
- prikupljanje namjenskih sredstava za operativne troškove za sljedeće 3 godine poslovanja kako bi se Zaklada rasteretila operativnih troškova u početku svoga rada
- osoblje i upravni odbor Zaklade paralelno sa razvojem Zaklade trajno rade na dodatnom prikupljanju sredstava za financijske potpore i povećanje imovine.

Polazimo od pretpostavke da će raspoloživa imovina Zaklade biti investirana na sljedeći način:

TABLICA 14 VRSTE ULAGANJA IMOVINE ZLZ

ULAGANJA	POSTOTAK UKUPNOG PORTFELJA ¹⁶
Gotovina na računu	10 %
Kratkoročna oročenja sredstava	20 %
Dugoročna oročenja sredstava	20 %
Državne obveznice	30 %
Investicijski fondovi	20 %

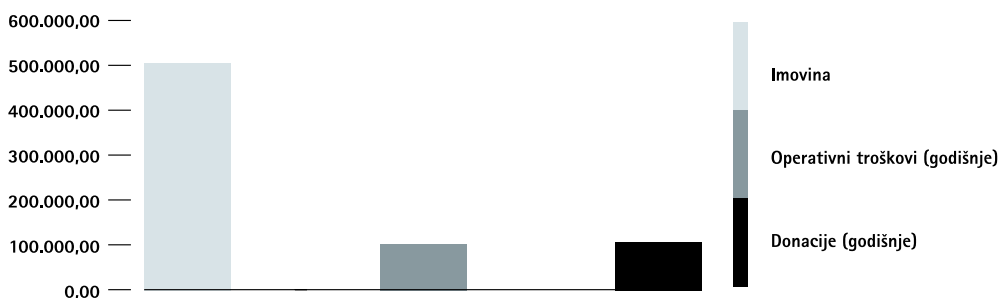
Pretpostavljamo da će ulaganja imovine generirati sljedeće povrate:

TABLICA 15 GODIŠNJI POVRAT NA ULAGANJA IMOVINE ZLZ

ULAGANJA	POSTOTAK GODIŠNJEG POVRATA NA ULAGANJA
Gotovina na računu	1 %
Kratkoročna oročenja sredstava	4 %
Dugoročna oročenja sredstava	4 %
Državne obveznice	6 %
Investicijski fondovi	10 %

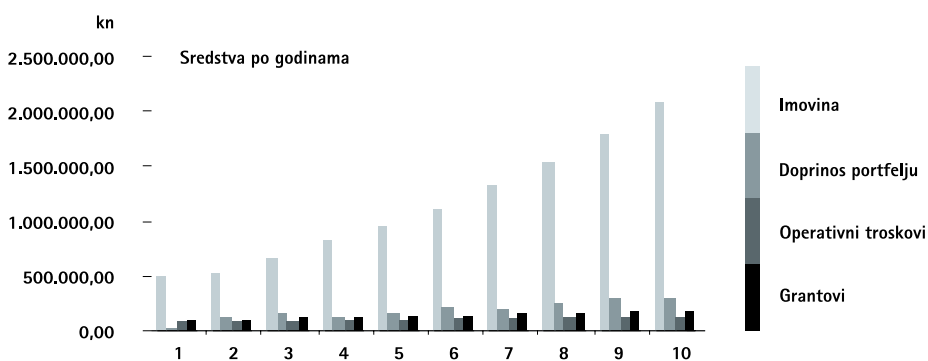
¹⁶ Portfelj - iznos vrijednosnih papira i novca jednog novčanog zavoda prema Riječniku stranih riječi Bratoljuba Klaića

GRAF 13: S PRETPOSTAVKOM DA JE OSNOVNA IMOVINA ZAKLADE 500.000 KUNA I DA JE OSIGURANA NAMJENSKA DONACIJA ZA OPERATIVNE TROŠKOVE I FINANCIJSKE POTPORE PRVE GODINE, OSTVARUJE SE SLJEDEĆI OMJER IMOVINE, OPERATIVNIH TROŠKOVA I FINANCIJSKIH POTPORA U PRVOJ GODINI POSLOVANJA ZAKLADE:

Da Zaklada postane u potpunosti samoodrživa, tj. da svojim povratom na ulaganje imovine (prihodima) pokriva i operativne troškove i financijske potpore (u iznosu od minimalno 500.000 kn godišnje, s tim da je procjena da će iznos za donacije biti oko 240.000 kn), potrebna je imovina u iznosu od oko 9.000.000 kuna. Simulacija pokazuje da je potrebno 23 godine kako bi se dostigla puna održivost zaklade. Iako na prvi pogled to izgleda kao dugo razdoblje, mislimo da u životu i razvoju jedne zajednice ta činjenica ne bi trebala predstavljati prepreku jer bi korist bila vidljiva vrlo brzo, kako materijalne prirode tako i u pogledu porasta socijalnog kapitala.

GRAF 14: IZ SLJEDEĆEG GRAFIČKOG PRIKAZA VIDLJIV JE ODNOS IZMEĐU UKUPNE IMOVINE, OPERATIVNIH TROŠKOVA I SREDSTAVA POTROŠENIH NA FINANCIJSKE POTPORE TIJEKOM 10 GODINA.

Kako je zakladi primarni cilj ostvariti kvalitetan doprinos zajednici na temelju stalnih procjena potreba, što znači stalno povećanje svoga doprinosa zajednici, time se razdoblje do postizanja samoodrživosti nužno produžava. Kad bi zakladi prvi cilj bio uvećanje osnovne imovine s malim doprinosom zajednici, taj bi se cilj mogao ostvariti i u kraćem razdoblju. To bi međutim utjecalo na interes lokalne zajednice za podržavanjem zaklade što bi u konačnici dovelo u pitanje i misiju i ulogu zaklade.

TABLICA 16. FINANCIJSKA SIMULACIJA ZA PODRUČJE OSIJEKA

GODINA	1	2	3	4	5	6
Imovina	500,000.00	527,500.00	656,512.50	822,620.69	947,864.83	1,109,997.39
Ulaganje	Postotak od ukupnog portfelja (%)					
Gotovina na računu	10	10	10	10	10	10
Kratkoročno oročenje	20	20	20	20	20	20
Srednjoročno i dugoročno oročenje	20	20	20	20	20	20
Državne obveznice	30	30	30	30	30	30
Investicijski fondovi i brokerske kuće	20	20	20	20	20	20
Ukupno	100	100	100	100	100	100
Ulaganje	Planirani godišnji prinos (%)					
Gotovina na računu	1	1	1	1	1	1
Kratkoročno oročenje	4	4	4	4	4	4
Srednjoročno i dugoročno oročenje	4	4	4	4	4	4
Državne obveznice	6	6	6	6	6	6
Investicijski fondovi i brokerske kuće	10	10	10	10	10	10
Ulaganje	Planirani godišnji prihod (Kn)					
Gotovina na računu	500.00	527.50	656.51	822.62	947.86	1,110.00
Kratkoročno oročenje	4,000.00	4,220.00	5,252.10	6,580.97	7,582.92	8,879.98
Srednjoročno i dugoročno oročenje	4,000.00	4,220.00	5,252.10	6,580.97	7,582.92	8,879.98
Državne obveznice	9,000.00	9,495.00	11,817.23	14,807.17	17,061.57	19,979.95
Investicijski fondovi i brokerske kuće	10,000.00	10,550.00	13,130.25	16,452.41	18,957.30	22,199.95
Namjenske donacije za operat. troškove	190,000.00	190,000.00	190,000.00	100,000.00	100,000.00	100,000.00
Prikupljanje sredstava i prihodi od djelatnosti	0.00	100,000.00	150,000.00	200,000.00	250,000.00	300,000.00
Ukupno	217,500.00	319,012.50	376,108.19	345,244.14	402,132.57	461,049.86
Operativni troškovi (godišnje)	90,000.00	90,000.00	90,000.00	100,000.00	100,000.00	110,000.00
% od ukupnog prihoda	41.38	28.21	23.93	28.97	24.87	23.86
Donacije (godišnje)	100,000.00	100,000.00	120,000.00	120,000.00	140,000.00	140,000.00
% od ukupnog prihoda	45.98	31.35	31.91	34.76	34.81	30.37
Ukupno rashodi (oper. troš.+ donacije)	190,000.00	190,000.00	210,000.00	220,000.00	240,000.00	250,000.00
Prihod	27,500.00	129,012.50	166,108.19	125,244.14	162,132.57	211,049.86
Postotak povećanja imovine	100	100	100	100	100	100
Povećanje portfelja (apsolutni iznos)	27,500.00	129,012.50	166,108.19	125,244.14	162,132.57	211,049.86

Napomena: Iz simulacije financija ZLZ vidljivo je da bi se tek za 25 godina ostvarila puna financijska samoodrživost. Zbog lakšeg pregleda u tablici je izlistano prvih 10 i zadnje tri godine za razdoblje od 26 godina.

7	8	9	10	24	25	26
1,321,047.25	1,523,704.85	1,777,508.61	2,075,271.59	7,072,852.09	7,571,858.95	7,598,311.19
10	10	10	10	10	10	10
20	20	20	20	20	20	20
20	20	20	20	20	20	20
30	30	30	30	30	30	30
20	20	20	20	20	20	20
100	100	100	100	100	100	100
1	1	1	1	1	1	1
4	4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4	4
6	6	6	6	6	6	6
10	10	10	10	10	10	10
1,321.05	1,523.70	1,777.51	2,075.27	7,072.85	7,571.86	7,598.31
10,568.38	12,189.64	14,220.07	16,602.17	56,582.82	60,574.87	60,786.49
10,568.38	12,189.64	14,220.07	16,602.17	56,582.82	60,574.87	60,786.49
23,778.85	27,426.69	31,995.16	37,354.89	127,311.34	136,293.46	136,769.60
26,420.94	30,474.10	35,550.17	41,505.43	141,457.04	151,437.18	151,966.22
50,000.00	50,000.00	50,000.00	0.00	0.00	0.00	0.00
350,000.00	400,000.00	450,000.00	500,000.00	500,000.00	0.00	0.00
472,657.60	533,803.77	597,762.97	614,139.94	889,006.86	416,452.24	417,907.12
110,000.00	120,000.00	120,000.00	130,000.00	150,000.00	150,000.00	150,000.00
23.27	22.48	20.07	21.17	16.87	36.02	35.89
160,000.00	160,000.00	180,000.00	180,000.00	240,000.00	240,000.00	240,000.00
33.85	29.97	30.11	29.31	27.00	57.63	57.43
270,000.00	280,000.00	300,000.00	310,000.00	390,000.00	390,000.00	390,000.00
202,657.60	253,803.77	297,762.97	304,139.94	499,006.86	26,452.24	27,907.12
100	100	100	100	100	100	100
202,657.60	253,803.77	297,762.97	304,139.94	499,006.86	26,452.24	27,907.12

Na osnovi provedenog istraživanja u četiri pilot-zajednice zaključujemo da su prepoznate mogućnosti te da postoje pretpostavke za osnivanje zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj. Ispitanici su uočili prednosti za razvoj lokalnih zajednica koje bi se mogle postići osnivanjem i djelovanjem ZLZ, ali i prepreke koje stoje na tom putu i na kojima treba poraditi.

TABLICA 17 PRIKAZ PREDNOSTI I PREPREKA PREMA REZULTATIMA ISTRAŽIVANJA

	PREDNOSTI (+)	PREPREKE (-)
IDEJA ZLZ I FILANTROPIJA	<ul style="list-style-type: none"> - većini ispitanika se ideja zaklade lokalne zajednice sviđa - ZLZ se nameću kao mogući mehanizam i organizacijski okvir koji pomaže organiziranje u lokalnoj zajednici za njen napredak - ideja ZLZ najbliža konceptu lokalne filantropije - ZLZ doprinose osjećaju zajedništva i pripadnosti zajednici - pojačao bi se zajednički lokalni identitet - obnovila bi se tradicija filantropije i filantropske kulture 	<ul style="list-style-type: none"> - razina postojanja filantropije u zajednici nije do kraja prepoznata - nepoznavanje koncepta zaklade - dugoročan proces osnivanja zaklade - negativna iskustva vezana uz percepciju davanja financijskih potpora/zlouporebe novca - skandali vezani uz poslovanje nekih zaklada - otežan samostalni razvoj zaklada bez izravnih državnih poticaja - nedostatak pozitivnih primjera iz prakse - neiskustvo, teškoće u osiguranju sredstava
POJEDINCI	<ul style="list-style-type: none"> - postoji dovoljan broj istaknutih pojedinaca iz različitih sektora koji mogu sudjelovati u razvoju i radu ZLZ - iskazana volja za povremenim volonterskim doprinosom pojedinaca radu zaklada ZLZ 	<ul style="list-style-type: none"> - ne postoje izražene menadžerske sposobnosti pojedinaca
CIVILNI SEKTOR	<ul style="list-style-type: none"> - postoje aktivne udruge koje provode korisne projekte za zajednicu 	<ul style="list-style-type: none"> - potrebno raditi na osnaživanju i uključivanju neformalnih inicijativa građana u akcije u zajednici - udruge i inicijative nisu dovoljno uspješne u prikupljanju sredstava za rad

PREDNOSTI (+)		PREPREKE (-)
GOSPODARSTVO	- postoji lokalni gospodarski potencijal u zajednici	- nisu prepoznate mogućnosti donacija od gospodarstva (osim na otoku Hvaru) - poduzeća ne prepoznaju vrijednosti pokrenutih akcija u zajednici
JAVNI SEKTOR	- LS prepoznata kao glavni izvor financijskih sredstava	- LS ne izvještava dovoljno javnost o planovima i odlukama - LS ne uključuje javnost u postupke odlučivanja - ne postoji povjerenje u institucije države
MEDIJI		- ne postoje mediji koji dovoljno prate teme vezane uz rješavanje problema u zajednici, a u nekim zajednicama uopće nema lokalnih medija
ODNOSI U ZAJEDNICI	- prepoznati su respektabilni resursi koje bi različiti dionici mogli mobilizirati kroz ZLZ - u dijelu zajednica postoje respektabilna sredstva dijaspore i volja da se pomogne razvoju rodnoga kraja	- nedovoljna međusektorska suradnja - prepoznate poteškoće (Ri, Os, KZŽ) u uspostavljanju partnerskih odnosa između tri sektora - niska razina mobilizacije ljudskih resursa, naročito niska uključenost mladih u civilne inicijative - nedostatan povjerenje i dijalog među ljudima u zajednici

Područja koja treba zadovoljiti, a ne pokriva ih javni sektor

Prioriteti u sve četiri zajednice:

- djeca i mladež
- obrazovanje i stipendiranje
- zdravlje
- okoliš.

Što bi valjalo poduzeti radi razvoja zakladništva i lokalne filantropije u Hrvatskoj?

- u obrazovne programe uključiti teme filantropije i civilnog društva
- u suradnji s medijima stalno raditi na izgradnji pozitivnih stavova o davanjima u općekorisne svrhe s posebnim naglaskom na misijama zaklada u modernim društvima
- organizirati okrugle stolove i tribine o mogućnostima razvoja ZLZ po cijeloj zemlji
- u suradnji dionika na lokalnoj razini promovirati koncept partnerstva i dijaloga čiji bi okvir bio razvoj ZLZ
- Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva treba otvoriti program razvoja ZLZ što podrazumijeva davanje donacija ZLZ
- analizom postignuća i razvojnih problema ZLZ te učenjem iz inozemnog iskustva potrebno je osnovati domaću ekspertnu skupinu za ovo područje razvoja
- redovito informirati strane donatore o razvoju ZLZ u Hrvatskoj.

BROJ STANOVNIKA PREMA POPISU STANOVNIŠTVA IZ 2001. GODINE

OTOK HVAR	
Hvar	4.138
Stari Grad	2.817
Jelsa	3.656
Sućuraj	492
KZŽ	309.696
OSIJEK	114.616
RIJEKA	114.043

izvor: Republika Hrvatska - Državni zavod za statistiku, web stranica - www.dzs.hr

STANOVNIŠTVO PREMA DOBNIM SKUPINAMA, IZ 2001. GODINE, U POSTOCIMA

	0-6	7-14	15-19	20-64	65 i više godina	nepoznato
OTOK HVAR						
Hvar	6,91	10,27	6,83	60,77	15,05	0,14
Stari Grad	6,28	7,31	6,95	57,01	20,97	0,14
Jelsa	5,66	9,24	6,56	55,08	22,37	1,06
Sućuraj	4,47	7,31	5,69	52,43	29,06	1,01
KZŽ	7,46	9,6	6,56	59,68	16,46	0,24
OSIJEK	7,25	8,81	6,47	62,52	14,45	0,16
RIJEKA	5,64	7,69	6,33	63,57	16,23	0,51

izvor: Republika Hrvatska - Državni zavod za statistiku, web stranica - www.dzs.hr

OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA STAROG 15 I VIŠE GODINA PREMA RAZINI ZAVRŠENE ŠKOLE, IZ 2001. GODINE, U POSTOCIMA

	bez škole	nezavršena osnovna škola	osnovna škola	srednje škole	više škole	fakulteti / akad./mr./dr.	nepoznato
OTOK HVAR							
Hvar	0,55	12,98	17,65	55,35	5,45	7,96	0,2
Stari Grad	0,79	13,35	26,90	48,89	4,42	5,34	0,29
Jelsa	0,83	27,45	14,07	44,55	4,40	7,93	0,73
Sučuraj	1,15	28,80	26,49	35,02	2,07	6,24	0,23
KZŽ	2,9	25,84	24,85	40,92	2,58	3,23	0,49
OSIJEK	1,94	11,74	19,94	50,72	4,31	10,83	0,50
RIJEKA	1,07	7,32	18,37	54,03	5,99	12,49	0,70

izvor: Republika Hrvatska - Državni zavod za statistiku, web stranica - www.dzs.hr

UDIO ZAPOSLENIH U ODNOSU NA UKUPAN BROJ STANOVNIKA, IZ 2001. GODINE, U POSTOCIMA

OTOK HVAR	
Hvar	43,2
Stari Grad	34,7
Jelsa	32,9
Sučuraj	26,2
KZŽ	19,4
OSIJEK	34,2
RIJEKA	46,4

izvor: Republika Hrvatska - Državni zavod za statistiku, web stranica - www.dzs.hr

STOPE SIROMAŠTVA¹⁷ ZA 2001. GODINU, U POSTOCIMA

OTOK HVAR	0,5
KZŽ	1,1
OSIJEK	2,4
RIJEKA	1,2

izvor: Ministarstvo rada i socijalne skrbi

¹⁷ Stopa siromaštva se računa kao udjel broja osoba korisnika pomoći za uzdržavanje (stalna novčana pomoć) u broju stanovnika

- Bežovan, Gojko, *Postignuća i prepreke u razvoju zakladništva u Hrvatskoj*, rukopis, Ceraneo 2001.
- Bežovan, Gojko, *Mogućnosti razvoja zaklada lokalnih zajednica i njihove aktivnosti u proizvodnji javnih dobara u Hrvatskoj*, Računovodstvo i financije br.8, 1997.
- Dječji vrtić Rijeka, web stranica - www.rivrtici.hr
- Kante, Ernest, *Zbirka zakladnica i historijata stipendijskih i sličnih zaklada*, Zagreb, 1913.
- Kozina, Ante, *Krapina i okolica*, Tisak narodne tiskare Varaždin, 1960.
- Krapinsko - zagorska županija, web stranica - www.kr-zag-zupanija.hr
- Miličić, Ana, *Povijest i uloga zaklada u Hrvatskoj*, diplomski rad, 1997.
- Miro A. Mihovilović i suradnici, *Monografija "Otok Hvar"*, Matica hrvatska, Zagreb 1995.
- Malombe, Joyce, *Community Development Foundations- Emerging Partnership*, The World Bank, 2000.
- ODRAZ - Održivi razvoj zajednice, *Filantropija u zajednicama Srednje i Istočne Europe*, Zagreb, lipanj 2001.
- Policy and Action Group LTD, Institute for Public Affairs, *Feasibility Study on Establishing Community Foundations in Four Polish Cities*, DemNET, AED, Varšava 1998.
- Sršen, S., *Povijest osječkih udruga i klubova*, 1994.
- Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet, web stranica - www.medri.hr/knjiznica/branchetta.htm
- Republika Hrvatska - Državni zavod za statistiku, web stranica - www.dzs.hr
- Zakon o zakladama i fundacijama*, Narodne novine br. 36/95 i 64/01

ODRAZ - Održivi razvoj zajednice neprofitna je organizacija koja okuplja stručnjake različitih disciplina koji promišljaju i primjenjuju koncept održivog razvoja na dobrobit lokalne zajednice.

ODRAZ su u lipnju 2000. osnovali hrvatski stručnjaci s područja prostornog planiranja, zaštite okoliša, održivog razvoja, ekonomije, civilnog društva i socijalnog rada koji su ostvarili značajne rezultate, bilo kao aktivisti, bilo kao djelatnici državne uprave, javnih poduzeća ili međunarodnih organizacija.

Osnovni programi i projekti ODRAZ-a su: Trening program za razvoj lokalnih zajednica - znanjem do razvoja; Edukacija za lokalno upravljanje i razvoj; TEHPO - pružanje stručne i tehničke pomoći (modeli kvalitetnog upravljanja donatorskim sredstvima, model financiranja projekata lokalnih zajednica, poticanje aktivnosti u lokalnim zajednicama, promocija koncepta održivog razvoja); Odrasi civilnog društva - rad s medijima te izdavaštvo.

Studija "Mogućnosti razvoja zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj", prije svega je namijenjena informiranju i educiranju o konceptu zaklada lokalnih zajednica. U studiji središnje mjesto ima istraživanje provedeno u četiri pilot zajednice: na otoku Hvaru, Krapinsko-zagorskoj županiji, Osijeku i Rijeci, u kojima je pokrenuta inicijativa za osnivanje zaklade lokalne zajednice.

Istraživanjem se željelo prikupiti što više mišljenja i stavova o razini filantropije u zajednici, o mogućnostima za osnivanje lokalnih zajednica u Hrvatskoj te potaknuti jedan novi koncept razvoja civilnog društva. Na osnovi provedenog istraživanja u četiri pilot zajednice zaključili smo da su prepoznate mogućnosti te da postoje pretpostavke za osnivanje zaklada lokalnih zajednica u Hrvatskoj.

OVA PUBLIKACIJA IZDANA JE UZ POTPORU ACADEMY FOR EDUCATIONAL DEVELOPMENT (AED) U OKVIRU PROJEKTA POTPORA HRVATSKIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA (CRONGO) POD UVJETIMA NAVEDENIM U UGOVORU S AMERIČKOM AGENCIJOM ZA MEĐUNARODNI RAZVOJ (USAID) BR. 160-A-00-01-00109-00. OVDJE NAVEDENI STAVOVI AUTORA NE MORAJU NUŽNO ODRAŽAVATI STAVOVE AED-A ILI USAID-A.

ISBN 953-98563-4-5
9 789539 856340